

BÉCSI NAPLÓ

XXXI. ÉVFOLYAM 1. SZÁM
2010. JANUÁR–FEBRUÁR
MEGJELENIK 2 HAVONTA
ÁRA: 2,– Euro
Erscheinungsort Wien
Österreichische Post AG •
02Z032898 M P. b. b.
VERLAGPOSTAMT 1010 WIEN

Országgyűlési választásokra várva (Magyarország csendesebb, mint korábban)

Sólyom László köztársasági elnök, aki már 2006 szeptemberében, amikor nyilvánosságra jutott Gyurcsány Ferenc őszödi beszéde és zavargások törtek ki Budapest belvárosában, rendkívüli választások kiírását tartotta volna megfelelőnek a politikai válságból való kilábalásra. Bejelentette, hogy a lehető legkorábbi időpontra írja ki a választásokat. Tehát Magyarországon 2010 áprilisában országgyűlési választások lesznek. Visszapillantva a három és fél évvel ezelőtti eseményekre ma még világosabban látszik, mint akkor, a Magyar Szocialista Párt jelenlegi vezető garitúrájának az alkalmatlansága a kormányzásra. Igazi demokratikus elvek és gyakorlat hiányában nem ismerték fel, hogy le kell mondanuk. Ezt kívánta volna a politikai tisztesség, de a józan ész is. Az utóbbival kapcsolatban jegyezzük meg: ha 2006 telén az ellenzékiek alakítottak volna kormányt, akkor nekik kellett volna szembe nézniük a 2008. évi gazdasági világválsággal, akkor most a szocialisták eséllyel szállhatnának sorompóba. Ezt természetesen nem lehetett előre látni, viszont milyen párt az, amelyik képtelen szembenézni hibáival és nem bízik abban, hogy megfelelő korrekciók után ismét kormányképes lehet?

A tavasszal várható választási eredményeket latolgatva, ha a közvélemény és az elemzők többsége meg is van győződve a Fidesz-KDNP biztos győzelméről, más forgatókönyv is elképzelhető. Igaz, hogy preferálja az ellenzéki körök arra figyelmeztetnek, hogy a sokak által várt kétharmados parlamenti többség egyáltalán nem bizonyos, hiszen a magyar választási rendszer nagyon összetett és kiszámíthatatlan. Igaz, hogy preferálja az első fordulóban legtöbb szavazatot szerző pártot, de a koalíciókötések bizonytalansága miatt a második és a harmadik párt is kormányképes lehet, mint ahogyan az például 2002-ben történt, és a Fidesz-MDF bukásához vezetett. Arról sem lehet megfeledkezni, hogy a rendszerváltozás óta, az 1994-es választások kivételével, amikor az SZDSZ koalíciót kötött a feléledő poszt-kommunistákkal, az Antall-Boross „kamikáze-kormány” lejárátódása nyomán, minden választás meglepetéssel végződött. A magyarok pártpreferenciái még mindig kialakulatlanok. Napjainkban is csak a megkérdéztettek kb. fele tudja véli, hogy melyik pártot kedveli. Tehát azokat a közvélemény-kutásokat, amelyek a Fidesz-KDNP 55–60 %-os népszerűségét mérik, ami bőven elegendő lenne a képviselői helyek kétharmadának megszerzéséhez, kritikával kell kezelni. A választásra jogosultak fele csak a voksolás előtti hetekben dönt arról, hogy 1. részt vesz-e a választáson vagy sem; 2. ha elmegy szavazni, melyik pártot választja – ?

Az ellenzéki média, bár az utóbbi években erősödött, egyelőre mégsem képes felvenni a harcot hagyományosan inkább balra húzó vetélytársaival, például az eddig jól bebetonozott két legnagyobb nézettségű kereskedelmi TV-csatornával, az RTL-klubbal és a TV2-vel, mivel híryanagára és vitaműsoraira csúcsidőben csak az érdeklődők kis hányada kíváncsi.

Eberau maga a zsákutca

A hely, magyarul Monyorókerék jelképpé vált az osztrák belpolitikában. Először, titokban minden rendben haladt, míg aztán kitudódott Maria Fekter belügyminiszternek a helyi polgármesterrel kialakított terve. Ettől kezdve egymásnak szegültek az érvek és ellenérvek, végül is nagy teherterelt jelenthet több száz menekült átmeneti elhelyezése, mert általuk meginoghat a helyi közbiztonság. Akár úgy mint a falu polgármestere, aki kezdetben lelkesen nyilatkozott arról, hány állandó munkahelyet és bevétel többletet jelentene a tábor felállítására és működtetése, majd pedig a kitört ellenszél hatására ő is átállt a tiltakozók pártjára. Alábbi cikkünk könnyebb megértéséhez szükséges ennek a háttérnek megvilágítása, azzal a kiegészítéssel, hogy a két kormánytag-ellenfél egyike a néppárti Maria Fekter belügyminiszter, másik a Norbert Darabos szociáldemokrata honvédelmi miniszter és még hozzá burgenlandi is. Farsangi tréfának is tekinthető az a vitapont, hogy a koalíciós megállapodásban megnevezett „dél” – természetesen pártpolitikai értelmezésben – megfelel-e Eberau (dél-burgenlandi) betájolásának, vagy tartományként inkább Karintiát kell ezen érteni.

Ha Graz felől Fürstenfeld-en át Körmendre utazunk, ugyanúgy eltévesztjük, mint ha Oberwart-ból Szombathely irányába igyekszünk. Csak ha eltaláljuk e két főútvonal között a határmentén húzódó

(Hír TV, Echo TV) A legnépszerűbb rádiófrekvenciák újrapiasztatása nyomán kialakult rádiós média-egyensúly pedig már valószínűleg túl későn jött az ellenzék számára. Mindenesetre az ellenzék szakértői az utóbbi hetekben arra bíztatják a lakosságot, hogy lehetőleg minél többen menjenek el szavazni, hogy realizálódjon az előrejelzésekből kiolvasható eredmény. Egyáltalán nem biztos, hogy a magas választói részvétel kedvező lenne a Fidesz-KDNP-nek, amelynek elődje 1998-ban éppen az elbizakodott MSZP-sek és a csatlódott SZDSZ-esek távolmaradása miatt tudott kormányt alakítani, kockázatos szövetségre lépve a Torgyán József vezette Független Kisgazda Párttal. (Ekkor még Csurka István MIÉP-je is parlamenti tényező lett.) A pártjukban csalódott választók első reakciója az, hogy nem mennek el voksolni. Ha mégis aktivizálódnak, kevés a valószínűsége annak, hogy pártjuk eddigi fő konkurensé mellett állnak. Inkább köztes megoldást választanak. Otthon maradnak, vagy ellépnek, de nem „elugranak” korábbi pozíciójukból. Ez a körülmény élteti a reményt Dávid Ibolya MDF-jében. Az elnök asszony az EU-választások alkalmával bebizonyította, hogy továbbra is komolyan kell számolni pártjával. Az a sakkhúza, hogy a nagy tudású és kiválóan kommunikáló Bokros Lajost nevezte meg pártja miniszterelnök-jelöltjeként, annyira sikeres lehet, hogy tömegek áramolhatnak hozzá a csatlódott egykori szocialista szavazók közül. De az MDF a jobboldalakra és az egykori liberál-radikális SZDSZ-esekre is számít. Nem véletlen, hogy az EU-képviselőséget szerzett Bokros a Néppárti frakcióba vetette fel magát. Elemzők még azt is elképzelhetőnek tartják, hogy az MSZP jellegtelen kormányfő jelöltje, Mesterházy Attila, jól időzítve, visszalép Bokros javára. Ebben az esetben Orbán Viktorral számolni kell azaz, hogy nyilvános TV-vitát kell folytatnia Bokros Lajossal, ami – emlékezve a Medgyessy Péterrel és Gyurcsány Ferencel folytatott vitáira – s ismervé a választók többségének ismeret- és identitáshiányos alkatát, rögtönzésre való hajlandóságát, könnyen meglepetést okozhat. A magyar választók jelentős része ugyanis nem fogja fel, hogy a jeles szakember a költségvetés egyensúlyát – kíméletlen logikával – az emberek hétköznapi érdekei elé helyezi, és ugyanúgy csak a távoli jövőben tartja elképzelhetőnek a gazdasági-társadalmi felemelkedést, mint a totális államot építő kommunisták vagy az államot felszámolni törekvő ultraliberálisok. Az elkérülhetetlenül végzendő könyvelés nem helyettesítheti a kormányzást!

A fenti alternatíva létezése ellenére az a legvalószínűbb, hogy a Fidesz-KDNP vagy egyedül fog kormányozni vagy az MDF-el alakít koalíciót, s lesz egy baloldali (MSZP) és egy jobboldali (Jobbik) ellenzéke. Az MDF-el kötendő koalíció ellen szól, hogy nehéz lenne az esetleges TV-vita után együtt kormányozni, másrészt többször komolyan megsértette egymást az elmúlt időszakban a két párt, például a lehallgatási ügyben vagy Debreczeni József (Orbán-ellenes könyv és

cikkek szerzője) és Fodor Gábor (nemrég SZDSZ-elnök) felvételével az MDF-választási listájára. A politikai centrum elfoglalása kétségtelenül előnyös pozíció lenne, ami némiképp emlékeztet a lengyelországi politikai helyzetre. Még az is előfordulhat, hogy a radikális Jobbik (Észak- és Kelet-Magyarországon és a legfiatalabb választók körében csaknem bizonyosan) megelőzi a teljesen tanácstalanná vált, kiégett szocialistákat, s akkor a jobboldalon régóta várt varsói gyors be-futhat Budapestre. Azaz, teljessé válhat a magyar politikában is a néppárti túlsúly, ami a sürgetően megoldásra váró nemzeti és szociális problémák kezelését végre lehetővé tenné. A szocialisták nyolc év alatt – igaz, kedvezőtlen nemzetközi pénzügyi feltételek között – nem tudtak javítani az átlagemberek életkörülményein: növelni a foglalkoztatottságot, tompítani a kiáltó vagyoni különbségeket, az etnikai szegregáción és perspektívát nyújtani az ifjúságnak.

A várható új politikai többség új alapokra helyezhetné a kiüresedett, tétova magyar külpolitikát is, amelynek legfontosabb feladatai:

1. Magyarország helyzetének és lehetőségeinek újradefiniálása az Európai Unióban, mert az állampolgárok többsége az érkező euró-milliárdok ellenére szkeptikus az európai együttműködést illetően.
2. Elkerülhetetlen kormányfeladat a határon túli magyar népesség emberjogi helyzetének javítása. Az EU bővítése és a határok átjárhatósága nyomán a magyarság kétségtelenül megjavult geopolitikai helyzete ugyanis egyes szomszédos országok meglehetősen durva és nyílt – a demokratizálódó európai közegben inadekvát – eszközökkel kívánják rontani.
3. Tisztázni kellene végre diplomáciáinknak, hogyan értelmezi az Oroszország felől érkező gazdasági és politikai impulzusokat. Putyin pártja, az Egységes Oroszország sokáig értelmezhetetlen politikai képződmény volt az európai normák szerint. Gyakorlatilag egy nagykoalícióra emlékeztetett. Szeptemberi kongresszusukon viszont bejelentették, hogy ok konzervatív párt és az Európai Néppárttal keresik a kapcsolatokat. Sejthető volt ez már évek óta, főleg, hogy az orosz ortodox egyházzal nagyon jó kapcsolatban voltak. Figyelemreméltó, hogy a budapesti orosz nagykövet, miután cáfolta a Putyin-Orbán találkozót megkérdőjelező baloldali sajtóhíreket, kijelentette: „A nemzetiségi kérdésben mi megérthetnénk egymást.” Ez úgy is értelmezhető, ha a Fidesz-KDNP feladná a körvonalazódó lengyel-román-magyar-ukrán(?) együttműködés tervét, támogathatná a rendszerváltozások határon kívülre került oroszokhoz hasonló jogserelmeket elszennvedő határon túli magyarokat. Ez a motívum kétségtelenül újabb elemmel bővítené a túlságosan egyoldalúan gazdasági (tőkebehatolás, olaj-és gázimport) témákra szűkített kapcsolatrendszert.
4. A várható külpolitikai orientációváltás tehát komolyan érintené az euro-atlanti kapcsolatokat, különösen a magyar-amerikai viszonyt. Ha közelebb húzódik a magyar politika az egyértelműen Amerika-barát Lengyelországhoz és Romániához, tovább kell, hogy növelje részvételét az afganisztáni rendszermentésben, és elszalaszt egy ritkán kínálkozó együttműködést az EU-ban közömbösen kezelt magyar kisebbségi kérdésben. Azt persze számon kell tartani, hogy a baltikumi

és az ukrainai orosz kérdés más jellegű, mint az elcsatolt, őshonos magyarok problémája, még akkor is, ha mindkét esetben lényegében nyelv-, iskola- és autonómia-kérdésről van szó. Magyarország gondjai megoldásának kulcsa azonban elsősorban az EU kezében van, s amit megtehet a 83 milliós Németország és az 59 milliós Olaszország orosz viszonylatban, azt nem biztos, hogy megteheti a 10 milliós Magyarország is.

Január közepén még alig észlelni a választási kampányt. Csendesebb Magyarország, mint a korábbi választások előtt. Minden eldőlőni látszik, mert mind az utóbbi évben tartott helyi, önkormányzati választások eredménylistái, mind a szociológiai felmérések Fidesz-KDNP győzelemre utalnak. A válságos pénzügyi helyzetben nincs pénz látványos kampányra. Ehhez hozzájárulhat, hogy a tömegesen nyilvánosságra került korrupciós ügyek miatt olyan nagyfokú a közvélemény érzékenysége, hogy elkerüljük a szereplők az illegális pénzeszközök bevonását.

A választások esélyese keveset árul el programjából. Egyrészt, mert megtapasztalta ellenfele kíméletlen félremagyarázásait, bármilyen elképzelésével kapcsolatban, másrészt nem sokat tud ígérni, hiszen, ahogyan egyik tekintélyes vezetője, Szájer József EU-képviselő megfogalmazta: „...a választások után felálló új magyar kormánynak sokszoros kihívással kell szembenéznie: katasztrofális gazdasági, szociális és morális állapotok, teljes eladósodottság, pénzügyi függés, a nagy elosztórendszerek diszfunkciója és széthullott közigazgatás...ráadásul a Fidesz európai politikája két tűz közé kerül. Egyfelől a szocialisták a szélsőségekkel való összeborulással riogatják majd az európai szereplőket, másfelől a másik oldal itthon minden ügyben puhánysággal fogja vádolni a Fideszt.” (Heti Válasz, 2010. jan. 7. 27. old.) Hozzátehetjük, hogy a szomszédos országok nem fognak örülni egy karakteresebb, a nemzeti érdekeket nyíltabban vállaló kormánynak. A nagyobb hatalmak – a történelmi tradíciókat követve valamint az elvtelenül lavírozó szocialista diplomácia hatására – már vagy kiválasztották kedvenceiket a térségben, vagy közömbösek irántunk. Kétségtelenül nehéz évek várnak Magyarországra.

SZABÓ A. FERENC

Kísértenek a dekrétumok

Az elmúlt év vége felé Václav Klaus, cseh köztársasági elnök tartotta sakkban az Európai Uniót azzal, hogy feltételhez kötötte a cseh parlament által már ratifikált Liszaboni Szerződés jóváhagyását. Mindenki erre figyelt, mert az írországi népszavazás után már csak az ő aláírása hiányzott a szerződés életbelépéséhez. Feltételle pedig – legalábbis amit hivatalosan közreadott az elnöki iroda, – az emberi alapjogok chartájának alkalmazása alóli kivétel utólagos megadása a Cseh Köztársaság részére. Ennek indoklása pedig úgy szólt, hogy ezen jogok alapján a háború után kitelepített és birtokaiktól megfosztott szudétánémetek vagyonuk visszaszolgáltatását vagy kártérítést követelhetnének Csehországtól.

Gondoljunk csak bele, micsoda abszurd helyzet jött létre. Az EU alapdokumentumában rögzíti a számára érvényes emberi alapjogokat. Az egyik tagország első számú vezetője pedig úgy véli, hogy ezen jogok alapján orvosolni lehetne azokat a zömében jogos sérelmeket, amelyeket országa a háború után nagyszámú ártatlan em-

Határok nélkül?

ÖRÖMTELEN JUBILEUM

Még a nem hívó ember számára is ismert, hogy nagy-péntek után következik húsvét. Aztán akad valaki, még hozzá egyházi, aki “magasabb szempontok” szerint úgy szólván meg akarja változtatni az egyházi ünnepek sorrendjét, mindez karácsony előtt. December elején tudott ki, hogy Oberwart/Felsőőr katolikus plébánosa ki-záratta az attemplomból a magyar katolikusokat, akik papjukkal éppen misére érkeztek. De nem érte be ennyi-vel. Előírta, hogy a jövőben a sátoros ünnepeken nem lesz többé magyar nyelven mise, hanem húsvétkor, pün-kösdkor, karácsonykor stb. a magyar ajkiúk is a német nyelvű nagymisén vegyenek részt. Azonnali hatályú in-tézkedését még azzal is megtoldotta, hogy a plébánia a továbbiakban nem fizeti a magyar orgonistát, a kedvelt vasárnapi kávézót pedig megszünteti. Az érintett temp-lomlátogatókat nagypénteki hangulatba hozta a plébá-nos viselkedése, aki ezzel mintegy megszigorította 18 évvel korábbi beiktatása után tett intézkedését, amikor is a főtemplomból az attemplomba szorította a magya-rokat. Azóta újabb megszorítással élt a plébános: a né-met nyelvű mise végén – a tél kellős közepén –kikapcsol-tatta a fűtést, hadd dideregenek a méltatlankodó ma-gyarok.

A fentebbi példázat magyarázataként a helyszín az Oberwart/Felsőőr r.k. Feltámadás temploma (németül Hús-vét templom – Osterkirche). A templom fellépése 40. év-fordulója szolgáltatta az ürügyet a botrányos eljárásra: az ünnepi nagymisét az Eisenstadt/kismartoni püspök celeb-rálta, aki a szent cselekmény befejeztével a plébánosnak sze-gelte a kérdést: ilyen kevesen vannak a magyar katoliku-sok? (állítólag mindössze öten voltak jelen). Kérdése jogos volt, amire az említett “különmisére” lehetett hivatkozni. A plébános nem hagyhatta annyiban a dolgot, ezért is intézked-tett nyomban, nem véve figyelembe, hogy a magyarok – ne-vezetesen papjuk – nem voltak hivatalosak a püspöki nagy-misére. Erről ugyan mindkét fél másként vélekedik, végered-ményben mégis a plébános és a magyar hívek közötti kap-scsolatok ellehetlenülése a valóságos ok.

A jubiláns templom építését az akkor fiatal és dinami-kus plébános, Ladislaus-Laci Triber kezdeményezte, mi-után kinevezése (1965) egyik feltételeként új templom épí-tését szabta meg. Akkor tájt, a hatvanas évek második felében lépett Oberwart/Felsőőr várossá fejlődése döntő szakaszába: az addig túlnyomórészt falusias kinézetű te-lepülés vezetése nagyobb arányú építkezésekbe kezdett, miután a három felekezettől – katolikus, református, evangélikus – nagy területű földbirtokra tett szert. Az átalakulás erős bevándorlással járt, magyar ajkú re-formátusok és német nyelvű evangélikusok mellett túlnyo-mórészt német és horvát katolikusok költöztek be.

Mielőtt Triber plébános építkezésbe kezdett volna, ki-nevezése másik feltételeként ledoktorált. A doktori cím-mel tagja lett a helybéli “úri kör”-nek, ahol nem csak sze-mélyes kapcsolatokra tett szert, hanem kellő betekintést is nyert a városka belügyeinek intézésébe. Harmadik fel-tételként (igaz, a sorrend cserélhető) engedélyt kapott arra, hogy a II. Vatikáni Zsinat határozata alapján új sz-lemet vezethessen be plébániájában, amit aztán az új templomnak is kifejezésre kellett juttatnia.

Hogyan is indult be a vállalkozás? Új templom építése mellett a bécsi jezsuita Egyházsociológiai Intézet (Institut für Kirchliche Sozialforschung) foglalt állást: a nagyszámú betelepülő miatt szükségessé vált a a 170 ülő-és 80 állóhellyel rendelkező öregtemplom helyett új, a modern építészet ízlésnek megfelelő, legalább 600 lel-ket befogadó templom építése.

A véleményezés birtokában négytagú építészeti taná-csot alakítottak, arra hárult a tervezéstől a kivitelezésig az összes feladat. Pályázatot hirdettek meg, amibe két burgenlandi, ill. bécsi építész mellett egy gráci cég is be-nevezett. A beküldött pályamunkákat kifüggesztették a plébánián, ezáltal a városka valamennyi felnőtt lakója ki-nyilváníthatta véleményét; végül is demokratikusan, a többségi szavazatok határozták meg a jelenlegi templom

tervezetének elfogadását. A látogatók többségének vé-leménye alapján a zsűri egyhangúlag a gráci Domenig/ Huth tervezetet fogadta el.

A templom, majd a hozzá épült (Kontaktzentrum) Találkozási Központ felépítésének költségeihez az el-adott földek ára és az Eisenstadt/kismartoni püspök-ség támogatása mellett nélkülözhetetlenné vált a gyűjtés, ami két vonalon haladt. Dr. Triber negyedmagával kerekén 1.000 családot látogadtott meg, aminek ered-ményeként a hárommillió Schilling mellett harminc ve-gyes házasságot is sikerült elrendezni. Ugyancsak emlí-tésre méltó a hasonló indíttatású magyar táncscsoport, amely – többek között a Csoknyai Péter által betanított kardtáncsal – fellépett a környék falvaiban tetemes összeget gyűjtve össze a templomépítés céljaira. Dr. Triber szerint nyelvi különbség nélkül minden katolikus hozzájárult a kiadások fedezéséhez. A családlátogató-sok során természetesen mindenhol el kellett fogadni a lakók vendégszeretetét, ami megfelelő étel, de főleg ital fogyasztásával járt. A plébános ebben külön fortélyt alkalmazott: induláskor szabályosan megolajozta gyom-rát, s a háziak kisüstitje után érdeklődve egyedül házipálinkát fogadott el. Így is megfelelő gyakorlatra tett szert; csúcsteljesítmény volt 18 kupica egyetlen nap-on. Visszagondolva derűsen jegyzi meg: a templom-építéshez a pénzt “vedeléssel” teremítették elő. A temp-lomépítés végül is 14 millió Schillingbe került, ennek felét a püspökség bocsátotta rendelkezésre, 1,6 millió a föl-dek eladásából származott, közel ötmillió pedig az em-lített gyűjtésekből folyt be. A Húsvét templom felszen-telésére 1969. október 19-én került sor.

1971-ben az 5.455 lakosból 3.912 volt német, 1.486 ma-gyar ajkú; a jobbára magyar református gyülekezet mel-lett a 3.226 katolikus között már kisebbségben voltak a magyarok, ellenben a szertartások kétnyelvűek voltak. Dr. Triber mindkét nyelven tartott misét, természetesen magyarul prédikált, amiben káplánja, az Oberschützen/ Felsőlövön tanító Dr. Rác Imre hittanárán is segítsé-gére volt. Habár a két nyelvcsoport a misék dolgában önálló volt, semmi feszültség nem volt közöttük, amiben természetesen szerepe volt az akkori plébánosnak is. Két-két (német és magyar) céhmester látta el a szertartáso-kon feladatát.

Az új templomhoz modern zene is kapcsolódott: a szintén gráci Erich Kleinschuster dzsessz-misét kom-ponált, amiben az énekes részeket németül, magyarul és horvátul adták elő. Ezt a Felsőőri misét (Oberwarter Messe) 1970 pünkösdjén mutatták be az Eurovízió nyil-vánossága előtt.

A fentebbi intézkedéssel összefüggésben nem árt arra emlékeztetni, hogy a misék utáni plébániai kávézást a plé-bánián dolgozó Lioba nővér vezette be a Találkozási Köz-pont megnyitásakor, ahol vallási és nyelvi hovartartozás-tól függetlenül mindenkit szívesen láttak, aki a mise után találkozni akart ismerőseivel.

Dr. Ladislaus/Laci Triber mint úttörő korra szívesen emlékszik Oberwart/felsőőri éveire. Régi barátokkal, is-merősökkel még mindig tartja a kapcsolatot.

-deák-

Bécs, 2010. január 10.
Ausztriai Magyar Egyesületek és Szervezetek
Központi Szövetsége
Schwedenplatz 2. 1010 Wien
Deák Ernő kezeihez

*Tisztelt Elnök Úr, Kedves Ernő !
Olvasva a cikkedet „, Farkasszemet nézve az értelmiséggel,, a Bécsi Naplóban, nem sok képze-lőerő kellett ahhoz, hogy ráismerjek a pár héttel előbb történt diskurzusunkra. Elnézésedet kérem, de már maga a cím is elképesztett. Ez a fajta véle-ményt formáló, izgató hatású állításod lehet, hogy jó szerkesztői fogás, de meg kell mondanom, hogy egyáltalán nem felel meg a valóságnak. Nemhogy farkasszemet néztem az érdemiséggel, hanem el-lenkezőleg, minden alkalmat megragadtam, hogy utat találjak a gyümölcsöző együttműködéshez. Ezt bizonyítja az a körlevél is, amüt Noked írtam 2009. október 31-én, annak tudatában, hogy csak együt-tesen, egymást kiegészítve tudjuk az ausztriai magyar-ság ügyis eléggé bonyolult helyzetét megoldani.*

Én, hogy a szavaidat idézzem, az egyik „kolla-boráns“, az 56-os forradalmat és szabadsághar-cot, mint tizenhárom éves pesti gyerek a legheve-sebb harcok egyik gócpontjában, a Rákóczi út és a Nagykört szoros közelében lakva (részben övő-helyen) a Jóisten segítségével sikerült túlélnem. Édesapámat 1950-ben, mivel „maszek“ volt álla-mosították. Az 56-os harcok során a lakásunkat telítalálát érte és november végén családunk el-hagyta az országot. Ezzel a pár ismertető sorral sikerült talán éreztetni azt az olvasóval, hogy nem kell dokumentum filmeket nézzen, vagy irodal-mat tanulmányoznom ahhoz, hogy érzem „56“ nagy személyes és társadalmi tragédiáját.

Ausztriában a későbbiekben beilleszkedtem a magyar közösségekbe és a bécsi magyar néptánc-csoportba és számtalan fellépésünkkel, kül- és belföldön, fesztiválokon, a bécsi Hofburgban ren-dezett nemzetközi bálon, mint megnyitó tancsok stb. sikerült öregbíteniük a magyar hírnevet, őriz-ni hagyományainkat és hozzá járulni Magyaror-szág és Ausztria közti kapcsolatok javításához.

Ha a szavaiddal élve, az a tény, hogy „dalolunk és ropjuk a táncot“ oly elítélendő, akkor allegori-kusan, a „János vitézből“ a Jancsi belépőjének egy részletével, szeretném soraimat zárni „.....a ne-vem is, hej! parasztos, de én nem szégyellem“, A jó együtt működés reményét nem feladva, maradok kiváló tisztelettel:

Steip Ferenc
Az Ausztriai Fügetlen Magyar
Kultúregyesületek Szervezete elnöke

Lapzárta minden páratlan hónap 15-én

Évfordulók 2010. február – március

február 1.
1960 (50 éve) halt meg Huszka Jenő zeneszerző, a magyar operettmuzsika egyik kiváló úttörője.

február 2.
1920 (90 éve) halt meg Szinyei Merse Pál festőművész.

február 5.
1810 (200 éve) halt meg Rát Mátyás újságíró, az első magyar újság, a Magyar Hírmondó szerkesztője.
1860 (150 éve) született Kner Izidor nyomdász, könyv-kiadó, a könyvnyomtatás úttörője.

február 9.
1960 (50 éve) halt meg Dohnányi Ernő zeneszerző, zongoraművész, karmester.

február 10.
1810 (200 éve) született Barabás Miklós festőművész, a magyar biedermeier festészet legjelentősebb művésze.

február 17.
1910 (100 éve) született dr. Joó Sándor, a Budapest-pasaréti református egyház volt lelkipásztora, a teoló-gia magántanára.

február 20.
1790 (220 éve) halt meg II. József, a kalapos király. Mellékevéét azért kapta, mert 10 éves uralkodása alatt nem koronázták meg.

február 22.
1440 (570 éve) született V. László magyar király, aki lefejeztette Nándorfehérvár főkapitányát, Hunyadi Lászlót.

február 23.
1440 (570 éve) született Mátyás király.

február 24.
1850 (160 éve) született Jászai Mari színésznő.

február 27.
1865 (145 éve) halt meg Jósika Miklós báró, író. Tör-ténelmi regényei közül kiemelkedik Abafi című műve.

TÁMOGATÁSI KÉRELEM

Támogatási akciónk beindítása óta – ide értve az Őrség naptárunk révén átutalt adományokat – a Bécsi Napló 2009/6. számában közzétett 44007,81 Euro összeg 2010. január 20-ig az alábbi hozzájárulásokkal növekedett:

Adorján István	20,00	György Béla, DI	30,00	Olvashatatlan aláírás	7,00
Alber Ludwig, Dr.	20,00	Győri Vilmos, Dr.	25,00	Olvashatatlan aláírás	20,00
Albertt Árpád	20,00	Halmágyi Ákos	20, 00	Páll Alexander	10,00
András Imre, Dr.	10,00	Herritz Kasimir	200,00	Palotai Tamás, Dr.	20,00
Andreewitch Edith	10,00	Horváth Béla	40,00	Parsons Ilona, Dr.	100,00
Arányi-Aschner Georg	20,00	Horváth Csaba	15,00	Passl Rainer, Dr. & Mariana, Mag.	30,00
Aved Levente, Dr.	30,00	Hunyady Péter, Dr.	13,00	Pathy Lajos, Dr.	50,00
Aykler Enikő	20,00	Ilona-Stüberl	15,00	Patka Etele	15,00
Balog Pál	15,00	Ilosvay Johanna	15,00	Perlaky Mária	20,00
Bányász Clára	20,00	Jeney Josef, Dr.	15,00	Piroska Ferenc	20,00
Bárczay Éva	20,00	Juhász Árpád	25,00	Pogány Géza	40,00
Barki Éva, Mag.	15,00	Juhász László	30,00	Pongrácz Vilmos	50,00
Bazso család	20,00	Jurasics Annemarie	10,00	Pöschek Mária, Dr.	10,00
Bede Sándor	10,00	Kaiser József, Dr.	20,00	Price Ilona Katalin	15,00
Behring Beatrix	10,00	Kaltenegger Éva	30,00	Prikler Pál, DI	25,00
Bertalan-Fenyő Katharina, Dr.	50,00	Kántás Stefan	50,00	Pusztay Csaba	44,00
Bezzegh Franz, DI	20,00	Kántás Susanne	20,00	Rodriguez-Kocsis Susanne	25,00
Bódi Ferenc, Dr.h.c., Prof., DI,	25,00	Karácsonyi Miklós, DI	20,00	Rudán Péter, Dr.	100,00
Butkai Enikő	10,00	Kecskés Illés	20,00	Sándor Dénes	15,00
Bogyi-Nagy Margit, Dr.	10,00	Kemenesi Ferenc	45,00	Scheibler Ede	50,00
Butkai Enikő	10,00	Keresztes Árpád	50,00	Serényi István	20,00
Bürgermeister Josef, DI	20,00	Kertész Emilia	50,00	Simonfay Géza, Mag. Dr.	100,00
Csebits Ignaz	30,00	Kocsis Béla	50,00	Skultéti István, Dr.	10,00
Csernay Árpád, Dr.	30,00	Koczó Endre, Dr.	20,00	Somogyi Attila, Mag.	25,00
Csispkó László	20,00	Koller Ildikó	20,00	Sóltz-Szöts Josef, Dr.	20,00
Csongvai Mária	10,00	Körner Erich, Mmag.	10,00	Szabados Péter, Dr.	50,00
Csorba Lehel	20,00	Köszegi Rudolf, Ing., Dr.	30,00	Szabó Attila	20,00
Csordás Ádám, Univ.Prof., Dr.	120,00	Kotsis Peter, Mag.pharm.	50,00	Szabó Barna, DI	15,00
Csörsz Julianna	10,00	Köves Susanna	100,00	Szalai Judita, Dr.	30,00
Czifra János	20,00	Krause Walter, Dr.	15,00	Szentkereszty György, Dr.	50,00
Czingraber Aladár & Anna	50,00	Kriston Ferenc	60,00	Szokody Tibor, v	10,00
Demeter Györgyi	15,00	Kulmann Ernst, Regierungsrat	10,00	Tarcsay Éva	25,00
Derék Pál, Dr. & Melinda	20,00	László Géza	50,00	Teleky Béla, Univ.Prof. Dr.	50,00
Endrédi Barnabás	15,00	Lauringer Péter, Dr.	8,00	Tichy Gertrud	30,00
Esterházy Monika	25,00	Lauringer Wilhelm	25,00	Tornyay Tibor	10,00
Erdélyim Magyarok		Lomoschitz Karl Horst, Dr.	10,00	Toró Anna	10,00
Ausztriai Egyesülete	100,00	Magda Szilveszter, Dr.	10,00	Törzsök Anna, Dr.	30,00
Fabian László, DI	10,00	Mailath-Pokorny Paul, KR., Dkfm.	10,00	Tsohohay Tamás, Ing.	20,00
Farkas Gerhard	15,00	Martiny Josef, Dr.	20,00	Turanitz Károly, DI	20,00
Fay Susanne	10,00	Márton Georgeta-Maria Dr.	50,00	Udvári Katalin	15,00
Ferenczy Béla & Klára	40,00	Mateyka Johann	10,00	Umlauff Julius, Dr.	10,00
Földes György/		Miletits Georg	20,00	Vadász Gabriel	15,00
Galambos Zsuzsanna, Mag.	15,00	Molnár Ottó, Prálat, Mag.	50,00	Vadon Mária, Dr.	25,00
Fónyad Pál	25,00	Muszka László	10,00	Valentiny Géza, Msgr., Prelatus	200,00
Forgó László, Dkfm.	100,00	Nagy Ferenc, DI	10,00	Varga Paul, Dr.	50,00
Gábor Vince & Edit	20,00	Nagy Tibor	10,00	Vargha Tamás	15,00
Gergely Hugó, Prof.	50,00	Nagy-Kiszély György, DI	10,00	Vass Karl, Dr.	20,00
Gerzsenyi Enikő	10,00	Németh Karl, Dipl.Vw. & Jolán	50,00	Végh Endre	10,00
Gombár Rozália	15,00	Németh Nándor, DI	50,00	Virágh Emmerich	50,00
Gordos András	30,00	Németh Nándor, Dr.	20,00	Zachar Istán, Ing.	25,00
Gössl Iren, Dr.	25,00	Olvashatatlan aláírás	20,00	Zachar Tünde	20,00
Guzi Ludwig	10,00	Olvashatatlan aláírás	5,00	Zimics Julia, Ing.	60,00
				összesen	1.840,00

A támogatások eddig befolyt teljes összege 45.847,81 Euro.
Hálás köszönet mindazoknak, akik támogatásukkal lehetővé teszik a Bécsi Magyar Otthon fenntartását, mely a legkülönbözőbb rendezvények, társas összejövetelek mellett a „Bécsi Magyar Iskolának” is otthont ad.

Deák Ernő elnök, Radda István főtítkár, Kántás János pénztáros
További támogatások az alábbi bankfolyószámlára utalhatók át: P.S.K., A1010 Wien, Georg Coch-Paltz 1. , Zentralverband Ungarischer Vereine und Organisationen in Österreich, kontószám 7255731. Bankleitzahl/ Bankirányítószám 60000, IBAN: AT 556 000000007255731 BIC: OPSKAT WW

TUNYOGI CSAPÓ GÁBOR

Sziszüphosz halhatatlan... – Gondolatok Albert Camus halálának 50. évfordulóján –

EL LEHET KÉPZELNI TERMÉSZETESEN, hogy a világegyetemnek s benne az emberi létnek van valamiféle értelme, de azt, hogy az miben áll, vagy hol keresendő – vagy legalább kereshető – az emberi értelem sajnos már elképzelni sem tudja. Létünk ez alapvető abszurditásával szemben csak háromféle emberi magatartás létezik.

AZ EGYIK AZ ALÁZATOSAN HÍVÓ EMBERE, aki hisz abban, hogy a világmindenséget valamely, az emberit mérhetetlenül meghaladó értelem és erő hozta létre, tartja fenn és igazgatja, e hit alapján biztosra veszi, hogy igenis van mindennek értelme, bár azt a korlátolt emberi elme elképzelni sem tudja. Berzsenyi Dániel szavaival: *“Isten, kit a bölcs lángesze fel nem ér, ... léted világát, mint a nap, de szemünk bele nem tekinthet”...*

A MÁSIK A DACOS NIHILISTAÉ S AZ ÖNGYILKOSÉ. A kettőt bízást vehetjük egy kalap alá. A nihilista, ha következetesen, öngyilkos lesz. Ha ezt nem teszi, akkor vagy nem következetes, vagy egyszerűen gyáva.

A HARMADIK A GÖRÖG MITOLÓGIA SZISZÜPHOSZÁÉ, aki merészelt túljárni az istenek eszén s ezért örökre szóló büntetésre – s így halhatatlanságra is – ítéltetett: a görög mitológia alvilágában, a Tartaroszban hatalmas sziklát görget állandó, iszonyú erőfeszítéssel a hegy csúcsa felé, melyet elérve azonban a szikla csúfondárosan azonnal visszagördül. Sziszüphosz tehát kezdheti előlről az egészet. Alakját Tician csodálatos, megrázó, sőt lebunkózó erejű festménye őrzi, és Camus *“Sziszüphosz mítosza” (Le Mythe de Sisyphé)* című tanulmánya.

CSAK ÚGY MELLÉKESEN: van természetesen egy negyedik lehetőség is, amelyet azért említék meg, mert ez a legelterjedtebb: nem foglalkozunk a kérdéssel, hiszen eszünkbe sem jut. Élünk úgy, ahogy éppen adódik, igyekszünk élvezni azt, ami kellemes, elkerülni azt, ami kellemetlen, aztán meghalunk, ennyi az egész... Tudom, hogy ez a legáltalánosabb magatartás, amely azonban – szerény véleményem szerint – nem emberi.

CAMUS – ÉS SZISZÜPHOSZ – létfilozófiáját, magatartását, lelkivilágát természetesen nagyon nehéz megérteni, még elképzelni is. Akinék megadatott a kegyelem, hogy hisz – akarva sem tudna nem hinni – a mindenség teremtettségében és Teremtőjében, annak csupán azzal az abszurdummal kell élnie, hogy oly nyomorúságos értelmet kapott, melynek csúcsteljesítménye olyan kérdések felvetése, melyeket képtelen megválaszolni, és ezen a szomorú felismerésen átesgitheti az alázat. A hétköznapi vallásosság pedig egyszerűen utilitarizmus: az örök üdvösség reményében próbálják jól, helyesen – Isten akaratá szerint – élni. Persze ehhez is bátorság kell. Ahogyan Illyés Gyula írja „Bernáth Aurél egy képe alá” c. költeményében: *„A legnagyobb bátorság a remény”*. Lehet... Szerény véleményem szerint még nagyobb bátorság hinni remény nélkül is. Emberként megállni helyünket remény és hit nélkül is: hősiesség. Camus Sziszüphosznak hősiessége, ahogy azt a „Sziszüphosz mítosz”-ának zárómondatai tanúsítják:

„A hegy lábánál hagyom el Sziszüphoszt. Terhét az ember mindig megtalálja. És Sziszüphosz a nagyobb állhatatosságra tanít bennünket, amely tagadja az isteneket, görgeti a követ és ő is úgy találja, hogy min-

den rendben van. Az immár gazdátlanná vált mindenséget sem tartja meddőnek és értéktelennek. A kő minden grammja, az éjbe borult hegy minden kis röge számára egész világot jelent. A csúcs elleni harc képes kitölteni az emberi szívet. Sziszüphoszt boldog embernek kell képzelnünk.”

Ennek a kétségtelenül fanyar boldogsághoz vezető hősiességnek hiányát rója fel Camus az egzisztencialistáknak, *Sartre*-nak, *Husserl*-nek, *Kierkegaard*-nak, *Heidegger*-nek, *Jaspers*-nek és író társának, *Kafka*-nak is. Az abszurdummal nincs megalkuvás. Ki lehet előle térni, amennyiben nem vesszük tudomásul. Vagy végrehajítjuk azt az „ugrást”, amely valamiféle értelmet ad létünknek, amivel feladjuk Sziszüphosz dacos méltóságát és kesernyős boldogságát. Kafka életművéről írt tanulmánya szerint (*L'Arbalète, 1943*):

„Csak azt látom, hogy maga az abszurd mű is elvezethet ahhoz a hűtlenséghez, amelyet mindenképpen kerülni szeretnék... Megmagyaráz és reményt ébreszt... Mindenesetre nagyon különös, hogy egzisztencialista írók és filozófusok, mint Kafka, Kierkegaard és Sesztov, akik elsődlegesen az abszurdummal s annak következményeivel vesződnék, valamennyien ezzel a hatalmas, reményteljes kiáltással végzik... Fel- és elismerjük az abszurdumot és kiegyezünk vele, s e pillanattól fogva tudjuk, hogy nem is olyan abszurd...”

EZT A KIEGYEZÉST CAMUS NEM TUDJA ELFOGADNI. Más kérdés, hogy belenyugvó Sziszüphosza egyben lázadó Prométheusz is, akit az istenek azért sújtottak ugyancsak örökkévaló büntetéssel – és ezáltal halhatatlansággal is –, mert elopta embertársai számára a tüzet...

MINDEZ AGYAMBA TOLUL, AMIKOR arra gondolok, hogy a 20. század egyik legragyogóbb s minden bizonnyal legösszintébb és legtisztességebb gondolkodója, az irodalmi Nobel-díjjal 1957-ben kitüntetett **Albert Camus** ezelőtt kerek ötven évvel, 1960. január 4.-én, alig 47 évesen életét vesztette egy ostoba és teljesen megmagyarázhatatlan közlekedési balesetben. Emlékszem még az akkori újságjelentésekre: a Nobel-díjas író Albert Camus barátjával, Michel Gallimarddal együtt annak sportkocsijában Párizsba igyekezvén Petit-Villeblevin közelében halálos autóbaleset áldozata lett. A gyors sportkocsi nyílegyenes, platánokkal szegélyezett úton egy hátulról kereké defektusának következtében letért az útról és fának rohant. A hatósági vizsgálatok szerint a platánsor által a nagy sebesség következtében szilánkokra tört napfény vibrálása megzavarta a vezetőt... Lehet...

MERT HÁT KÉTSÉGTELEN: CAMUS EMBERI MAGATARTÁSA már régen kiesett mindenféle keretből. 1935-ben belépett a francia kommunista párt algériai tagozatába, megalapította a "Munka Színházát" (Théâtre de Travai), két évvel később viszont kizárták a pártból. Miért? Mert időközben elharcosa lett a gyarmati elnyomás ellen küzdő arab és berber többségnek. A francia kommunista párt viszont többször utasítás alapján megtiltott minden gyarmatosítás elleni tevékenységet, mert az gyöngítette volna Párizst a fegyverkező Németországgal szemben. A pártfegyelem ellen az emberi tisztesség nevében lázadó Camus-nek nem volt többé helye a pártban.

EZ A FELTÉTELEN, SZINTE KÉRLEHETETLEN EMBERI TISZTSSÉG elválaszthatatlan a lét abszurdumával birkózó Camus egyéniségétől, ez jellemzi újságírói és szerkesztői te-

vékenységét is: 1938-tól az *Alger Republicain* c. lapban főként az arabok és berberek ellen folytatott perekről tudósít, cikksorozatot közöl az algériai hátországban tomboló éhínségről, a hatóságok nagy bosszúságára. 1940-ben, a lap megszünte után Párizsba megy, ahol a *Paris Soir* szerkesztőségében kap állást, Párizs német megszállása után Lyonba, majd Oranba menekül, bekapcsolódik a francia földalatti mozgalom lapjának, a *Le Combat*-nak szerkesztésébe, 1944-től főszerkesztője lesz. Emberi tisztességéhez tartozott az is, hogy míg ebben a minőségében feltétel nélkül harcolt a megszálló hatalom és annak ideológiája ellen, 1945-ben *Levelek egy német barátához (Lettres á un ami allemand)* c. írásaiban a megértés lehetőségét keresi a franciák és németek között.

EZEKBN AZ ÉVEKBEN ÍRJA MEG azokat a műveket, melyek meghozzák számára a megérdemelt világhírt: a *Kö-zöny (L'Étranger)* c. regényt, a *Sziszüphosz mítosza (Le mythe de Sisyphé)* c., költői magasságokba szárnyaló filozófiai tanulmányát és a *Caligula* c. drámát, megkezdí *Pestis (La Peste)* c. nagy regényét, melyhez az 1941-42-ben dúló, észak-afrikai tifuszjárvány során gyűjtött tapasztalatokat, s amely 1947-ben jelenik meg. 1943-ban ismerkedik meg *Sartre*-ral, akivel szoros kapcsolatban is marad egészen 1951-ig, amikor is Camus második, nagy könyvesszéjében, *A lázadó ember-ben (L'Homme révolté)* lerántja a leplet a moszkvai dróton rángatott, baloldali francia intellektuelek képmutatásáról. Jellemző Sartre emberi magatartására, hogy nem merte megtámadni akkor már világhírű írótságát, hanem egy fullajtárjával íratta meg a „lesújtó recenziót” Camus könyvéről.

A SARTRE KÖRÜL, BALOLDALI KLIKK (*Temps modernes*) ezek után mindent elkövetett, hogy kiszorítsa az ország és Európa szellemi arénájából Camust, akit kiűjulő tudóbaja is erősen meggyötört. Az 1951 után született novelláiból – amelyek csak 1957-ben jelentek meg *A szűműzés és az ország (L'Exil et le Royaume) c. kötetben – és A bukás (La Chute)* c. regényéből az üldözött, kirekesztett, sőt kiátkozott ember hangja szól, tárgyilagos keménységgel, de nem keserűen. Voltaképpen nem is vitatkozik ellenségeivel. Az egyetlen támadás, melyet igazán szívére vesz, egészen más oldalról éri: A Nobel-díj átvételekor Stockholmban egy algériai diák durván számon kéri tőle, miért nem foglalkozik az Algériában dúló véres háború kérdéseivel. Eppen tőle, akinél többet talán senki nem tett szűkebb hazája gyarmati elnyomása ellen! Erre a kérdésre válaszol, amikor – 1958-ban – *Actuelles III.* címen kiadja az algériai kérdéssel foglalkozó írásainak gyűjteményét. Majd a Nobel-díjjal a világhírről a háta mögött hosszas eszmecserét folytat De Gaulle tábornokkal Algéria függetlenségének problémáiról.

A NYUGATI, BALOLDALI INTELEKTUELEK emberi tisztességének legkeményebb próbáköve az 1956-os magyar forradalom volt. Voltak, akik szégyenkezve kiléptek a kommunista pártból, hátat fordítottak a különböző, moszkvai irányítás alatt álló (béke)mozgalmaknak, ezen az emberpróbáló megmérgetettésben azonban csak egyetlen egy személy vizsgázott jelesen: az az Albert Camus, aki *A magyarok vére (Le sang des Hongrois)* c. tanulmányában többek között az alábbiakat írta 1957-ben:

„A legázolt, bilincsbe vert Magyarország többet tett a szabadságért és igazságért, mint bármelyik nép a világon az elmúlt húsz esztendőben. Ahhoz, hogy ezt a történelmi leckét megértse a fülét betömő, szemét eltakaró nyugati társadalom, sok magyar vérnek kellett elhullnia – s ez a vérfolyam már alvad az emlékezetben.

A magára maradt Európában csak úgy maradhatunk hívek Magyarországhoz, ha soha és sehol el nem áruljuk azt, amiért a magyar harcosok életüket adták és soha, sehol – még közvetve sem – igazoljuk a gyilkosokat.”

Camus az irodalmi Nobel-díj átvételekor a következőképpen határozta meg az értelmiségi ember, a művész, az író feladatát, aki:

„....*ma már nem léphet azoknak a szolgálatába, akik a történelmet csinálják, azoknak a szolgálatában áll, akik a történelem szenvedő alanyai...*“

Mit tehet a művész a mai világban, kérdezik töle ugyanez alkalommal. Válasza:

„Véget ért az üldögélő művészek kora... A művészet önmagában nem tudja biztosítani azt az újjászülést, amely elhozza az igazságot és szabadságot. De nélküle ez az újjászületés formátlan lenne, azt mondhatnánk, hogy létre sem jöhet...”

Az élet értelméről pedig így nyilatkozott:

„Egy élet értelme, a művészet, nem lehet más, mint hogy hozzájáruljon a minden emberben és a világban fellelhető szabadság és felelősség növeléséhez.”

MINDEZ PERSZE NEM EGYEZTETHETŐ ÖSSZE a lét abszurdumát, értelmetlenségét egyetlen valóságként való elfogadásával, sem Sziszüphosz belenyugvásával, sem Prometheusz lázadásával, vagy legalábbis nem vezethető le ezekből. Mintha Camus is végrehajtotta volna az „ugrást”, anélkül, hogy ugrott volna. Lehetséges, hogy ő az az ember, aki képes volt átugrani saját árnyékát?

CSAKNEM PONTOSAN HÁROM ÉVVEL KÉSŐBB abszurd véget ér az abszurd ember – valójában az intellektuális tisztesség ragyogó homlokú és meleg szívű bajnokának – abszurd élete. A visszagördült szikla nyomában a hegyoldalon lassan lefelé ballagó Sziszüphosz valószínűleg mosolyogva bólogat: így van ez rendjén...

Eberau maga a zsákutca

jogi megítélés: Aki olyan országon keresztül érkezett, melyet az osztrák politika „biztos harmadik államnak” tekint – az összes kelet- és délkelet-európai állam ezek közé tartozik –, az mehet oda vissza. A visszaküldést az úgynevezett Dublini egyezmény rögzíti. Tehát ha egy szerb állampolgár Koszovóban politikai üldözöttnek érezte magát, nehezen tud Ausztriában menedékjogot kérni, mert nem foglalkoznak az ügyével, ha Magyarországból, Szlovéniából vagy netán Olaszországból jövet lépte át az osztrák határt.

A tavaly január és november közötti 14.372 kérelem apró töredéke végződött a menedékjog megadásával. Irak volt az egyetlen ország, ahonnan a kérelmezők 51 százaléka, 374-ből 191 részesült pozitív elbírálásban. Ugyanakkor 3.201 orosz közül 928, és 1.946 afgán közül 798 kapott menedékjogot. A többi országból az elismerési arány egy és hét százalék között mozgott. Sőt, 393 indiai kérvényező közül egyetlenegy sem ismertek el menekültnek.

A tavalyi évben kereken 16.000 menedékjogi kérelemmel az elintézetlen akták száma 28.783-ra emelkedett. Az említett 16.000 esetet már több mint egy éve nem zárták le. A Dublini egyezmény értelmében a legtöbb kérelem két héten belül elintéződik.

A másik csoport az „eltűnők” csoportja. Fritz Knotzer, Traiskirchen polgármestere, úgy érzi,

hogy a városban működő menekülttáborból havonta kerek száz ember válassza az illegalitást. Traiskirchenben átlagosan 700 menekült van, a fel-ső-ausztriai Thalhamban 133.

Pillanatnyilag az osztrák belpolitikában két pont-ról van vita. Már arról sem lehet egyesszégre jutni, hogy jogilag lehetséges-e menedékjogot kérő embereket a táborban megadásra kényszeríteni. Bernhard Raschauer, alkotmányjogász és egyetemi tanár a bécsi „Juridicum”-egyetemen, a „Die Presse”-nek azt mondta, hogy a „jelenléti kötelezettség” összhangban van az alkotmánnyal és az emberi jogok konvenciójával. Egy angol esettel szeretné bizonyítani, hogy az internálás nem eleve tilos, de úgy gondolja hogy négy hét minden esetre túl hosszú idő lenne. Bernd-Christian Funk, ugyancsak alkotmányjogász, a menedékjogot kérők bezárását a személyi szabadság megszegésének tekinti. Ugyanígy látja a dolgot Theo Öhlinger kollégája is.

De mi értelme van egy ilyen „jelenléti kötelezettségnek”? Főleg az, hogy a menedékjogot kérő az elutasítás pillanatában vagy előtte ne vonuljon illegitátásba. Mert, ha Knotzer polgármesternek lehet hinni, akkor nagyon sokan csak azért kérnek menedékjogot, hogy legyen idejük „körülnézni”, hol lehet eltűnni Ausztriában.

Emberjogi szervezetek ezt természetesen egész másképp látják. Szerintük már a mai menekültjogi

eljáras is sérti a szabadságjogokat – nem kell hosszasan elgondolkozni azon, mit gondolnak Fekter internáló ötletéről.

Végeredményben abban sem tud megegyezni a politika, hogyan oldják meg a helység kiválasztásának kérdését. Eberau mellett még kilenc község jelentkezett önként felvételi tábor berendezésére: három-három Burgenlandban és Karintiában, négy Stájerországban. (Hivatalosan nem lehet tudni, melyek azok.) Mivel Alsó- és Felső-Ausztriában már van ilyen „központ”, ezt a két tartományt kihagyta a belügyminiszter számításaiból. Stájerországban a kitoloncolás előtt állók gyűjtőtáborát akarják berendezni. Marad tehát főleg Karintia, ahol Jörg Haider utódjai – függetlenül attól, hogy maradnake a narancs színű BZÖ-ben („Bündnis Zukunft Österreich”) vagy visszatérnek-e a Strache-féle Szabadság Pártba – mindent megtesznek egy tábor megnyitása ellen.

Marad a kérdés: Mit csinál az osztrák koalíció a menedékjoggal? Kétségkívül ügyesen taktikáznak – az idő telik, és lehet hogy a dolog elintéződik magától. Hogyan? Ez még nem dőlt el. Ami kevésbé valószínű: hogy teljesen elmaradnak a menekültek. Az inkább valószínű, hogy következő választások után a néppárti Fekternek és a szociáldemokrata Darabosnak már nem kell egymással vitázniuk, mert az egyikük vagy a másikuk, vagy egyikük sem lesz a kormány tagja.

MARTOS PÉTER

Folytatás az 1. oldalról

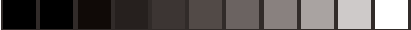
Hosszadalmas vita után a néppárti Maria Fekter és a szociáldemokrata Norbert Darabos honvédelmi miniszter megegyezett abban, hogy nem okvetlen szükséges tábor létesítése Eberauban. Még-egyszer végignézik a felvételi tábornak megfelelő-nek tűnő helyeket – nem csak a tíz önként jelentkezett községet. Ha egy tartomány nem vállalja a rá eső felvételi kontingenst, szankciókat akarnak foganatosítani. Abban viszont már nem tudtak megegyezni, megkérdendezik-e a kiválasztott községek la-kosságát vagy nem.

A *“Die Presse”* nevű Bécsi napilap, melynek én is szerkesztője vagyok, *„Eberauból a menedékjogi zsákutcába”* – címet adta egy január közepén meg-jelent kétoldalas elemzésnek. A négy író tíz kérdés-ben kísérlete megfogalmazni a mai osztrák mene-kültpolitikai helyzetet. Hogy nem minden válasz si-került kielégítően, nem az ő hibájuk. De nézzük csak sorban.

A menedékjogi kérelem elbírálásánál úgynevez-tett kizáró okok és humanitáriánus megítélés lé-tezik. A szovjet kelet-európai tömb összeomlása óta Ausztriában az előbbiek állnak előtérben, nem utolsósorban azért, mert a Szabadság Párt kül-földiellenes agitációjának szavazatokban számlál-ható visszhangja van. (A populizmust nélkülözö politika Ausztriában évtizedek óta ismeretlen tu-domány.)

Két menekültcsoporttal szemben nincs ember-

NEMZETKÖZI SAJTÓSZEMLE

Összeállította: Fetes Kata

CHICAGO **SUN-TIMES** (USA)

Magyar tag az amerikai képviselőházban?

Chicagóból Julie Hamos akarja megpályázni a washingtoni törvényhozás alsóházának mandátumát.

Hamos 1998 óta tagja Illinois állam törvényhozásának, onnan akar bekerülni a kongresszusba. Julie Hamos Budapesten született, családjával, gyereként az 1956-os forradalom idején az éjszaka leple alatt hagyta el Magyarországot, s ez az élmény örök életre megtanította, mit jelent az elvekért való kiállás bátorsága, valamint a demokrácia melletti elkötelezettség. A képviselő nő, Illinois-ban a tömegközlekedés, környezetvédelem és egészségvédelem terén tevékenykedik.

A demokrata párti Hamos szerint, ma Amerikában a gazdasági helyzet a legégetőbb kérdés, de fontosnak tartja a sokat vitatott egészségügyi reformot is. Mivel maga is bevándorló, szükségesnek tartja, hogy a bevándorlás kérdésében országos szintű átfogó szabályozást. Azt is kifejtette, kiáll a homoszexuális-leszbikus közösség jogaiért.

Hamos, aki amerikai férjével Wilmette városában él, eddigi tevékenységével elérte, hogy jelöltségét több chicagói napilap támogatja. Egy évvel ezelőtt a térség választóinak 61%-a szavazott Barack Obama mellett.

The Daily Telegraph (UK)

A kisebbségeket jobban sújtja a válság

Nagy-Britanniában a fekete bőrű fiatal felnőttek körében a munkanélküliség kétszeres az ugyanilyen korú, de fehér bőrű lakosság adataihoz képest.

A szigetországhban a gazdasági válság kezdete óta jelentősen növekedett a munkanélküliség a fiatal fekete lakosság körében.

A statisztikai adatok szerint a 16 és a 24 éves fehér bőrűek körében a munkanélküliség aránya 20 százalékos, míg a feketék körében ennek közel kétszerese. Jelenleg a 16 és 24 év közöttiek ötödének nincs munkája, mintegy 943 ezer fiatalnak.

Az etnikai csoportok keveredéséből született fiatalok körében a legnagyobb a munkanélküliség emelkedése. 2008 novemberében még csak 21, jelenleg 35 százalékuk nem talál munkát.

A statisztikai adatok szerint, már a korábbi válságok kapcsán is kimutatható, hogy a recesszió aránytalanul hátrányosan érinti a kisebbségeket.

Financial Times (UK)

Az Erste Bank AG magyarországi tervei

Andreas Treichl vezérigazgató szerint a Nemzetközi Valutaalap (IMF) segítségére a térségben elsőként rászoruló Magyarország továbbra is vonzó piac az Erste Bank AG számára.

A bécsi központú bankcsoport a második legnagyobb magyarországi pénzintézeté akar fejlődni. Az Erste nem akarja megelőzni az OTP Bankot, de a jelenleginél erősebb pozíciót kíván elérni.

A magyar bankok rangsorában jelenleg az OTP mögött, a K&H áll a második helyen és az Erste magyarországi leányvállalatát a CIB is megelőzi.

A közép-kelet-európai térség nyolc országában tevékenykedő Erste Bank, Csehországban, Szlovákiában és Romániában, már az első számú pénzintézet. A Bank AG már Ausztriában is kimerítette növekedése lehetőségeit. Magyarországon viszont nő a társaság piaci részesedése, mert más bankokkal ellentétben folytatja a hitelkihelyezést.

(EU)

Félnék a magyarok

Az Európa Tanácsot (ET) segítő, független nemzetközi szakértőkből álló Velencei Bizottságot (a Joggal a Demokráciáért Európai Bizottságot) az Európa Tanács tanácsadó szerveként 1990 májusában hozták létre. A bizottság elsősorban az alkotmányozás, a közjog, a választási kérdések, és az alkotmánybíráskodás kérdéseivel foglalkozik.

A független jogi szakértőkből álló Velencei Bizottság küldöttsége a szlovákiai kisebbségek félelmeivel ismerkedett. Dunaszerdahelyen meghallgatta a város polgármesterét, aki ismertette a csallóközi magyarok véleményét az államnyelvtörvényről.

Hájos Zoltán polgármester szerint: „a magyar nemzetiségű polgárok attól tartanak, hogy megbüntetik őket, ha a közéletben az anyanyelvüket fogják használni, még annak ellenére is, hogy a törvény azt mondja: fizikai személyek nem büntethetők. Ez befolyással van az emberek mindennapi életére”.

Velencei Bizottság küldöttsége leginkább az oktatásügy, az iskolák helyzete iránt érdeklődött. A kisebbségi tanítóknak, tanároknak ezentúl két nyelven kell vezetniük a dokumentációt, ami jelentős többletmunkát igényel.

Az európai jogi szakértőket fogadta Dusan Caplovic kisebbségügyi miniszterelnök-helyettes is. Az ő meggyőződése szerint, távlatilag gondolkodni kellene egy egységes jogi alap megteremtésén, ami magába foglalná a nemzeti kisebbségeket érintő összes törvényt. Így kialakulna egy áttekinthető jogi norma. Ez az elvi célkitűzés a Velencei Bizottság képviselői körében is támogatásra talált.

A szlovák kormány eddig elzárkózott a kisebbségi jogok védelméről szóló speciális törvény kidolgozásától.

A szakvélemény kidolgozásához a Velencei Bizottság újabb háttéranyagot kért a szlovák kormánytól. A szakvéleménnyel majd a Bizottság márciusi plenáris ülése foglalkozik, de nem várható, hogy a szlovák államnyelvtörvény ügyét le is zárják.

A szakvéleményre még várni kell.

Lajornada (MEX)

Sertésinfluenza

A világjárvány lehetősége és pánikkeltés helyett valós kép egy veszélytelennek nem mondható fertőző betegségről.

A földön évente 2 millió ember hal meg a maláriában, mely egy moszkítóhálóval megelőzhető lenne. Ugyancsak 2 millió gyermek hal meg hasmenés következtében, melyet kb. 25 eurócent ráfordítással egy izotonikus só oldattal, meg lehetne akadályozni.

A hírekben ezeket szóra sem méltatják.

A kanyaró, a tüdőgyulladás és más hasonló, oltóanyaggal gyógyítható betegségek évente közel 10 millió ember életét követelik.

Ezeket sem említik a hírekben.

Amikor a „madárinfluenza” kitört, az információs rendszereken keresztül jelsztő vészjelzések jutottak el hozzánk. A tyúkokon keresztül az embert fertőző betegségre figyelmeztető hírek szárnyalták be a Földet. A madárinfluenza világszerte összesen 250 halálos áldozatot szedett. 250-et az elmúlt 10 évben. Az átlag 25 emberélet évente. Egy közönséges influenza évente 500 ezer emberéletet követel.

Miért keltett a madárinfluenza ekkora felfordulást a médiában?

A nemzetközi gyógyszergyártó óriások Roche és Relenza több millió dózis Tamiflu nevű oltóanyagot adott el az ázsiai országokban. Annak ellenére, hogy a Tamiflu hatása kétségbe vonható Nagy-Britannia kormányára 14 millió adagot rendelt belőle, hogy a járványt megelőzze.

Az embereknek nem volt nagyobb haszna a Tamifluból, de a két gyógyszergyártó több milliárdos nyereségre tett szert.

Akkor a tyúkok éltek életveszélyben, most a disznók. Most a sertésinfluenza körüli hisztéria tartja megszállva a hírügynökségeket. Alig esik szó a gazdasági válságról, a Föld különböző részein folytatott háborúkról.

A sertés lett az elsőszámú közellenség.

A Roche gyár szóvivője ismét a Tamiflutt ajánlja az emberek figyelmébe, mint a sertésinfluenza elleni csodagyógyszert, 50 US dollárért csomagonként. E gyógyszer szabadalmi joga az észak-amerikai Gilead Sciences nevű cégé. A cég kötvényeinek legnagyobb része annak a Donald Rumsfeldnek a kezében van, aki George W.Bush elnök honvédelmi minisztere és az iraki háború szószólója volt.

A Tamiflu gyártók Roche és Relenza már előre örülnek a nyereségnek.

Ha a sertésinfluenza akkor veszélyt jelent, mint ahogy azt a médiák közlésteszik, akkor miért nem nevezi a Világ-egészségügyi Szervezet ezt a betegséget egy világ-egészségügyi problémának? Ha ez mégis így van, akkor miért nem engedélyezi olcsóbb után-készítmények „generikák” piacra kerülését azokban az országokban, ahol ez szükséges?

Nem kellene-e a Föld szegényebb lakosságát is megóvni a járványtól?

HU-RA
magyar nyelvű hálórádió
www.hungaronetvoice.eu

A
Központi Szövetség Könyvtára
keddenként 17–19 óra között
várja olvasóit!
Bécsi Magyar Otthon,
Bécs I., Schwedenplatz 2/9

Bulgária kártérítést követel Törökországtól

(EUobserver, 2010.01.06)

Bulgária azzal fenyegetőzik, hogy megvétőz-a Törökország uniós csatlakozási kérelmét, ha Ankara nem fizet több milliárd eurós kártérítést az Ottomán Birodalom idején kitelepített bolgárok után.

Bojidar Dimitrov, a Határon Túli Bolgárok Hivatalát vezető tárca nélküli miniszter szerint Törökországnak 14 milliárd eurós jóvátételt kellene fizetnie, amiért 1913-ban az Ottomán Birodalom több százezer bolgárt üldözött el. A miniszter azzal érvel, hogy Ankara a két világháború között egyezményben vállalta az elűldözött bolgárok kárpótlását a hátrahagyott ingatlanok után.

ORBÁN-RIOGATÓ

D.J. újabb szülöttet mondhat magáénak, immár másodszor vaskos kötetet szánva, ezúttal vágyva kedvenc démona fejéhez, akit irodalmi példázattal Dorian Gray-hez akar illeszteni, hasonlítani. D.J. lélegzetelállítóan azzal hangoskodik, de inkább pánikkeltően azon szörnyülködik, hogy a „hősből” „szörnyeteggé” deformált Orbán Viktor megnyeri a 2010. tavaszán esedékes országgyűlési választásokat, akkor pedig „*eljött a húszéves Magyarország vég-órája.*” A Magyar Köztársaság egyik építője a *parlamentáris berendezkedés főlszámolója* lesz.

Nehéz, súlyos képlet ez annak, aki az augur, ill. haruspex szerepébe esik, habár nem dönthető el egészen pontosan, melyiket választotta magának, amikor idézetek tömkelegében vájkálva nem is annyira jósló, mint inkább megállapítja, mi fog (be)következni. Miután – talán túlságosan elhamarkodottan – úgy véli, hogy elkerülhetetlen Orbán Viktor II. országlása, a rossznak inkább a nagyböbikával (2/3-os többség) ijesztget: gyermekként a mákos bejglit falhoz vágó politikus már csak származása, alkata miatt is veszélyt jelent, az elmúlt két évtizedben vitt *meghatározó szerepe* ellenére mára kizárólag negatív tulajdonságai uralkodtak el rajta. Ebben hatásos módszernek véli D.J. a Mussolinival, sőt, Hitlerrel való példálózást.

Ha valaki ad magára valamit, komolyan veszi azt, amivel szembesül, akkor D.J. ösztönznek szánt súlyvetéséhez is illő így közelíteni. Eddigi közéleti meglátásaival terhelten is őszinte szándékkal igyekeztem mintegy párbeszédess relációba hozni érvöznőt. Olvastam, olvastam, jegyzeteltem is, hogy aztán szépen sorjában vele vitatkozva, elfogadva, cáfolva ítélőképeségünk megőrzésével váljunk meg egymástól. Azonban minél beljebb haladtam inkvizíciója rengetegében, egyre inkább elbizonytalanodtam, mígnem kénytelen voltam belátni, elégtelen az én felkészültségem ahhoz, hogy eligazító világosságot leljek a sorokban vagy a sorok között.

Mindhiába, nem vagyok képes megbirkózni az ilyen prekonceptiózus építménnyel, olyannyira, hogy végül is még a szándékában sem vagyok egészen biztos. Ilyen „látleletre” még csak

A kormány sajtóosztálya az EUobservernek megerősítette, hogy Dimitrov a hivatalos bolgár álláspontot ismertette, a kártérítés mértékét azonban pontatlanul jelölte meg - a kormány ugyanis csak 8 milliárd eurót követel. A kormány szóvivő szintén kitért rá, hogy a bolgár kormány kész vétóval élni a török EU-csatlakozási kérelem ellen, amennyiben nem születik megállapodás a kárpótlásról.

Az EUobserver emlékeztet rá, hogy Václav Klaus cseh államfő tavaly csak azzal a feltétellel volt hajlandó ratifikálni a Lisszaboni Szerződést, hogy Csehország mentesül a második világháború után kitelepített németek utáni kárpótlás kifizetésének kötelezettsége alól.

észrevételeket sem lehet felhozni, legfeljebb D.J. Orbánra alkalmazott kifejezésével élve fanatikusan fundamentalista konstrukciójától elfordulni, mielőtt akár ellenkező előjellel hasonló szóaradatra kezdenék. Mit lehet kezdeni azzal a bűvészi polarizációval, hogy ismételten találja a csődöt mondott Gyurcsány Ferencet, akit számos hasonló jellemzés mellett így állít Orbánnal szembe: „*A tények alapján ugyanis napnál világosabb, hogy az elmúlt években Orbán Viktor és pártja jelentette meg Magyarországon a populistá alternatívát, akivel szemben Gyurcsány Ferenc a parlamentáris politikát képviselte, illetve védelmezte.*” (225. old.) Gyurcsány bukásában nyilvánvalóan Orbán a ludas, hiszen az ő bosszúálló törtétese nélkül ez nem következett volna be. Ha Lucifer kezébe venné ezt a könyvet, haragjában biztosan elpusztítaná a `patás ördög´ Orbán Viktort, hiszen nem tudná elviselni irigységében, hogy újabb vetélytársa akadt.

D.J. egyszerűen vitustáncot jár, ebbe pedig nem lehet betársulni, még annyira sem, hogy leleplezőnek szánt rohamaiban vajon nem éppen az ellenkezője-e titkos szándéka: aki bírja agytekeréppel és idegekkel, a mérhetetlen egyoldalúság olvastán még arra is következtethet, merő képtelenség Orbán Viktor személyét annyira felnagyítva eltorzítani, úgyhogy mindaz, amit D.J. felhord ellene, annak inkább ellenkezője fogadható el, éppen ezért Orbán pártjára áll, és ha netán veszi magának a fáradságot, még rá is szavaz.

Számomra mégis szinte testközelbe kerül a magyar valóságnak az a vetülete, ahol – teljesen mindegy ki milyen harci színeket ken a másikképre – a gyűlölet, egymás kirekesztése vált uralkodóvá, ami a Kádár korszak „kedélyes pokla” után országos tébolydára emlékeztet. Lukács György kifejezésével az ész trónfosztásaként csupán zűrzavar észlelhető, aminek növelésében parlamentáris rendszert, demokráciát vagy éppenséggel árpádsávós magyarságot harsonázva egyesek – így D.J. is – eszelősen buzgólkodnak.

(Debreczeni József: Arcmás. Noran-Lobro Kiadó, Budapest 2009, 450 old.)

Bethlen Gábor Alapítvány díjazottjai

Márton Áron Emlékéremmel tüntették ki az **Aracs délvidéki magyar folyóiratot**. Laudátor: Dr. Hódi Sándor pszichológus

Tamási Áron-díjas: Kubik Anna színművész, (Budapest) Laudálta pályatársa: Blaskó Péter

Teleki Pál Érdeméremmel kitüntetettek: **Dr. Béres József** okleveles vegyész, **Balassa Zoltán** történész (Kassa), **Nagy András** grafikus, **Lezsák Sándor** tanár, költő, parlamenti képviselő (kitüntetését a 60. születésnapján adták át)

2009-ben személyre szólóan közös **Bethlen Gábor-díjat** kaptak “a magyar poétika, hagyományokra építő megújításáért, példás közéleti tevékenységükért és negyven évi együttműködésükért” az Elérhetetlen föld költői, **a KILENCEK: Győri László, Kiss Benedek, Konczek József, Kovács István, Mezey Katalin, Oláh János, Péntek Imre, Rózsa Endre** (1941-1995), **Utassy József**.

Őket Vasy Géza irodalomtörténész, a magyar Írószövetség elnöke méltatta. Az ünnepségen bemutatták **Csontos János: Együtt és külön. Kilencek húsz év múlva** című, 50 perces filmjét és köszöntötték a Bethlen Alapítvány Kuratóriumának új elnökét: Lezsák Sándort.

Az ünnepség elején, Bakos István ügyvezető bevezetője után, Bíró Zoltán kurátor kapott szót, aki bejelentette, hogy Csoóri Sándor és Kodály Zoltánné alapítók, elfogadva Bakos

István Kuratóriumi elnök 2007 decemberi lemondását és a Kuratórium javaslatát, az Alapítvány elnökéül kinevezték Lezsák Sándort. Lezsák Sándor a kezdet-kezdetétől 1980-tól, aktívan részt vett az alapítvány munkájában, a titkárságnak tagja, vidéki felelőse volt. Későbbi közéleti szerepvállalása alatt is hű maradt a Bethlen Gábor Alapítvány szellemiségéhez. 2001-ben Bethlen Gábor-díjjal, 2009 november végén, a 60. születésnapján pedig Teleki Pál Érdeméremmel tüntették ki.

Bíró Zoltán megköszönte Bakos István eddigi munkáját, aki nemcsak kezdeményezője, hanem folyamatos ösztönzője volt az alapítvány működésének előbb kuratórium elnöki, majd az elmúlt évtizedben a kuratórium elnökeként is. Belefáradt, belebetegedett az alapítványt sújtó folyamatos diszkriminációba, s az elnöki posztról lemondott, de a kuratórium tagjaként a jövőben is köztük munkálkodik. Megköszönte, hogy Lezsák Sándor - átérezve az alapítvány vezetői válságát - elvállalta, s Bakos Istvántól átveszi a kuratórium elnöki posztját. Közölte, hogy az alapítók, Lezsák Sándor mellett a kuratóriumba még két új tagot neveztek ki: Dr. Béres Józsefet és Bartos Mónikát, akiket bemutatott az ünnepelő közönségnek. Ezt követően Lezsák Sándor rövid programbeszédében a folytatás és a megújulás reményében köszöntötte a Bethlen Gábor Alapítvány híveit és támogatóit.

Nyelvében él a nemzet?

Anyanyelvről, szülőföldről, megmaradásról egy dokumentumfilm kapcsán

(*Munkatársunktól*) A legtöbben Széchenyi Istvánnak tulajdonítják a címben idézett szállóigét, aki a Hitelben írta le ezt a mondatot: „Az egészséges nemzetiség fő kísérője a nemzeti nyelv, mely míg az fennmarad, a nemzet is él”. De már korábban mások is megfogalmazták a gondolatot. Például Kisfaludy Károly A kérők című vígjátékában: „A nyelv teszi a nemzetet”. Ám legelőször alighanem Kóváry László Székelyhonról című, 1842-ben Kolozsváron kiadott könyvében, a kis háromszéki faluról, Laborfalváról szóló fejezetben tűnt fel: „Ha bémegyünk egy fővárosba, s látni akarjuk a nemzetet, színházát keressük fel... Színészet által terjed a nyelv. Nyelvében él a nemzet. Legyen nálunk is országosan ápolott színház, s nem fogják Erdélyt kerülni színész gyermekei”.

Vajon érvényes-e ez a mondás? Különösen ma, a globalizálódó világban? Könnyen beláthatjuk, hogy nem, ha például az írekre, skótokra vagy akár a nyelvváltáson átesett bolgárookra gondolunk. Volt afrikai, ázsiai gyarmatokból lett független országok egész sorában nem az ottani törzsi nyelvek, hanem az egykori gyarmatosító hatalom nyelve a hivatalos nyelv. Ott is, ahol alig vagy egyáltalán nem maradtak európaiak. Ráadásul a volt gyarmatok közül ott, ahol angol, francia, spanyol vagy más világnyelv a hivatalos, jobban fejlődik a gazdaság, az ország könnyebben beilleszkedik a nemzetközi vérkeringésbe, s közben tovább élhet a bennszülött lakosság anyanyelve is.

S mi a helyzet velünk, magyarokkal? A világban szétszóródott, nyugat-európai, amerikai, ausztráliai és egybeült élő magyarságra ez a szállóige bizonyosan nem érvényes, hiszen a második, harmadik generációs magyarok többsége rosszul vagy inkább egyáltalán nem beszéli szülei, nagyszülei anyanyelvét, s még kevésbé olvas azon. Sokuk nem is tartja ezt értékes, konvertálható tudásnak, legfeljebb valamilyen emlékek, egzotikumnak, s inkább tanul – ha az Egyesült Államokban él például – spanyolul vagy más, számára jobban hasznosítható idegen nyelven. Bár sokfelé működnek hétvégi magyar iskolák, tánccsoportok, rendeznek magyar bálakat, ülik meg a nemzeti ünnepeket, utaznak az anyaországba nyári egyetemre, nyelvtanfolyamokra, az anyanyelv előbb-utóbb veszendőbe megy. Mégis – egyelőre legalábbis – beszélhetünk nyugat-európai, amerikai, ausztráliai vagy dél-afrikai magyarságról, és sokan tesznek erő-

feszítést azért, hogy megőrizték magyar identitásukat idegenben is, átadják azt gyermekeiknek, unokáiknak. S ha a mai Magyarországra vagy a tágabb szülőföldre, a Kárpát-medencére vagy attól keletre tekintünk, mit látunk? Különösen a szórványban, ahol nincsenek magyar iskolák, amelynek gyülekezeteibe ritkán jut el a lelkipásztor, ahol a vegyes házasságokkal a gyerekek a többségi társadalomhoz asszimilálódnak, sokan felejtik el, adják fel anyanyelvüket, mégis, továbbra is sokan magyarnak vallják magukat.

De vajon magyar-e az a moldvai csángó, aki románul beszél, és csak katolikus vallása különbözteti meg őt a többségi román társadalomtól? Vagy az a második generációs, középkorú amerikai, aki bár törve beszéli anyanyelvét, valami mégis arra ösztönzi, hogy 2-3 évenként hazalátogasson? Vagy az a – nyolcvanas években kivándorolt magyar apától, lengyel anyától született – amerikai tinédzser, aki identitását a magyarságban találja meg, és az anyaországban szeretne egyetemet végezni? És mit mondjunk azokról az anyaországi magyarokról, akik igénytelen, rongtott magyar nyelven beszélnek, akik számára hazájuk történelme, műveltsége, hagyományai szinte semmit nem jelentenek?

„Ne hagyjátok a templomot/A templomot s az iskolát” – írta emlékeztes versében a két világháború között a kiváló erdélyi költő, Reményik Sándor. Ez volt az a két fundamentum, amely évszázadokon át fenntartotta a nemzeti nyelvet, megőrizte a magyarságot. Jól tudják ezt a homogén nemzetállam létrehozására, a magyar (és más) kisebbségek beolvasztására törv többségi politikai erők is. A rendszerváltás óta persze nem a kommunista rendszer erőszközzeivel, hanem kifinomultabb, agyafűrtabb módon igyekeznek ezt a két pillért elbontani. Világosan érzékelhető ez a felvidéki, kárpátaljai, erdélyi magyar iskolák, egyházak elleni aknamunkában, a szlovákiai katolikus egyházmegyek határainak 2008-as átrajzolásában – amikor is észak-déli irányban felszabdalták az addig egy tömbben élő felvidéki magyar katolikus közösséget – vagy az ukrán görög katolikusoknak a magyar nyelvű hívek rovására megvalósuló erőszakos terjeszkedésében Kárpátalján.

A Duna Televízió nemrég Dokumentumfilmsorozatot forgatott határokon túli magyar közösségek körében, többségi és szórványvidékeken egyaránt, Nyelvében él a nemzet címmel

(2008, rendező: Balogh Júlia). Az egyes epizódokból kirajzolódik, amit eddig is sejtettünk, hogy a magyar nyelv leginkább ott tud megmaradni, a magyar közösségek ott dacolhatnak sikerrel a felszívódással, ahol tevékeny, erős, összefogó egyéniség – pap, tanító, közösségi ember – vezeti őket. Erdélyben a magyar nyelvállapotnak szinte minden formája megfigyelhető, a hibátlan, ízes, szép magyar beszédttől a szórványvidékek „nyelvkárosultjaiig” és a végleges nyelvvesztésig, nyelvcseréig. De a tömbmagyarság által lakott területeken – főként a Székelyföldön – is találkozunk olyan magyar szülőkkel, akik ilyen-olyan okból nem magyar iskolába íratják gyermeküket. Általában arra hivatkoznak, hogy a gyermek így könnyebben tud majd érvényesülni, beilleszkedni, továbbtanulni. Ahol van magyar iskola, a szülőknek kellene megfontolniuk a közösség érdekeit, jövőjét, óvni az anyanyelvet, az anyanyelvi művelődés még létező intézményeit. Székelyudvarhelyt, a legmagyarabb városban, ahol húsz éve még 99 százalékos volt a magyarság, mára részarányuk – bár még mindig magas – 90 százaléknak apadt. A városban román nyelvű egyházi árvaház nyílt, görög katolikus apácák gondozása alatt (holott korábban csak román óvoda működött), ahová az egész országból hoznak gyerekeket, akik az utóbbi években megnyitott román iskolába járnak. Egész Székelyföldön egyre-másra épülnek az ortodox templomok („hagymakupolás honfoglalás”), miközben a történelmi magyar egyházak elkobzott javainak visszaadása alig halad előre, s a kisebbségi törvény sehogy sem akar megszületni. Szórványvidéken, például a Beszterce-Naszód megyei Óradnán, ahol több mint 6000 lakosból 3-400 a magyar, az iskolai magyar tagozat már a 60-as években megszűnt. Az utóbbi években hétvégi magyar tanfolyamokon próbálják feleleveníteni az ősök nyelvét. Van már olyan gyerekek, aki a nagyenyedi kollégiumban érettségizett, s most Budapesten egyházjogot tanul. Údító színfolt, kis magyar sziget ugyan ebben a megyében Vice, ahol csak magyar iskola van, s moldvai csángó családok betelepítésével is igyekeznek erősíteni a magyar jelleget. Hunyad megyében 20 ezer főnyi magyar kisebbség él a gyorsuló asszimiláció feltételei között. „Megpróbáljuk a megmaradásunkat néhány évtizeddel kitolni” – mondja Csernakeresztúr plébánosa, ahol még van magyar iskola, s 60 százalék a magyarság részaránya. Az egykor ma-

gyar többségű Hosdát mára teljesen asszimilálódott, de lakosai továbbra is magyarnak vallják magukat, s tartják református vallásukat. „Az egyháznak kötelessége a nyelvváltás után is elkísérni híveit” – mondja a szórványgondozó lelkipásztor. A katolikusoknál, például a Gyulafehérvár környéki Borbándon vagy a Radnai havasokban szakrális nyelv lett a magyar, mint az ósláv az ortodoxnál. Senki sem beszél, kevesen értik, de a hívek ragaszkodnak hozzá.

A templom és iskola, a közösséget összefogó vezető mellett megkerülhetetlen szerepe van az anyaországnak a megmaradásban. Magyarországon a rendszerváltozás óta minden igyekezet ellenére ebben a vonatkozásban sem állt a helyzet magaslatán. A határon túli magyarok letelepedés nélküli magyar állampolgárságának megadásáról szóló, 2004. decemberi népszavazás sorsa, az ellene folytatott kormánypropaganda, az ügyetlen, erőtlen, önfeladó külpolitika, a nemzetstratégia hiánya, a belső széthúzás, az anyaország presztízsének visszaesése a határon túli honfitársak körében – mind olyan tényező, mely a megmaradás ellen hat. A magyar történelemben azonban mindig is voltak ilyen nehéz időszakok, hullámvölgyek. Bízunk kell abban, hogy ha az előjelek jelenleg nem is kedvezőek, eljön még ama „jobb kor”, és Németh László szavával ismét „emelkedő nemzet” leszünk, hiszen ez nagymértékben rajtunk múlik.

JOHANNA LAAKSO*

A bécsi Finnugor Tanszék szerepe az ausztriai magyar népcsoport kutatásában

I. rész

A Bécsi Tudományegyetem a jelenlegi német nyelvterület legrégibb egyeteme, amely már a 14. században is működött. A magyar nyelv tanítása és kutatása azonban csak viszonylag későn kapott itt intézményes keretet. Időnként folyt magyar nyelvoktatás is, voltak szakemberek, akik például a magyarok történetével foglalkoztak, de külön intézet nem létezett. A finnugor nyelvész csak az 1970-es években hozták létre. A tanszék megalapításában jelentős szerepet játszott egyes történeti-összehasonlító nyelvészek érdeklődése a finnugor nyelvészet iránt. A tanszék első professzorává Rédei Károlyt nevezték ki, aki már akkoriban nemzetközileg elismert történeti-összehasonlító nyelvész volt. Ennek megfelelően a tanszék nyelvészeti kutatási profilját a klasszikus összehasonlító finnugor nyelvészet határozta meg. Az oktatás nagy részét természetesen a két fő finnugor nyelv – a magyar és a finn – tanítása képezte (az észet nyelv tanítását az akkori politikai körülmények között sokkal nehezebb volt megszervezni); Rédei Károly mellett magyar és finn lektor működött, ők foglalkoztak a gyakorlati nyelvtanítással.

A magyar lektor hosszú ideig ún. „vendéglektor” volt, tehát támogatást kapott a Balassi Intézettől (ill. annak jogelődjeitől), és az ő kiválasztása is az illetékes magyarországi intézménnyel együtt történt meg. 2007 őszén azonban a Bécsi Tudományegyetem saját lektori állást hozott létre külső finanszírozás nélkül, és az idén nagy örömmre sikerült véglegesíteniünk jelenlegi lektorunk, Csire Márta munkaszerződését.

A nyelvészet mellett a tanszék fennállásának több mint három évtizede folyamán erősen fejlődött a magyar irodalom és kultúra tanítása. Rédei professzor mellett már korán létrehoztak egy irodalmár vendégtanári (munka)helyet, ezenkívül azóta ledokto-

rált és habilitált a tanszék két irodalmár munkatársa, Derék Pál és Seidler Andrea. Így a magyar irodalom és kultúra kutatását a tanszéken most egy vendégtanár és két „rendkívüli professzor” (habilitált docens) képviseli.

A tanszék több mint harmincéves történetét általános növekedés jellemzi. Az első években a diákok (nagy részt magyar származásúak) kis, meghitt baráti kört alkottak, és közülük eleinte csak nagyon kevesen fejezték be az akkori *Diplomastudiumot*. Az utóbbi években azonban évente negyven-ötven hallgató kezd meg nálunk tanulmányait, és a tanszék évente több tucat végzést „termel”. Igaz, közéjük számolják az új rendszer szerinti *bachelor*okat is; a BA/MA-rendszert 2003-ban az új fennsitzika szakiránnyal egyidejűleg vezettük be. Korábban a finn nyelv tanítására teljes lektori állás és annak megfelelően magas óraszám állt rendelkezésre, azonban a tantervben a finn nyelvnek csak marginális szerepe volt. Az új rendszerben viszont a BA-ban két egyenrangú opció között lehet választani: hungarológia ill. fennsitzika.

Ezeknek a fejlődéseknek meglehetősen kevés közüik volt az ausztriai magyarság helyzetéhez és annak kutatásához, egy kivétellel: az 1980-as évek eleje óta van a finnugor nyelvtudományi (finnugorisztika) és a magyar irodalomtudományi (hungarológia) képzés mellett magyar nyelvtanári szak is, *Lehramt Ungarisch*, amely a magyar nyelvterületen (szűkebb értelemben) kívül az egyetlen ilyen program. A *Lehramt Ungarisch* oktatása nagy részt a tanszék magyar nyelvőrőiből és hungarológiai (magyar irodalom és kultúra) tematikájú tárgyainak tanításából áll, de a szakmódszertan területén van óraadó tanárunk, jelenleg Brenner Edina. A magyartanárképzés természetesen az ausztriai magyarság érdekeit szolgálja, de az, hogy mennyire tud hozzájárulni az ausztriai magyar nyelvoktatás fejlesztéséhez,

természetesen politikai kérdés is. Például hiába képzünk kvalifikált magyartanárokat, ha nem alkalmazák őket az iskolák, ha a magyar nyelvű szülők nincsenek tisztában a jogaikkal, ha nem követelnek gyermekeik számára magyartanítást.

Annak, hogy a tanszék tevékenységének miért volt olyan kevés köze az ausztriai magyarsághoz, több természetes oka van. Először is a bécsi hungarológiát erősen dominálja az irodalom és a kultúra kutatása, ahol a fő súlypontok az írásos kultúrához kötődnek. A régi burgenlandi magyar népcsoportnak viszont Trianon után nem volt erős magyar nyelvű értelmisége, és a Trianon utáni Ausztriában magyar nyelvű „magas” kultúráról már csak a magyar nyelv gyenge pozíciója és alacsony presztízse miatt sem lehetett nagyon beszélni. A későbbi magyar nyelvű bevándorlók között természetesen voltak kultúraalkotók is, de azok, mint az ausztriai magyar nyelvű népcsoport általában, nem alkottak egységes, erős *ausztriai magyar* kulturális jelenlétet. Az ausztriai magyarság az „ausztriai magyar” cím alatt eddig nem tudott sokat nyújtani az irodalom és kultúra kutatóinak.

A nyelvészetből viszont sokáig hiányoztak a meghatározó tudományos impulzusok is, továbbá a gyakorlati lehetőségek. A bécsi finnugor tanszék tipikus képviselője az *Auslandsfinnouguristik* szinte mindegyik felelős, szinte mindent képvisel, aminek bármi köze van a finnugor népekhez, a szamojéd hangtörténettől a modern magyar költészetig. És természetesen ezeken kívül elsősorban el kell látnia a nyelvtanítást – két-három vagy még több egzotikus nyelvet tanítani olyan diákoknak, akiknek nagy része mindenféle ismeret nélkül kezd meg a nyelvtanulást, és életében még sosem találkozott nem-indoeurópai nyelvvel, olyan nyelvvel, amelynek több mint tizenöt esete van, de nincs nyelvtani neve, és amelyről az átlag osztrák legfeljebb csak azt „tudja”, hogy lehetetlen megtanulni.

Rédei Károly régi világbeli finnugrista volt, és az akkori finnugrisztika a régi világ része volt: elit tantárgy olyan ideológiai keretben, amelyben az egész egyetemi rendszer (vagy legalábbis a bölcsészatudományok egy része) a lehető legtávolabbi állt a mindennapi élet kérdéseitől, sőt igyekezett is megtartani ezt a távolságot. Tisztelt elődöm, bármennyire is hú fia volt nemzetének, bármennyire is forrón szerette a magyar nyelvet, olyan tudományelméleti és tudományozsziológiai körülmények között nőtt fel, hogy az ausztriai magyar nyelvvel való tudományos foglalkozás, akármennyire is fontosnak látta volna, egyszerűen nem az ő szakmája és már ezért sem az ő feladata volt. Nem érezte kötelességének, hogy élőnyelvi kutatásokat szervezzen az ausztriai magyar nyelvűek körében, és, gondolom, egyszerűen természetesnek tartotta azt a – számomra abszurd – helyzetet, hogy magyar szociolingvisztikát évtizedeken át Ausztriába jártak kutatni az itteni magyar nyelv helyzetét, ugyanakkor közöttük és a bécsi finnugor tanszék között alig volt kapcsolat.

Bár elvileg ugyanazt a szakmát képviselem, mint Rédei Károly, más a hátterem. Én hivatalosan két-nyelvű országban nőttem fel, ahol a svéd nyelvű kisebbségnek történelmi okokból aránytalanul nagy a szerepe a kultúrában és a tudományokban, és ezt a szerepet már politikai és társadalomtudományi okokból is érdemes kutatni. Egy finnországi egyetemen működő skandináv tanszék tudományos profilját lehetetlen elképzelni a finn-svéd kétnyelvűség, a nyelvi kontaktusok és a két nyelvű nyelvhasználat kutatása nélkül. Ezért természetes volt számomra, hogy a bécsi finnugor tanszék is valamilyen szociolingvisztikai vagy kontaktuslingvisztikai kutatással foglalkozzon, s nagyon fáj, hogy kilenc év óta eddig csak édeskeveset tudtunk csinálni.

Folytatjuk

* Bécsi Egyetem Európai és Összehasonlító Nyelv- és Irodalomtudományi Intézet - Finnugor Tanszék tanára

Kísértenek a dekrétumok

Folytatás az 1. oldalról

lehet az, ahol egymás mellett megfér az alapvető emberi jogok gyűjteménye és egy jogtípró, diktatórikus, embertelen jogszabály sorozat, amely két tagországában, Csehországban és Szlovákiában, maíg hatóan meghatározza több százezer ember életét, és akkor még az elüldözöttekről nem is beszéltünk. Mennyi kompromisszumot bír el még az EU, és meddig lehet folytatni ezt a két-színű politikát?

A feltett kérdés a jelenlegi helyzetben ugyan költői, de mint ezt a legutóbbi eset is bizonyítja, a probléma továbbra is megoldatlan. Komoly helyzetet teremtvé, újra és újra felbukkan. Egy-egy gyors, elodázó intézkedéssel ezt nem lehet végérvényesen megoldani, mint ahogy azt a nagyhatalmi politikusok 1918 óta többször is remélték. Először az első világháborút lezáró párizsi békerendszer megalkotói vélekedtek így. Azt remélték, hogy a magyar nemzet több országba szétszakított részei rövid időn belül úgyis beolvadnak (asszimilálódnak) az új államok uralkodó nemzeteibe. A békétárgyalások során ugyanis a leendő utódállamok vezetői hamis adataikkal megtévesztették a döntéshozó nagyhatalmak politikusait. Egyfelől az elcsatolandó magyar lakosság létszámát becsülték alá, másfelől pedig ezen lakosság identitástudatát kérdőjelezték meg, mondván ezek többnyire az ő nemzetek azon részei, amelyeket a magyarok asszimiláltak. Nos bizonyára az ilyen információk is hozzájárultak a szerencsétlen trianoni döntéshez. A többségében tájékozatlan politikusokat megerősítették abban, hogy a keletkező kisebbségek nem okoznak majd különösebb problémát, ezért saját stratégiai és politikai céljaiknak megfelelően intézkedhetnek az új határok kijelölésénél.

Létrehoztak ugyan egy szerződéses nemzetközi kisebbségvédelmi rendszert, amelyet azonban az utódállamok különböző módokon igyekeztek megkerülni. A nemzetközi kisebbségvédelmi rendszer működésének legfőbb korlátja az volt, hogy nem függetleníthette magát a nagypolitikában állandósult megosztottságtól. Ez lehetetlenné tette, hogy a kisebbségvédelem tisztán jogi kérdés maradjon. A viták mögött jól érzékelhető volt az egyes államok valódi törekvése. A háborúból területi veszteséggel kikerülők a békeszerződések revízióját, az új vagy

megnagyobbodott területű államok a nemzeti-ségek mihamarabbi asszimilációját, az egységes nemzetállam megeremtését akarták elérni. Ez utóbbi törekvést a nagyhatalmak is támogatták, de legalábbis nem ellenezték. Kiderült, hogy csakúgy mint az új államok, a nagyhatalmak sem hajlandók a nemzeti kisebbségeket tartós történelmi közösségnek elfogadni. Ezt támasztja alá Austen Chamberlain, brit külügyminiszter beszéde, amelyet 1925-ben a Népszövetségben mondott el: A Népszövetségi Tanács kisebbségekre vonatkozó célja az *„hogy a kisebbségeknek a védelem és igazságosság ama foka biztosítassék, amely őket fokozatosan olyan helyzetbe fogja hozni, hogy beolvadjanak abba a nemzeti (állami) közösségbe, amelyhez területileg tartoznak”*. Tehát azzal számoltak, hogy a létrejött kisebbségek aránylag rövid időn belül asszimilálódnak. Itt tévedtek nagyot a nagyhatalmak. Ennek a tévedésnek a negatív következményeit zömében azonban a szerencsétlen kisebbségek szenvedik el. Ez a kíméletlen cinizmus jellemző a nagyhatalmaknak a kis népekhez, vagy néptöredékekhez való viszonyulására, amely a történelem során számtalanszor megmutatkozott. Azt hiszem bátran megkockáztathatjuk azt a véleményt, hogy az európai közösség szervezeteiben ez a magatartás tovább él. A magyar kisebbségek esetében ez biztosan így van. Gondoljunk csak az említett Beneš-dekrétumoknak a szlovák parlament általi megerősítésére, vagy a magyar kisebbség megfélemlítése és mielőbbi asszimilációját szorgalmazó szlovák nyelvtörvényre. A szomorú az, hogy a jelenlegi szlovák kormány nyugodtan megetheti, hogy egyszerűen félremagyarázza, vagy ignorálja a nemzetközi közösségek egyébként jó szándékkal megfogalmazott, de „fogatlan”, szankciók nélküli ajánlásait és figyelmeztetéseit.

És látszólag, az európai politikát döntő mértékben befolyásoló nagyhatalmakat sem különösebben zavarja az emberi jogokkal teljes mértékben összeegyezhetlen Beneš-dekrétumok máig létező kihatásai uniós állampolgárok százezeire. Csak remélni tudjuk, hogy egyszer valahol betelik a pohár és rendbe teszik ezt a dicstelen örökséget. Vagy az is lehet, hogy erre sohasem kerül sor. Volt már ilyen a történelemben.

VARGA SÁNDOR

Farsang van...

A 9. század előtt nem húshagyó keddig, a *carniprivi*umig, hanem vasárnapig tartott a farsang. Azóta a nagybőjtre való készülődés első napja a római szertartás szerint hétköznapra, hamvazószerdára esik, míg a bizánci a vasárnapot ismeri. A húsvéti föltámadásig elbúcsúz-

tak, elbúcsúznak a hústól, a vidámság és bőség jelképétől a falvak és városok lakói, akik – akár betartják az egyházi rendet, akár más megoldólásból – negyven napon át böjtölnek.

De még farsang van: ne vessünk, mosolyogjunk.

Bécsi táncmulatságok

– a nosztalgia ideje

A bécsi tánckultúra a 19. század elején élte fénykorát, amikor a zárt társadalmi összefüveteleket lassan a nyilvános táncudvarok, hallok vagy vendéglők táncparkettja, ill. a házibálok váltották fel. Akkoriban az egyházi év szabta meg a táncos és táncnélküli időszakot. Karácsony előtt, az ádventi időben nem volt szabad bálozni, egészen vízkerezsig és a szezon utolsó tánceseménye húshagyó keddre esett. Szigorúan be kellett tartani az egyházi előírásokat, mivel az udvari Kancellária a vétkező szervezőkre 10-100 forintig terjedő pénzbírságot is kiszabhatott (egy munkás 72 órás heti bére átlagosan 6 forint volt, egy kg kenyér 16 krajcárba került – 60 krajcár később 100 krajcár volt egy forint). Ez vonatkozott a vendégekre és muzsikusokra egyaránt: 3-24 óráig terjedő, többszöri törvénysértés esetében a vétkezőket akár 2-3 napra terjedő áristommal lehetett sújtani.

A kor előírásainak megfelelően két tánckategória létezett: az alacsony és a magas rendű táncok. A nemzeti és konverzációs táncok – német, francia és angol quadrillok, polonézek valamint az osztrák nemzeti táncoknak valamennyi válfaja, mint a landler vagy a német. Ezek képezték az alacsony tánckategóriát. A mulatságok továbbá meghatározott táncrendhez alkalmazkodtak. A táncok időtartamának megszabott sorrendje volt: így például egy, legfeljebb két kerinög után másfajta tánc következett, melynek

maximális időtartama 20 perc lehetett. A tánclépéseket előtáncos vagy táncmester mutatta be, akit követtek a vendégek partnereikkel. A hölgyek csuklójukon szalagra erősített táncrendet viseltek. Ez a kicsiny, többnyire díszes könyvecske a soupék előtt és után várható táncszámokról adott felvilágosítást. A táncpartnerek nevük bejegyzésével biztosították magukat a hölgyeknél, hogy a kívánt táncot vele lejthessék. A jó tánczenét csak úgy ottanták a szórakoztató arénák, ahol az idősebb és fiatalabb Strauß valamint Liszt Ferenc saját, továbbá ismert és ismeretlen művészek darabjait húzták.

A táncteremek nagysága az érdeklődés miatt szinte naponta nőtt. Sokszor nem kevesebb mint 5000 gyertya égett egy bálteremben. Romantikus belsőépítészeti remekművek várták a szórakozni vágyó, a korral haladóan egyre vegyesebb publikumot. A vendéglátónak kötelessége volt üdítőket, könnyű édességeket felszolgáltatnia. Az ún. virslisbálokon virslit és sört szolgáltak fel, máskor az édesbálokon – emlékeztetve a mai Bonbonbálok nevére – csak limonádéval, mandulatej-jel, fagyalittal és édes süteménnyel oltották szomjukat vagy éhségüket a vendégek. A vasárnapi bálokon már szalámi, tirolai bor váltotta fel a hideg teákat és édességeket.

Boldog idők voltak a 19. század végén, ki gondolt volna a holnapra, és miért!?

RUMPLER DIÁNA

ÚJ MAGYAR EGYETEMI TANSZÉK AMERIKÁBAN

Az amerikai egyetemeken magyarul, vagy magyar tárgyú ismereteket tanulni vágyó fiatalok a Columbia Egyetem Deak tanszéke, az Indiana Egyetem, vagy a Rutgers Egyetem (New Jersey) magyar intézetei mellett most a Connecticut államban lévő Quinnipiac Egyetemet is felkereshetik, ahol egy évvel ezelőtt létesült a Széchenyi István tanszék.

“A tudományos emberfő mennyisége a nemzet igazi hatalma” - mondotta Széchenyi István. Talán ez az üzenet ösztönzött 2008 októberében egy magát megnevezni nem kívánó magyar származású adakozót, hogy egy jelentős összeggel, amelyet az egyetem megduplázott, megalapítsa a Széchenyi tanszékét. A letétbe helyezett kamatai fedezik a tanszék fenntartását. Ennek első professzora a felesége és életútja által sok magyar kötődéssel rendelkező Christopher Ball, a nemzetközi közgazdaságtudomány docense.

A Széchenyi Tanszék magyar programja négy részből áll: A jövő magyar gazdasági vezetőinek oktatása, határon túli magyarok számára ösztöndíjak biztosítása, szakértő magyar előadók meghívása és amerikai MBA (Master of Business Administration) diákok magyarországi tanulmányútjának szervezése.

A Hungarian American Business Leaders Program (HABL) keretében évente két kiváló magyar közgazdász tanuló kap felsőfokú képzésre három évi lehető-

Új lapok

Miközben gyakran tudósítunk róla, hogy magyar nyelvű újságok, folyóiratok szűnnek meg, időnként jelentkeznek újdonságok is a piacon.

TEMPEVÖLGY A Balaton vidékét nevezte így 1858-ban Jókai Mór A magyar Tempevölgy című írásában. 2008-ban pedig új kulturális, művészeti és tudományos folyóiratot indított ezzel a Jókaitól örökölt címmel a Balatonfüred Városért Közalapítvány. A Praznovszky Mihály irodalomtörténész főszerkesztésében azóta is negyedévenként megjelenő, diszkrétan elegáns kivitelű folyóiratban elsősorban a Balatonhoz és környékéhez fűződő témák jutnak szerephez. A legutóbb megjelent 2009/3. számban olvasható többek között Somlyó György Quasimodo-tanulmányának társaságában a Salvatore Quasimodo költőverseny néhány díjazottjának alkotása, Pósa Zoltán prózamozaiukja hatvanas évekből származó balatonfüredi emlékeiről, művészpályájukat kezdő egyetemisták vers-csokra és kispórája, Kabdebó Tamás és mások novellája, valamint több jelentős tanulmány a térséghez kötődő művészekről, mint például Németh Lászlóról, Marton László nemrégiben elhunyt szobrászművészről. A Légy jó mindhalálig és az Iskola a határon című regények párhuzamait elemzi Mezey Katalin.

Az autókereskedő és a gazda esete

Józsi bácsi jól gazdálkodott, ezért megengedhette magának, hogy a traktor mellé, a gázpalackos Fiat helyett egy szép Mercedest vásároljon. Element hát az első útjába eső autószalomba, és kiválasztotta a neki legjobban tetsző modellt. Mivel sokat hallott az új kocsiról, megkérdezte, ha már ilyen magas árat fizet érte, elmondaná-e az autókereskedő, mi is van benne?

- Semmi extra -mondta a szalon tulajdonosa, és sorolta, miféle extra nincs benne.

- Az hogy lehet? Csodálkozott Józsi bácsi.

- Úgy, hogy minden extráért külön kell fizetni, ha bele akarja rakatni.

Nagyot csavarintott Józsi bácsi a bajszán, merthogy mindig így tett, ha bosszankodott, de nem volt mit tenni, hát külön kifizette az összes extrát.

Már egy év is eltelt, amikor Józsi bácsi tehenei közül az egyikre furcsa vásárló akadt. Az illető nem volt kíváncsi a tehénre, nem akarta megnézni, nem akarta megvizsgálni, csak egy embert szalajtott érte, hogy rakja teherautóra és szállítsa a hétvégi házához, „hangulatnak”. Józsi bácsi pedig küldje el postán a számlát, majd meg az átutalás.

A szállító ember meg a tehén árát sem kérdezte, úgy csukta föl a teherautóra. De mielőtt beröföntette volna a motort, Józsi bácsi megkérdezte:

séget. Idén ősszel két magyar diák Pleier Alexandra és Erdélyi Dániel a Corvinus Egyetemről kezdte el az MBA megszerzéséért folytatott tanulmányait.

A határon túli diákok számára szervezett ösztöndíj program keretében az első ösztöndíjas, Balázs Blanka a csíkszeredai Sapientia Egyetemről jött és nemrégén vehette át MBA diplomáját.

A magyar előadók 2009. évi programjában Kreuzer Konrád, az E.ON Hungaria Zrt. Elnöke és Németh Zsolt képviselő, a Magyar Országgyűlés Külügyi Bizottságának elnöke, ismertette a magyar gazdaság helyzetét és terveit az amerikai diákokkal.

Az ország jövője szempontjából nagy jelentőséggel bírnak az amerikai hallgatók számára szervezett tanulmányutak. Ezek keretében az itteni MBA hallgatók két hétre Magyarországra mennek, hogy ott előadások, vállalat-látogatások, kirándulások keretében tanuljanak, ismerkedjenek és barátkozzanak magyar társaikkal. Ugyanakkor a magyar MBA diáktársaik számára is lehetőség nyílik húszas csoportokban egy-egy hétre a Quinnipiac egytemre jönni, ahol viszont ők szerezhetnek amerikai tapasztalatot.

Az egyetemről a világhálón www.quinnipiac.edu címen található felvilágosítás, a tanszékvezető Christopher Ball elérhetősége:

CHRISTOPHER.BALL@QUINNIPIAC.EDU PAPP L.

NAGYÍTÁS címmel bemutatkozó, konzervatívnak titulált hetilapot adott ki a Csoóri Sándor nevével fémjelzett Közép-Európai Kultúráért Alapítvány. A lap első száma december közepén került olvasóközönség elé, főszerkesztője Csontos János. Az első lapszám vezető anyaga Granasztói Pál történész, egyetemi tanár gondolatait tartalmazza arról, hogy elkerülhetetlen a szellemi közélet újjászervezése. Az erkölcsi megújulásról ír Mádl Ferenc, volt köztársasági elnök, aki szerint: „az erkölcsi értékek az emberek lelkében és közösségeik gondolatvilágában igazában ma is jelen vannak. Sorsfordító feladat, hogy ezeket előhívjuk, élővé tegyük”. Az új hetilap számos társadalmi, politikai, kulturális-művészeti közérdekű, közéleti témával foglalkozik lapszámonként huszonnyolc oldal terjedelemben. Versek, novellák, művészeti elemzések társaságában, folytatásos regény formájában közli Szentkuthy Miklós Egyiptomi Mária című művét. A főszerkesztő beköszöntője párhuzamba helyezi a lap szándékait a Cortázar-elbeszélés alapján készült, kimagasló sikerű, szintén Nagyítás című, Antonioni-filmmel. Sokan az Élet és Irodalom jobboldali pandantját látják az új hetilapban.

Zs. L.

Húszéves az RMDSZ

(Krónika, 2010. január 17.) A Romániai Magyar Demokrata Szövetség (RMDSZ) 2010. január 16-án Kolozsvárott, az állami magyar operaházban ünnepi nagygyűlést rendezett fennállásának 20. évfordulója alkalmából. Markó Béla elnök beszámolójában emlékezett az egykori alapítókra, utalva rá hogy a diktatúra utolsó éveiben felgyorsult Romániában a bomlás, eltűnt a magyar nyelv a közeletből, már a legeladugottabb székeley településen sem lehetett magyar emléktáblát látni. Kolozsvár, Sepsiszentgyörgy, Marosvásárhely, Csíkszereda, Nagyvárad és a többi erdélyi város nevét már a magyar újságokban sem lehetett leírni magyarul, nem volt egyetlen önálló magyar középiskola sem.

A nyolcvanas években egyre több magyar hagyta el Romániát, úgy látszott, hogy megszűnővé válik az ország, és teljes diadalt arat a kommunista nemzetállam - mondta. Utóbb azonban bebizonyosodott, hogy Romániában mégis meg lehet maradni magyarnak. Bukarestben és Erdély különböző városaiban 1989 decemberében napok alatt jött létre az RMDSZ, napok alatt több százezren iratkoztak be a szervezethez - emlékezett vissza Markó, aki szerint a magyar közösség akkor felismerte: szövetséget kell alkotni, el kell kerülni a pártosodást, azonnal és egységesen kell elkezdeni a politikai küzdelmet.

Markó utalt a romániai magyarságon belüli vitákra, véleménykülönbségekre is. Tőkés László temesvári szerepvállalása azonban már akkor bebizonyította, hogy Romániában a magyarok nélkül sem diktatúrát lerombolni, sem demokráciát felépíteni nem lehet.

Markó szerint az RMDSZ nélkül továbbra sem lehet jelentős változást véghezvinni Romániában. Az elmúlt húsz esztendő mérlegét megvonva megállapította: az RMDSZ olyan politikai erővé nőtte ki magát, amelyet nem lehet figyelmen kívül hagyni sem Romániában, sem Magyarországon, sem a Kárpát-medencében vagy Európában. "Ott vagyunk az önkormányzatokban, ott vagyunk a román parlamentben, de megfelelő súllyal jelen vagyunk Magyarországon is, teljes jogú tagjai vagyunk az európai néppártnak" állapította meg. Az RMDSZ a román politikai élet legállandóbb és legstabilabb politikai szervezete, mi sem nevet, sem programot nem változtattunk és ez mindössze rólunk mondható el". A szervezet stabilitásának az volt a feltétele az elmúlt két évtizedben, hogy önálló maradt, soha nem tette mástól függővé a jövőjét, nem kötötte másokhoz a szerkerét - mondta, hangsúlyozva: "Többször is koalícióra léptünk más pártokkal, egyezségeinket betartottuk, és ezután is be fogjuk tartani, de mi csak egyvalakihez vagyunk hozzáláncolva: saját közösségünkhöz".

Az elnök véleménye szerint ma a romániai magyar közösség sok olyan jogot tudhat magának, amelyek-

től 1989 decembere előtt megfosztották és amelyek-től azután is, például Marosvásárhely 1990 véres márciusa után távol akartak tartani. Az alkotmány garantálja oktatási és nyelvhasználati jogainkat. Ismét vannak hivatalos magyar nyelvű településnevek. "Kötelező módon használni kell a magyar nyelvet írásban és szóban az önkormányzatokban, a különböző hivatalokban" - hívta fel a figyelmet. Megemlítette a számos önálló magyar középiskolát, a kiterjedt magyar nyelvű egyetemi oktatás és magyar nyelvű magánegyetemet. Hozzátette: mindezek mellett sok államosított ingatlant is sikerült visszaszerezni.

Markó azonban a hiányosságokra is kitért. "Mennyi minden nincsen még: az az önálló állami magyar egyetemről a különféle autonómiákig" - figyelmeztetett. Mint elmondta sok joguk papíron létezik ugyan, azonban a gyakorlatban mindössze részlegesen alkalmazzák. "Messeze vagyunk attól amit 1989 decemberében néhány év alatt reméltünk megvalósítani és íme, két évtized sem volt elegendő rá" - tette hozzá.

Az Erdélyi Magyar Nemzeti Tanács (EMNT) üzenete

(Erdély ma, 2010. január 16.) Húszéves az RMDSZ, amit sokan rezignáltak, csalódottan vesznek tudomásul. Érthető a vegyes érzés - a helyes kifejezés azonban mégsem ez. Mert nem a „párt ünnepe” ez, hanem mindazoké, akik húsz évvel ezelőtt bízták a Magyar Demokrata Szövetségben. Sokan voltak akkor. A kezdeti krónikák hatszázezer tagot jegyeznek, az első választási megmértetés statisztikája pedig több mint egymillió szavazatot mutat. Az ő ünnepük tehát ez a mai emlékezés. Vagyis a miénk. Akik húsz esztendővel ezelőtt egy minden erdélyi magyart befogadó, erejét sokszínűségéből merítő és a magyar szolidaritásra épülő érdekvédelmi és érdekképviselői szervezet létrehozására szövetkeztek, annak felépítésén, működtetésén fáradoztunk - a „nem vagyunk egyformák, de összetartozunk” jegyében.

Az RMDSZ húszéves fejlődéstörténete azonban mást mutat. A befogadó, a politikai sokszínűséget értékként tételező, a különböző véleményeket, a másként gondolkodást integrálni képes, a közös célokért egységesen cselekvő szövetség már jó ideje a múlté. Az egységes erdélyi magyar politikai képviselőlet szétesett, romjait csendesen belepi az emlékezés és befedi az öncélú sikerpropaganda. Az alapító atyák szétszéledtek. Az ügyesebbek a régi néven, új tartalommal, mások viszont új név alatt, de a régi célokért, nagyrésztük azonban félreállt vagy félreállítattott.

Ma már intézményesen is több szereplős az erdélyi magyar közelet és politika. Az RMDSZ ma csupán egyi-

ke az erdélyi magyar politikai szervezeteknek, még akkor is, ha egyesek ezt nem akarják tudomásul venni. Parlamenti képviselői monopóliumát - egypártrendszeri beidegződéseivel együtt - ugyan még őrzi, az önkormányzati képviselet terén viszont már másokkal kényyszerül osztozkodni.

A helyzet gyökeresen megváltozott - a felelősség és a feladat ellenben a régi: a magyar érdek hűséges és következetes képviselője. Legtöbbször a kizárólagos többségi nemzetállami érdek ellenében. Ezt pedig eredményesen csak akkor lehet végezni, hogyha az állandó konfrontációs kényszer a fontosabb közösségi kérdésekben az összefogás és az együttműködés imperatívusza felülmúlja.

Ha egyetértünk abban, hogy közösségként való megmaradásunk, gyarapodásunk eszköze és kerete a belső önrendelkezés elvén alapuló közösségi - területi, helyi és kulturális - autonómiaformák kiépítése, akkor abban is egyet kell értenünk, hogy ezt csak együttes erővel érhetjük el: az erdélyi magyar politikum és a civil társadalom együttműködésével, határozott fellépéssel és összhangolt cselekvéssel. Magyar összefogással.

Szerbia: sok újdonságot hozott december

Az elmúlt esztendő utolsó hónapja több változást hozott a szerbiai polgárok életében, mint a Zoran Djindic miniszterelnök 2003-as meggyilkolása óta eltelt hat év. A változásokat, melyek egyre határozottabban az Európai-Unió felé mutatnak a külföld is örömmel fogadta. Szerbia lakossága mégsem lehet teljesen elégedett, főként a vajdasági magyarok számára sikeredett keserűre december egyes hozománya; Belgrádnak gondolkodásmódban még rengeteg a tanulni valója.

A legfontosabb fejlemény kétségkívül a schengeni vízumkényszer megszüntetése (a volt tagköztársaság) Montenegró, (a volt jugoszláv államtest) Macedónia és Szerbia felé. Tehát említett országok polgárai december 19-től új, biometrikus útlevelel, vízum nélkül utazhatnak 25 európai országba, amelyek a schengeni övezetbe tartoznak, emellett még négy másikba is, amelyek elfogadták a schengeni szabályokat. A politikusok sem felejtették megmutogatni magukat a jeles napon: Vuk Jeremic külügyminiszter útlevelebe került az első „Schengenszabad” pecsét. „Megy ez így is!”-nyilatkozta magyar kollégája, Balázs Péter társaságában a szűsös kirohanásairól nevezetes államférfi.

Jelentőségben a vízumliberalizáció mellett áll az Európai Unióhoz intézett tagsági kérelem átadása. December 22-én került erre sor, Stockholmban. A folyamodványt Boris Tadic szerb államfő nyújtotta át ünnepélyes keretek között Fredrik Reinfeldtnak, az Unió elnöklőit tisztelt akkor betöltő Svédország miniszterelnökének. Belgrád már 2014-ben az Unió tagja kíván lenni, kevésbé optimista hangok szerint erre csak 2019 felé lesz reális lehetősége. Szerbia ügyét nehezíti, hogy a mai napig nem tisztázta és tudatosította szerepét és felelősségét a balkáni háborúkban, a háborús bűnösök (Goran Had - ic és Ratko Mladic) kiadatása pedig késik a Hágai Nemzetközi Bíróság felé - ebből következően Szerbia és Horvátország, valamint a tűzfészek Bosznia egymást vádolja a háborúk kirobbantása miatt. A csatlakozási kérelemről január derekán dönt az Unió nagyköveti értekezlete.

A Vajdaság számára jelentős előrehaladás továbbá a még november 30-án, Belgrádban elfogadott statútumtörvény, valamint az ehhez szorosan kapcsolódó tartományi hatálykörü rendelkezés. Vajdaság tartománnyá lett, szélesebb, ám az 1977-es, függetlenségtől jóval szűkebb jogkörrel. A tartomány alaptörvényét az Újvidéki Parlament (akkor még csak Végrehajtó Tanács) 2008 végén fogadta el, ám a kormány alkotmányértó packázása és az ellenpártok erős tiltakozása miatt azt csak 2009 december 14-én hirdethette ki. Egeresi Sándor házelnök a jeles napon Újvidékre invi-

magyarázza. Példa erre Knut Vollebaek nyelvtörvénnyel kapcsolatos nyilatkozatának eltérő szlovák és magyar fordítása - mutat rá a szerző. Míg a szlovák fél szerint a főbiztos lényegesnek tartja, hogy "az államnyelv támogatása érdekében hozott lépések nem csökkentik a nemzeti kisebbségekhez tartozó személyek nyelvi jogait", addig a magyar fordítás szerint Vollebaek csak megismételte: "Lényeges, hogy ezek a lépések ne csökkentsék a nemzeti kisebbségekhez tartozó személyek nyelvi jogait". Apró eltérés, de a mondat észrevehetően más értelmet kap - mutat rá a szerző.

A szlovák-magyar kapcsolatokat megoldani, vagy azokon legalább javítani csak Pozsonyban és Budapesten lehet...A javulás feltétele, hogy egyik országban se olyan kormányok legyenek hatalmon, amelyeknek az ellentétek kiéleződése az érdeke, s amelyek az országban élő kisebbségeket és a szomszédos országot is legyőzendő ellenségnek tartják - vélekedik Morvay.

SZLOVÁK – MAGYAR: Knut Vollebaek nyilatkozata és annak kettős értelmezése

(HVG, 2010. január 04., MTI 2010. január 5.) A magyar Külügyminisztérium január 4-i közleménye szerint az EBESZ kisebbségi ügyekben illetékes főbiztosa, Knut Vollebaek január 4-én nyilatkozatot tett közzé a szlovák államnyelv törvényhez készült végrehajtási irányelvekre vonatkozólag, amelyek 2010. január elsejével léptek hatályba. Megítélése szerint az irányelvekre szükség volt, hogy iránymutatást adjanak a törvény végrehajtásához. Ugyanakkor elvárja, hogy az irányelvek védelmezzék Szlovákiában a kisebbségekhez tartozó személyek azon jogát, hogy mind a magán-, mind a közeletben használhassák anyanyelvüket.

A főbiztos felszólítja a szlovák hatóságokat, hogy szorosan figyeljék és elemezzék a törvény végrehajtását. A magyar kormányhoz hasonlóan a főbiztos is a nyelvhasználatért kiroható büntetéseket tartja a törvény és a végrehajtási dokumentum legkényesebb részének. A büntetések súlyosan korlátozhatják a kisebbségi nyelvhasználatot. A magyar miniszterelnök már korábban bejelentette: amennyiben mégis büntetésekre kerül sor, a magyar kormány anyagi és jogi segítséget nyújt a nyelvtörvény áldozatainak Szlovákiában - ismerteti a Külügyminisztérium.

A magyar kormány üdvözlí, hogy az EBESZ kisebbségügyi főbiztosa egyértelművé teszi: mindaddig szerepet vállal a folyamatban, amíg - a magyar és a szlovák miniszterelnökök szécsényi megállapodásának megfelelően - Szlovákia föl nem erősíti a kisebbségi nyelvhasználati törvényt arra a szintre, amilyenre az államnyelvtörvény került, továbbá, amíg a szlovák fél megalkotja az átfogó kisebbségvédelmi törvényt.

A magyar kormány tartja magát a szécsényi megállapodáshoz, amely a július 22-én kiadott főbiztosi vélemény valamennyi elemét kötelezően végrehajtandónak fogadta el és elvárja, hogy a főbiztos szerepet vállaljon mindezek érvényesítésében - írja a közlemény.

Ugyanazon nyilatkozatot - érthető módon - a saját szemszögből állította ba a szlovák fél. A pozsonyi külügyminisztérium szerint az Európai Biztonsági és Együttműködési Szervezet (EBESZ) kisebbségügyi főbiztosa

üdvözölte a szlovákiai államnyelvtörvénnyel kapcsolatos kormányzati végrehajtási utasítások elveit, amelyek január elsején léptek életbe.

Peter Stano külügyminisztériumi szóvivő január 5-i közlése szerint Knut Vollebaek nyilatkozatában azt állítja, hogy a jogszabály végrehajtási utasításainak elveit az ő ajánlásai alapján fogadták el azzal a céllal, hogy megmagyarázzák a nem világos részeket, azokat egyértelművé tegyék, és egységesítsék a törvény kötelező érvényű értelmezését.

"Lényeges, hogy az államnyelv támogatása érdekében hozott lépések nem csökkentik a nemzeti kisebbségekhez tartozó személyek nyelvi jogait" - idézi Vollebaek nyilatkozatát a közszolgálati TASR hírügynökség.

A SITA kereskedelmi hírügynökség szerint Vollebaek elvárja, hogy a szlovák hatóságok kísérik figyelemmel és elemezzék a törvény alkalmazását - különösen ami a bírságok kiszabását illeti - elkerülendő a kisebbségi nyelvhasználat túlzott korlátozását.

Mindkét szlovák hírügynökség idézi a főbiztos nyilatkozatának azon részét is, amelyben leszögezi: mindaddig szerepet vállal a folyamatban, amíg Szlovákia föl nem erősíti a kisebbségi nyelvhasználati törvényt arra a szintre, amilyenre az államnyelvtörvény került, továbbá, amíg a szlovák fél megalkotja az átfogó kisebbségvédelmi törvényt.

Nagyon találan nyilatkozott erről az ellentmondásos helyzetről január 7-i számában a **Sme** című szlovák napilap: Nem Európa tudja rendbe tenni a szlovák-magyar kapcsolatokat, hanem csakis a két ország választói. Amíg a szlovák és a magyar választók nem változtatják meg véleményüket, a külföld nem segít nekünk.

A liberális újság kommentátora, Peter Morvay szerint ezért a gyakorlatban szinte felesleges a vitás problémákkal olyan intézményekhez fordulni mint az EBESZ. Ezek már eleve egyik félnek sem adhatnak teljesen igazat, mert céljuk nem a döntéshozatal, hanem a kompromisszumok keresése. Knut Vollebaek semmit sem old meg, mindamellet a kisebbségügyi főbiztos állásfoglalásait is mindkét fél a maga módján

KÖZÖTTÜNK ÉLNEK

Horn László

Mottó: „Boldog az a nép, melynek annyi hőse van, hogy nem is emlékezik mindenki-re!” **Hogy Magyarország most boldog ország-e? Nem hiszem! Mai beszélgetőtársam nem is tartja magát hősnek, nem is folyamodott soha semmilyen kitüntetésért, csak szerette a hazáját, a szabadságot, tette a dolgát, amikor kellett és nem hallgatott, ha igazságtalanságot észlelt. Az 1956 óta Bécsben élő Horn László büszkén meséli, hogy Ausztriában született gyermekei anyanyelvi fokon beszélnek magyarul is, unokái a „Bécsi Magyar Iskolába” járnak, ahol a négy éves kisunoka József Attila verset szavalt.**

Nem volt nehéz ezzel a mentalitással beilleszkedni az osztrák társadalomba?

Egyáltalán nem. Az osztrákokkal közös a történelmünk, a kultúránk. Ugyanolyan emberek, mint mi, csak a nyelvük más. Persze eleinte mi magyarok egymás között voltunk. Senkit nem ismertem, németül nem tudtam. Esténként egy könyvből tanultam a szavakat és a nyelvtan fortélyait. Bár hónapokig meg voltam győződve róla, hogy a kijöveletem nem végleges. A világ nem hagyhatja cserben a magyarokat! 1957 márciusa után már láttam, hogy a nyugat segíti ugyan a menekülteket, de esze ágában sincs fegyverrel beavatkozni. Volt a bécsi Neustift utcában a Wenzel Frigyes által vezetett Bécsi Magyar Egyesület. Oda jártam. Ott ismertem meg óvónő feleségemet is. Dolgoztam kertészetben, majd a kijöveletem nevű céghez felvettek műszerésznek. Megbecsültek, felkapaszkodtam a vállalati ranglétrán, évtizedek után onnan is mentem nyugdíjba.

Miért hagyta el Magyarország?

Egyszerűen nem volt más lehetőségem. Talán fel is akasztottak volna, ha otthon maradok. Az volt a legnagyobb bűnöm, hogy 1956. november 4-én riasztottam a környék lakóit és barikádokat építtettem velük az oroszok ellen. – Rajta voltam a nem kívánatos személyek listáján, évekig nem mehettem haza, még 1975-ben is visszautasították a vízumkérvényemet.

Hány éves volt a forradalom idején?

19. Budapesten születtem, apám hivatalnokként dolgozott. Mivel egyik, a kommunistákkal szemben álló pártnak volt a tagja 1945 után, az állapotos felesége mellől vitték el kényszer-munkára. Finommechanikai műszerészetet végeztem kitűnően és egy gyárban kaptam állást. Minél idősebb lettem, annál inkább megutáltam azt a rendszert, amiben élünk kellett. Éreztem az örök félelmet a környezetemben és a kollektív kényszer végtelen ellenszenves volt számomra. Tipikus passzív ellenálló voltam: az orosz himnuszul nem akartam felállni, a munkahelyemen, amikor a társaim futbalozás közben véletlenül lerúgták a Lenin szobor fejét, a nyilvános gyűlésen munkatársaim rémületére felszólaltam és megvédtem őket a gyár párttitkárnőjével szemben. Eredménye: nem válthattam hozzájárulással munkahelyet, állás hónapra rá pedig kirúgtak. Protekcióval állást kaptam a Honvéd Katonai Rendelőintézetben karbantartó műszerészként. Ott is szinte mindenki rendszerellenes volt. Jellemző, hogy amikor 1954-ben elvesztettük a futball-világ-bajnokságot az MLSZ előtti tüntetés pillanatok alatt átsapott politikai demonstrációvá. Annyi ember gyűlt össze, hogy amikor megjelentek a rendőrök szétverni minket, még elesni sem volt hely. Gumibottal ütötték a nyakamat, azóta is fájdalmakkal küszködöm.

1956. október 23!

A munkahelyemen éppen zászlókat tűztem ki az épület falára november 7-re, amikor feltűnt, hogy az utcában fiatalok izgatottan beszélgetnek. Akkoriban nem lehetett csak úgy csoportosulni, leszóltam mi történt? „Megyünk a lengyelek mellett tüntetni a Bem szoborhoz!” Azonnal lerohantam. Minden utcáson csatlakozott hozzánk még valaki. A Parlament előtt óriási tömeg fogadott és ahogy gyűltek az emberek, úgy lettek mindig bátrabbak: „Ruszkik haza! Le a vörös csillagokkal! Vesszen az ÁVO!” - kiabálták és Nagy Imrét követelték. A téren kikapcsolták a villanyokat, de a tömeg nem mozdult a sötétben. Ekkor valaki bekia-bálta, hogy a Bródy Sándor utcában , a Rádió-nál lövik az embereket. Először azt hittük provokátorok. Aztán megindultunk a Rádió felé. Én a tömeg elején mentem. Annyian voltunk, hogy nem lehetett a sor végét látni. Levert vörös csillagok kísérték az utunkat. A Rádiónál teherautók égtek, először láttam halottakat és sebesülteket. A Múzeumkert mögül jöttek a fegyveres ávósok, akiknek a kezéből megpró-

báltuk kicsavarni a fegyvert. A tumultusban az ávósok berohantak a rádió épületébe és onnan lőttek. Éjjél felé egy teherautónyi fegyver érkezett a közeli lámpagyárból. Nekem egy flobertpuska jutott. A Rádió ablakaiból folyamatosan lőttek. Egy szegény fiú mellettem halt meg. Borzasztó volt. A tömeg dűhe a tetőpontra hágott. Aztán magyar páncélosok érkeztek, akik ide-oda, előre-hátra forgatták a járműveket, hogy szétoszlassák a tömeget. Aki nem tudott időben elugrani, azon áthajtottak. Már hajnalodott, amikor megláttam az első orosz. A Duna felől jöttek, gyalogság, teherautókon, géppisztolyokkal. Haza rohantam. A szüleim már a halottak között kerestek.

A forradalom lángja futótűzként terjedt és átsapott az egész országra. Hol harcolt tovább?

Be kell vallanom, hogy én a szervezett forradalmat nem ismertem, nem is tudtam róla. Az egész annyira spontán volt, az emberek elkeseredett dűhe, a szabadság utáni vágy elsőpört mindent. A magyar mindig hazaszerető ember volt. A következő napokban szinte állandóan az utcán voltam, hol egyedül, hol a barátommal. Ahonnan hallottunk valamit, oda-mentünk. A munkahelyemre is benéztem. Nem dolgoztunk, mindenki boldog volt és reménykedett. Hazafelé a Köztársaság tér felől lövöldözést hallottam. A tér tele volt emberekkel, sebesültekkel, halottakkal. A párházba szorult ávósok mindenkire lőttek; nőkre, gyerekekre, orvosokra, mentősökre. Teljes volt a káosz. Páncélosok érkeztek és löni kezdték a párházat. Már délután felé járt, amikor az első ávós megjelent a kapuban feltett kézzel, vagy nyolcan követték. A néphárg nem ismert kegyelmet: kövekkel, puskatussal rohantak rájuk. Egyet, egy kövér tömzsi férfit előtem vertek agyon, az arca tisztá vércafát volt. Senki nem akart a véres fejhez nyúlni, így a lábánál fogva akasztották fel.

Pár napig mindenki azt hitte, hogy győztünk, hogy vége a zsarnokságnak, boldogok voltunk.

Eljött november 4-e. Hogyan tudta meg, hogy bejöttek az oroszok?

Az első kellemetlen emlékem okt. 30 körül volt. Éppen a győzelem mámorító érzésével bicikliztem a Körúton, amikor tüntetőket láttam. Nem akartam hinni a szememnek. Vörös zászlókat lengetve kiabálták, hogy „Függetlenség, szabadság, vesszenek a fasiszták!” Az emberek megkövülten álltak a járdán. Eldobtam a biciklit, és árohantam az első tüntetőre, jót behúztam neki. Mintegy jelre feléledtek az emberek és szétverték a tüntetést.

November 4-én aztán ágyúdörgésre ébredtünk. Bekapsoltuk a rádiót, Nagy Imre beszélt, segítséget kért a betóduló oroszokkal szemben. Én a Baross utca - Lujza utca sarkán laktam. Az oroszok a Kőbányai út felől közeledtek. Azonnal géppisztolyt ragadtam és Elemér barátommal riasztó lövéseket adtunk le a környék függőfolyosókkal teli bérházainak udvarán. A felriadt emberekkel felszedtük az utcaköveket, a közeli remizből kitoltunk néhány villamost. Az oroszoknak el kellett kerülniük a Kerepesi Temető felé. Azt hittük minden óra időnyerés, hiszen jönnek az ENSZ csapatok és az amerikaiak segíteni.

Mikor ébredt rá, hogy menekülnie kell?

Az oroszoktól körbezárt városban sorra számolták fel a tűzfészekeket. Egyre kevesebben harcoltak, egyre többen menekültek, elfogyott a levegő körülöttünk. November 24-én, felültem egy menekültéktől zsúfolt vonatra. Levél-ig utaztam. A határ felé igyekeztünk, amikor elkaptak minket az oroszok. Mosonmagyaróvárra vittek egy villába. Alig fértünk el a házban, a tülekedésben sikerült kiugranom az ablakon. Egy vöröskeresztes autóval utaztam vissza Pestre. Elkezdődtek a letartóztatások. December közepén újból elindultam. Lébény előtt egy bátor kalauz figyelmeztette az embereket, hogy a következő állomáson igazoltatások lesznek. Nekivágtunk a kőkeményre fagyott szántóföldeknek. Csak éjjel mertünk gyalogni, napközben szénakazlakban húztuk meg magunkat. Féltoronynál értem el Ausztriát. A 20. születésnapomat Mödlingben ünnepeltem egy lágerban, azzal a szilárd hittel, hogy hamarosan minden rendbe jön és visszatérhetek Magyarországra. Hát így volt!

Egyet azonban mondanom kell még: mi 1956-ban nem ezért a vadkapitalizmusért, nem ezért a felületes, munkanélküliséggel, kizsákmányolással teli világért harcoltunk, ami most van. Ezért nem!

FERENCZY KLÁRA

Befagyott idő

A közben lekerült „Tabak-Trafik” tábla nélkül senki sem sejtethi, hogy másfajta, nem közönséges falusi ház az, ahova a látogató a házigazda jóvoltából bejut: a házba lépve egészen sajtóságos világ fogad. Eltekintve a zsúfoltságtól, egyszerű vegyeskereskedés tárul elénk teljes felszereltséggel a múlt század ötvenes, legfeljebb hatvanas éveiből.

A házigazda, **Pathy Lajos** 2010. január 3-án töltötte be 84. életévét. A valamikori kiskereskedő és otthona teljesen összeillik. Lehet, hogy a felületes szemnek ósdinak tűnik a berendezés, ellenben olyan világ nyomai fedezhetők fel, amik ma már nem érdeklik a fiatalokat, az utána jövőket. Pedig csupa olyan nyomra vezető bizonyítékkal, bizonylattal szembesülünk, amik nélkül alig-alig kelthető életre a szinte véglegesen múltba hanyatlott világ.

Mindehhez persze tudni kell, hogy **Óriszigeten** járunk. A gyűjteményből éppen a kezem ügyébe akadt 1833. február 12-én kelt moring levél írója, N. Kristán Mátyás mint vőlegény a Vas vármegyében fekvő Óriszigetet **Nemes Curialis** Helységnek nevezi. Valamikor, történetesen 1900 táján 331, többnyire evangélikus lakója közül 96,1% volt magyar anyanyelvű. Azóta ez a létszám folyamatosan csökkent, igaz a mélypont után a leginkább német ajkú beköltözők révén 2001-ig 274-re nőtt a faluska lakóinak száma. A magyar ajkúak aránya ennek megfelelően 1991-ig 25,8%-ra apadt, ami azóta is kedvezőtlen irányzatot mutat. Ennek egyik oka a gyermekkaldás elorsoradásában is rejlik. Pathy úr, mint mondja, öten voltak testvérek, ami annak idején természetes volt. Ez még a Führer figyelmét is felkeltette: 1939. október 1-jei keltezéssel Berlinből adományozza a Német Anya Díszkeresztje második fokozatát Pathyné szül. Imrek Juliannának, mivel öt gyermeket szült.

Mind a Pathy, mind az Imrek évszázados óriszigeti nemzetség; az adott vetületben több mint furcsa megnyilvánulás, mutatva a magyar sors nem egy vonatkozásban nyakficamos alakulását. Négy fiútestvér közül kettő a német hadsereg katonája az apával egyetemben, akit betegsége folytán éppen leszerelnek, és így haza kerül. Ifj. Pathy Lajos a háború végén szovjet fogságba esett és 1948. február 26-án szabadult. Szülőfalujában apja nyugdíjazásával 1951-ben átveszi annak üzletét; az ő nevéhez fűződik az 1963-ban alakult Torna- és Sportegyesület. Ennek köszönhetően az 1971-ben községi önállóságát veszített falu változatlanul rendelkezik saját labdadarugó csapattal. Addig Pathy úr tíz éven át volt a községi tanács tagja, az evangélikus gyülekezetben a pásztor helyetteseként tíz évig – a pénztáros tisztségét töltötte be; a Burgenlandi Magyar Kultúregyesületnek alakulása óta tagja.

Pathy úr mindamellett szenvedélyes gyűjtő. Egész otthona gazdag tárház. Elém teszi a füzetét, amibe bejegyezte: 1960-ban kezdett „*Volkskundliche Privatsammlung*” címmel gyűjtésbe. Fél évszázad alatt megtelt a ház minden zege-zuga: a mezőgazdasági és kisiparosi eszközöktől könyvritkaságokig sok minden megtalálható itt. Kiemelhetők a Luther biblia 1582-ből, németül, vagy éppenséggel kézzel írott, színes rajzokkal ellátott számtan könyv 1798-ból, szintén németül. Az agyag korsóknak sokasága és különböző változatai éppúgy tulajdonában vannak mint értékes faliórák. Azt szeretné, hogy ez a lelkesen összehordott magángyűjtemény véglegesen gazdára leljen, akkor is, amikor ő már nem lesz. Magángyűjtemény, ami mégis darabka múlt a falu és a környező települések történetéből. Nem ártana figyelmet fordítani rá, akkor, amikor az elidegenedés ijesztő méretei közepette a múlttal eltűnőben van a magyar nyelv is.

Pathy úr tehát ritka kincsek tulajdonosa és őrzője, amivel ő ugyan tisztában van, csak hogy – és ettől tart – mindez szemétre kerül majd. Megmutatja pl. édesapja 65 évvel ezelőtt a Villach közelében fekvő Seebach-ba neki írt levelét, ahol ő éppen a nehéztűtérségnél szolgált. A levelet eredeti megfogalmazásban közöljük (csupán több bekezdésre bontva az egyébként egyöntvényű szöveget); a II. világháború végének eredeti hangulatú, ma már szinte érthetetlen megnyilvánulása.

Pathy Lajos, az apa többek között megemlíti, hogy 1944 végén az ünnepek alatt Óriszigeten is beállt a hideg. Most, amikor december 20-án búcsúzkodás után az utcára lépünk, –18°-ot mutat a hőmérő: befagyott idő.

Sziget 5. 1. 1945

Szeretett kedves Fiunk!

Valamikor legény dal hallatszott ebben az időszakban, a mi szerény kis községünkben csörgedező patak lankás partjain levő útszáin. Mára a méla csendesség alkonyat után és sötétseg honol ezeken az útszákon, a fiatalág távol, az öregek gondosmáthelvé, itt ott egy férjet strató öszvegy, amott a könyező szülők, akik egy jobb jövő, és egy boldog viszonzatlás után esedeznek.

Szeretett Gyermeink, máma kaptuk meg soraidat amit nekem Pragerhofba* írtál Decb. 12-én – és 15-én az Újévi Lappal együtt. köszönjük a jó kívánságokkal együtt. Kívánunk viszont mi is még egyszer is egy Boldog és szerencsés Ujesztendő számodra. Irod továbbá hogy az ünnepeket még Lipián** töltöd el. mi is eltöltöttük őket Pista és Miska ősced és Erzsike hugocskad velünk énekeltek a Karácsonyfa mellett. De szeretett Laczi ősced bizony nem tudjuk hogy hol töltötte az ünnepeket, mert 24-én irta hogy minden perczben várják hogy indulnak einsatzba hogy hová azt még nem tudta. De azért gondolatban ti is velünk voltatok.

Most már én is jobban érzem magamat, a kórház ugyan nagyon megviselt, és a sok utazás utánna, mert ugyanis November 16-án hazajöttem Grazból 16 napi szabadságra, azután vissza Pragerhofba onnént 5 nap után Lienzbe, és egy hete ott tartozkóddásom után végtére haza érkeztem, el lettem bocsátva a hadsereg kötelekéből betegségem véget. Idehaza majd csak jobban leszek. jobban betudom magamat tartani, és van tej is amit az orvosok is rendeltek.

Kedves Fiam. Csak vigyáz magadra nehogy komoly betegségedbe essél. és én ugy gondolom hogy ha hat hétig a Lazarettba vagy voltál, akkor már megillet a két heti genezings urlaub. a Mayer nagy bátyád is beruckolt Lienzben van írja hogy más-külömben megleszi a helyzete csak igen hideg van. most kiképezik őket. nálunk is most az ünnepek óta hidegebb van, hóm még idáig nincs. egy csomagot megkaptam amit Pragerhofba küldtél, benne volt minden. a másik ketőt még nem kaptam meg.

a Disznókat megöltük 0 esztendő napján. 10 kgr. le kellett belőlük adni mert nehezebbek voltak, mint amenyit ölni szabad. a Thék keresztapád vitte el, egy sonkát az volt 9 kgr. és egy drb hust. irod hogy te is öltél már hármat, és igen jó népek vannak ott, az üzletekben is lehet még mindent venni jegy nélkül. mindálunk már jegyre sem kapni mindent, még ha bezugschein van akkor sem kapni. petroleumot, nem lehet már kapni, czukrot sem, sőt is csak egy negyed kgr 1 személyre havonta. fehér liszt sem lesz többé, mindent összekevernek csak egyféle lesz. az ünnepek előtt beszélték itt hogy talán jön az orosz erefele de most minden csendes.

továbbá irod Kedves Fiunk hogy egyszerre annyi levelet kaptál, akkor volt mit olvasnod. és az Ezredtek magyarországon van, és talán te is oda kerülsz akkor gondolom hogy tudnád a pengőt használni csak írj egy pontos címet küldök. már most több leveled visszajött a 16091 C posta számról. irod hogy magyarországra mégy a Thék Miska ist ott van valahol Kassa Miskolcz között Tornán.

Ird meg hogy mi bajod van, mivel még most is Bettruhe van.

Most soraimat zárva kívánok mindenjót és csak vigyáz magadra ahogy lehet. ezek már alusznak Erzsike elment a Mayer nyényihez aludni hogy ne legyen egyedül. Jó éjtszakát!

Isten Veled és Velünk!

Ha írsz valakinek ide a faluba csak röviden írj. ne sokat. az ottani helyzetről semmit.

* Pragerhof, Dél-Stájerország, ma Pragerska, Szlovénia. ** Lipiáni, a mai Szlovákiában.

Ajánló

Az **Európai Protestáns Magyar Szabadegyetem 2010. május 9–15.** között 40. alkalommal rendezi meg Akadémiai Napjait. A hatnapos konferenciára Nyíregyháza-Sóstófürdő parkos üdülőtelepén, festői környezetben, tisztavízű tó és élményfürdő közelében kerül sor, témája: **A szolidaritás ideje.** Az előadások, kerekasztal-beszélgetések, vitacsoportok mellett ezúttal a program fontos részét alkotják a kirándulások. Meglátogatják az evangélikus és a református egyház által fenntartott, példamutató emberi szolidaritásról tanuskodó szeretetotthonokat, továbbá Nyíregyháza kulturális emlékeit. Kiránduláson ismerkednek meg az elragadó szabolcsi tájjal, és – a Szabadegyetem történetében először – egész napos kirándulást szerveznek Kárpátjára. Ál-

dozócsütörtökön Beregszászon tartanak ökumenikus istentiszteletet, megtekintik a város magyar intézményeit, majd a szépen restaurált munkácsi várat. A gazdag kulturális programon Sebestyén Márta és zenész barátai, a nagyhírű nyíregyházi Cantemus kórus, Berecz András mesemondó, Krúdy Gyula emlékélt idéző irodalmi műsor és nyíregyházi előadóművészek is szerepelnek. A konferenciát követő szombaton fakultatív kirándulásra van lehetőség Szatmárcsekére (Kőlcsey sir-jához), Nyírbátorra, Csarodára és Tákosra, a híres – gótikus, illetve kazettás – református templomokhoz.

Jelentkezés: **Nagy Judit, Oltalom Szeretetszolgálat, H-4400 Nyíregyháza, Kassa köz 3.,** E-mail: oltalom@lutheran.hu (március 31-ig).

Reneszánsz kiállítás Pozsonyban

A nagy visszhangot keltett „Gótika” és „Barokk” tárlatok után, a Szlováki Nemzeti Galéria, a mai Szlovákia területén, illetve a régió történetével összefüggő reneszánsz remekműveket mutatja be az egykori Dunaparti Esterházy palota termeiben. Azon szerencsés kiválasztottak közé tartoztam, akik részt vehettek a kiállítás ünnepélyes megnyitóján, melyen Ivan Gašparovic szlovák elnök tartott nyitóbeszédet. Az ezt követő fogadást a galériával szomszédos kubai étteremben tartották, ahol nagy kár, hogy nem igazi reneszánsz vacsorával lepték meg a résztvevőket. Persze, azt is meg kell jegyezni, hogy a finom fogások közül csak a déli gyümölcs emlékeztetett a Karib-térségre. Mikor felidézem magamban ezt a hideg decemberi csütörtök estét, egy olyan kubai salsa jár az eszemben, melyet bravúros technikai tudással lejtének el a táncosok. Hiányzik viszont belőle a tűz, a temperamentum, a szenvedély, az ötlet. Ugyanígy tudnám jellemezni a pozsonyi reneszánsz kiállítást is.

Akik 2008-ban Magyarországon részt vettek a „Reneszánsz év” alkalmából megrendezett számos kiállítás- és eseménysorozat bármelyikén, azokban bizonyosan felmerült a kérdés, hogy a pozsonyi kiállítás esetleg ezeknek az „utözöngéje”? Ráadásul a Magyar Nemzeti Galériában bemutatott „Mátyás király öröksége. Késő reneszánsz művészet Magyarországon (16–17. század)” elnevezésű kiállítás nem csak témájában, de a számos, Szlovákiából kölcsön kapott műtárgy által is joggal rokonítható a pozsonyi tárlattal! Meglepő módon azonban eddig sem a kiállítási katalógusban, sem a galéria honlapján, de az általam ismert sajtóvisszhangokban sem találkoztam azzal, hogy a szlovák szervezők hivatkoztak volna a magyarországi reneszánsz rendezvényekre.

A Szlovák Nemzeti Galéria reneszánsz kiállítása a szlovák művészet fejlődésének történetét bemutató sorozat egyik állomása. Zuzana Ludíková, a tárlat kurátora a sajtónak adott egyik interjújában elárulta, hogy a rendezvényt több éves előkészítő munkálatok előzték meg. Ennek eredményeképpen igazi ritkaságokat tárnak a szervezők a látogatók elé. Azonban a gótikus

és barokk művészettől eltérően a mai Szlovákia területén sokkal kevesebb reneszánsz műtárgy vagy építmény található. Ráadásul térségünkben sokkal inkább az alpesi reneszánsz és a késő gótika ötvözetéből kialakult művészeti stílus hagyott maradandó nyomot, míg az itáliai reneszánsz csak Mátyás király uralkodásának idejében élte nálunk „tiszavirág korát”.

„Inter arma silent musae” – tartja a régi latin közmondás. Az oszmán hódítás nyomán megmaradt Királyi Magyarországon azonban a műzsák fűtyültek az állandó csatazajra. Miután Buda elfoglalása után az önálló magyar királyi udvar megszűnt létezni, a Habsburgok bécsi vagy prágai udvara vált a művészetek és a tudományok legfőbb központjává. Ugyanígy azonban a királyságbeli vezető világi és egyházi méltóságok is bőkezű mecénásként működtek. Sőt, többen közülük komoly humanista műveltséggel rendelkező személyiségek voltak, mint például Verancsics Antal esztergomi érsek, Bornemisza (Abstemius) Pál erdélyi és nyitrai püspök, Oláh Miklós esztergomi érsek és királyi helytartó, Révay Ferenc nádori helytartó vagy Révay Péter koronaőr.

Pozsonyi vonatkozású érdekesség Radéczy István királyi helytartó és egri püspök humanista társasága, melynek tagjai a kiváló egyházi személyiség pozsonyi palotájának kertjében, az Apollónak szentelt hársfa alatt tartották legfőbb jöveteleiket. A rendszeres látogatók között volt Istvánffy Miklós nádori helytartó, költő és történész, Zsámboky (Sambucus) János tudós vagy Purkircher György orvos. A művelt társaság híre messze földre elszállt, így nem csoda, hogy az európai hírnevű Carolus Clusius botanikus is tiszteletét tette Radéczy nevezetes pozsonyi hársfájánál.

Mindez azt bizonyítja, hogy a magyarországi humanisták is bekapcsolódtak a korabeli európai tudományos életbe, sőt, ha külföldre vetődtek, érdekes kapcsolatokra tettek szert. Zay Ferenc naszádoskapitány például konstantinápolyi követsége alkalmából megismerkedett Melchior Lorck dán festővel. A barátság egyik tanúbizonysága, hogy Lorck metszetet készített magyarországi barátjáról, majd a képet hazavitte ma-

gával. Ennek köszönhetően a pozsonyi kiállítás szervezőinek a Dán Királyi Könyvtárban sikerült rábukkanniuk Zay arcképére. Ugyanígy kalandos története lehet Krusich János 1580-ban készült egészalakos portréjának. Pálffy Miklós „győri hős” sógora bejáratos volt a Habsburgok udvarába. A kutatás jelenleg azt a feltevést próbálja bebizonyítani, hogy a Krusichot szigorú és előkelő szakállas úriemberként ábrázoló kép alkotója nem más, mint a hírneves itáliai Arcimboldo, II. Rudolf közismert „gyümölcsös és zöldséges” portréinak festője!

Az érdekességek között mindenképpen meg kell említenünk a bécsi és királyságbeli politikai és kulturális elit tagjainak portréit a bécsi Albertinából. Az Osztrák Tudományos Akadémia gyűjteményében található az a II. Miksa pozsonyi koronázásáról készült plakát, melyet maga Zsámboky János látott el magyarázó feliratokkal. A budapesti Magyar Országos Levéltáros számos gyönyörűen illuminált oklevéllel, az esztergomi Főszékesegyházi Kincstár pedig kegytárgyakkal járult hozzá a kiállítás anyagához. Persze, a hazai intézmények, múzeumok és levéltárak is sok érdekességet rejtgetnek falaik között. Az első teremben a Pálffyak vöröskői várából származó agancsos lámpa fogadja a látogatót. Sokakban felőtlik, hogy talán a grófkisasszonyok hütlenségét volt-e hivatott jelképezni eme becses műtárgy? Állítólag ez a magyarázat helytelen, mert a reneszánsz korabeli hiszekények szerencsét hozó tárgynak tartották az agancsot...A messi Árva várából szállították Pozsonyba Thurzó György nádornak és nejének, Czobor Erzsébetnek ravatali képét.

Helyszüke miatt lehetetlen felsorolni, mennyi minden érdekesség fogadja a nagyközönséget a kiállítás-on! Nagy kár azonban, hogy mindeerről a galéria termében nem igazán szerez tudomást sem a laikus, sem a szakértő látogató. A terem falain szereplő kísérő feliratok ugyanis eléggé semmitmondóak. A tárgyak, képek melletti kártyák kisméretűek, bolhabetűkkel és szűkszávúan hirdetik, mi is a látnivaló. Aki hozzá-m hasonlóan a rövidlátók széles táborába tartozik, és közelebb szeretne menni, hogy megfejtse a feliratot,

pillanatokon belül vérbeli amerikai krimiben találja magát a riasztóberendezés fülsiketítő zajának köszönhetően. Hiányzik a modern technika, például filmvetítés a kiállításon látottakról. A rengeteg oklevél és könyv helyett, ami a laikusok számára nem annyira „vonzó” látnivaló, inkább be lehetett volna mutatni néhány pompás reneszánsz öltözetet. Felfoghatatlan, hogy a honi reneszánsz építészet példái miért nem szerepelnek legalább fotókon! Pedig nem is kéne messze menni a fényképezőgéppel, hiszen a pozsonyi Óváros-háza árkádos udvara a közép-európai reneszánsz egyik legcsodálatosabb példája!

Mini-közvéleménykutatásom eredményeképpen mind a laikus, mind a hozzátértő látogatók egybehangzó véleményéből kiderült, hogy a kiállításnak remek ugyan az anyaga, de mivel nem találják érdekes, eredeti ötletekkel, már a második teremben eluralkodik az emberen az unalom és egyhangúság érzése.

A tárlat még 2010. március 28-ig várja az érdeklődő nagyközönséget. További információk a Szlovák Nemzeti Galéria honlapján: www.sng.sk FUNDAREK ANNA

VASI SZABÓ JÁNOS

Fénylő csillag, sötét csillag

szamavája

Lakatos Kristófnak szénszínű szemei voltak. Apja mondta róluk: fekete kutyaszemek. Anyja mondta róluk: húséges kutyaszemek...

A kétezer éves város déli fertályán született – a magyarok Sáska földnek hívták –, ahol évszázados akácfaék derékszögben nőttek a törzsükre záporozó labdák pörölycsapásaitól, ahol az ajtón kilincs helyett rozdás lakat lógott, s a törött ablakokon ragasztott zsírpapír zizegett.

A gyalogbodza benőtte, hulladékkal teliszórt udvaron szaladgált: fosztos seggel, vadszedertől masztos ábrázattal, mint a többi korabeli „sáskagyerek”. Apja – Lakatos Gáspár – hat éves korában lélepett, fél tucat purdét hátra hagyva Baranyai Máriának.

Mária a helyi cipőgyárban dolgozott takarítónőként. Csontsovány, beesett arcú teremtes volt. A nap java részében, borsmenta-ízű likőrtől szagolt. De, amit tudott, megadott a nyakán maradt kölköknek.

Egy öreglegény cipészről – hébe-hóba – kapott szakajtónyi krumplit. Fizetés fejében a sáska földre vezető biciklűt mellett, a kőköny bokrok alatt, férfivá tette a vénülő susztart.

Olykor ünnepi lakoma jutott a családnak! Száraz gallyal belobbantották a kopott öntöttvas sparthertet. Mária a nagylábosban megmosta, majd felkockázta a burgonyát. Amikor szemre megfőtt, a krumplinyomóval levében áttörve szórta hozzá a sőt is. A lábosban kavargó kásaszerűséghez lisztet öntött és sokáig keverte. Vékony kezén kidagadtak az erek, ahogy forgatta a kullimászbán a fakanalat. Mikor a kanál megállt a massa közepén, letörölte a csillogó verejtéket homlokáról, s az ablak sarkán várakozó kétdecis üveget fenéig kiitta. Neki látott vöröshagymát pucolni. Miután jól „kiritáta” magát, a felkockázott hagymát zsírban karamellszínnre pirította. A sűrű burgonyamasszából zsíros kanállal galuskákat szaggatott. Közben a gyöngyöző hagymászsírból locsolt rá, s addig szaggatta, amíg tartott az alapanyag. A páctól fénylő galuskákkal teli fazekat a tűzhelyre húzta; le nem vette, míg meg nem pirult. A purdék az ajtóban sorakoztak csillogó szemmel, korgó gyomorral. A legkisebb, a Teri, nagyokat nyelve megkérdezte: - Mamóca, tyeszel jája hideg tyejfölt is?

A legidősebb Lakatos fiú – a József – nyolcvankilencben, néhány haverjával neki vágott Európa boldogabbik felének. Azóta sem kaptak felőle hírt...

A második – Kelemen – rövid életpályát tudhatott magának. Kilencvenhatban az első nagy „heroin-hullás” vitte el...

A harmadikat – Dzszenifert – egy „...kellő időben fel nem ismert...” afrikai eredetű nemi betegség,

Kristóf negyediként látta meg az árnyékvilágot. Kijárta a nyolc osztályt, a szakképzőt is: gépszerelő- karbantartó oklevelet szerzett. A vizsgamunka után a hajdan nagynevű textilgyár géplakatost keresett: Kristóf beérte a minimálbérrel, s rögtön fölvetétk.

A család – két aktív keresővel – Sáska föld középosztályába ugrott.

Húgainak: a bronzbőrű, hollóhajú Hajnalkának és a mézszínű bőrű, gesztenyebarna hajú Teréznek megadott a lehetőség, hogy kijárják az általános iskolát. A remek zenei hallású, szép hangú, a zongorához különös tehetséget mutató Lakatos Hajnalka sikeresen felvételizett a kétezer éves város híres művészeti gimnáziumába!

A „dolgok” helyükre kerültek, néhány nyugodt év telt el.

dhukha

„Lukács-fürdő!” Így nevezték a pesti szerelők az összeépült öltözőt, s a zuhanyzót: koszlott szürke járólapok, a hulló vakolatlan csatlomvirág, kunkorodó olajfesték, a padok deszkái felfeszegetve a rozsdálló vázakról; koszos műbőrdarabokkal elválasztott „ruhászekrény”. Mindent ellepett a csillogó műszálpihe.

Lakatos Kristóf, a prűszkölés után, belekezdett az átöltözés rituáléjába. A szokott mozdulatsor elakadt, amikor a felaggatott bolhyos munkaruhák túl felén meglátta Krimanicosot és Korsóst kókadozni. Utcai ruhában, keseredett ábrázattal üldögéltek: hat óra előtt öt perccel! Ami – ismerve az öreg szakik pedantériáját – szentségtörésnek tűnt. Megdörzsölte a szemét.

- Mi a szitu, Pista bátyám? Újabb leállás a kikészítőben? Az olajbarna bőrű Korsós felhúzta tokmány-orrát, sötét szemei megvillantak; sebhelyes kezével sóhajtozva lesöpört néhány szösz hajáról, s ennyit mondott: - Az lesz kölköl. De hírlík: végleg! - Hétre gyűlést hívott össze a nagys´ asszony. Nem szóltak? Jobb lesz, ha visszaöltöztöl – mondta „krobótos” akcentusával a köpcös Krimanics.

A szebb napokat látott fonoda nagycsarnokában álltak. Az olajszagú, epeszínre festett gépsorok között várakozott a vezetőség is. A tulajdonos: Burán Elvira, a menedzsmenttől Goldberger Pál s Tarnóczy Éva a főmérnökök. Előttük a közelmúltban felvett műveztő, Walter Zoltán magasodott. Zöldesszürke szemei közönyösen bámultak az ív papírba. Arca – nem tudni, a kényelmetlen helyzet okán, vagy a nyáron is „megtartott” természetes bőrszín miatt – sápadt.

„Herr Walter” – így hívták a melósok a háta mögött. Korábban multi-vállalatnál dolgozott gyártásfejlesztőként. Az ezredforduló után városukba beköszöntött a világcégek keletre vonulásának cunami. Nem maradt sok választása: ezt az állást meg kellett becsülni. Szigorú műszakvezető volt, a germán cégnél megszokott munkakultúra híve. Ha nem tetszett a kolléga viselkedése, a szemébe mondta. Nem lehetett sokkal idősebb Kristófnál. Farmer ingjének hajtókájáról nem került le a piros-fehér sávcs jelvény...

Ráosztották a hálátlan feladatot: felolvasni az évszázados-patinás gyár csődbe jutását, a megmaradt fél száz textiles utcára kerülését.

Lakatos pillanatra úgy érezte: tévében látja mindent, s a távkapcsolóval bármikor csatornát válthat, ki-merevitheti a képet; baloldalt a „fejesek”: két molett, középkorú asszony, szürke uniszex kosztümben, közömbös arccal; a hórihorgas, kopaszodó férfi fekete öltönyében. Átellenben javarészt nyugdíj előtt álló visszeres lábú, ősz hajú, vaskos nők, kerges kezű, rancos ábrázatú, véreres szemű férfiak. A korábban „tündöklő” nagyvállalat büszke proletárjainak maradéka. Szemeikbe nem a szállongó pihe csalt kövér könnyecskéket. Egy életforma végét jelentette a keserű pillanat.

Lakatos Kristófot materiálisabb emóció ragadta vissza a valóságba: oda a biztos kereset!

„Mi lesz, ha anyának is megszűnik a munkahelye? Mi lesz a Hajnalka tanulmányaival? S Terivel? Az a kis bula már most egy bombázó! Az erotikus kisugárással a bekötötű pillangója lesz, kíváncsan friss hús az autós szexért rajongó városiaknak. A végtelenszer ismétlődő történet: a hamvas driád testet felemészítő életmód; marad alkoholtól, drogoktól, lassan pusztító betegségekől kiégett szajha. Ha előbb utol nem éri Dzszenifer sorsa...”

Lelkében fájdalmasan harsant: „Nem! Ez nem történhet meg!” A gyűlés után – a „volt” munkatársak – a gyárral szemközti lapos tetejű talponálló felé vették az irányt. Goldbergeren kívül az összes férfi eljött, sőt néhány megtört lelkű, ködös pillantású kollegán is csatlakozott.

Walter fejfel kimagaslott a poharakat szorongató komor társaságból. Az együtt-munkálkodást köszönő szavai után elkeseredett ívázat kezdődött. Lakatos nem maradt sokáig. A húgainak megígérte, hogy délután bebuszoznak a Főtérre, megnézik a jazz fesztivált. A kijárat felé sompolyogva Zoltánba ütközött. Mindig tisztelte a „kisfőnököt”, nem hiányoztak a sajnálkozó szavai. Neki nem lesz gond állást találni! A kevés alkoholtól, a gyűlemlő haragtól végig sem gon-

dolta: keményen belenézett a hideg-zöld szemekbe. A férfi kitalálta a gondolatait:

- Ne keseredj el, Kristóf! Jó szakmád van! Szorgalmas vagy, s ami a lényeg: fiatal! Nézd meg őket! – fejével a söntéspult előtt összeborulva mozgalmi nótákat éneklő deres-halántékúak felé biccentett. – Nem kel-lenek már senkinek!...

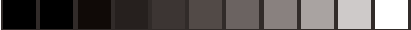
- Igaza van főnök! De a nyugdíjig kihúzzák valahogy! - Ne főnöközz! Tegezz nyugodtan! A búcsú bulit a nagyszasszony fizeti: ne fogd vissza magad! - Nem! De mennem kell! A húgaimnak megígértém: beugrunk a városba zenét hallgatni! - A jazz fesztiválra? Bocsnát, azt hittem, csak a romarapet bírjátok, a ragamófil! - Persze, ragamófileleldzsunior!... Az idősebb tesóm, a Hajni, a művészeti gimibe jár. Ott kötelező tananyag a jazz.

- Ha gondolod, hazavihetlek. Gyorsabb, mint buszozni. - Zoltán: ittál! Már megbocsáss! - Csak keveset. Lőre, amit itt mérnek... Nekem is el-cseszték a napot! Jössz, vagy maradsz? - Megyek!

A ciánzöld Volkswagen nagyobb feltűnést nem is kelthetett volna a leszakadt kipufogójú, rozsdafoltos Zsigulik földjén. Lakatos Teréz piros sortban, átlászó pántú melltartóban jött ki a csődületre. Amikor meglátta őket, maga elé kapta a kis kezeit és visszaviharzott. Kristóf dühösen felszisszent, szemei szikráztak, amikor a gazella test mögött becsapódott az ajtó. Az utca felől feltűnt a tömött válltáskát cipelő Hajnalka. Kényelmes sportcipőben, teltkarcsú alakját rejtő vajszín nadrágban és ujjatlan halványlila blúzban konzervatívabb látványt nyújtott, mint az elébb Teri. Kristóf főle magasodott; nőiesen telt alakja, szép arca idősebbnek mutatta egy középiskolásnál. Zoltán előtt megállt – alig volt alacsonyabb – a férfi elmosolyodott: - Szép napot, művésznő! - Jó napot kívánok! Nem vagyok művész, de köszönöm! Walter úrhoz van szerencsém?

Kristóf magában kuncogott: „Húgi, megmentetted a haza becsületét, s el sem pirultál!” Az sem kerülte el a fiú figyelmét, hogy a máskor közömbös éjszín szemek tovább fűrdtek a tengerzöld tekintet hullámaiban. - Képzeld, Hajni! Zoltán visz minket autóval a fesztiválra! Nem kell a buszmegállóban ácsorogni. Szólj Terinek: szedelőződjön!... Kicsit várj! Nem akartam a szomszédok előtt mondani... - Baj van, Krisz? - Nagyobb nem is lehetne. Anyát nem akarom felhúzni vele, a konyhában elmondom.

SAÁRY ÉVÁT KÖSZÖNTJÜK

„*Pillantképek a korról és magamról, melyben élnem rendeltetett*” – egyik kötetének ezt az alcímét adta Saáry Éva, a költő, fotó- és festőművész, újságíró, szervező, a Ticinói Magyar Egyesület (1975 óta) elnöke. A magyar tenger partján született és Budán nőtt fel, ott végezve el a középiskolát, majd az ELTE geológia szakán szerzett diplomát. Ennek birtokában a göcseji olajmezőkre helyezték ki.

Az 1956-os forradalom leverése után Svájcba menekült, onnan a Francia Egyenlítői Afrika Gabon tartományába utazott, ahol három évig dolgozott kőolajkutatóként. Férjhezmenetele után családi okokból ismét visszaköltözött Svájcba és Luganóban telepedett le.

1976-1992 között a Svájci Magyar Irodalmi és Képzőművészeti Kör (SMIKK) elnöki tiszt-ségét töltötte be. A Kör célja volt a nyugati magyarság szellemi összefogása, a svájci magyar kulturális kapcsolatok elősegítése, a nyugati magyar irodalom értékeinek felkarolása és terjesztése. Saáry Éva szervezője és irányítója a híres Luganói Tanulmányi Napoknak, amelyek

keretében nyugati, később anyaországi történészek, írók, kutatók tartottak előadásokat. A Tanulmányi Napok fő célja a nyugati magyarok magyarságtudatának megőrzése és az objektív magyar történetsemléltre való törekvés volt. 1973 óta – 1990 óta Magyarországon is – jelennek meg versei és próza kötetei. Mint festőnek és fotóművésznek az elmúlt évtizedekben több, mint 50 kiállítása volt a világ minden táján, természetesen Magyarországon is.

1995-ben a Magyar Köztársasági Érdemrend Tisztikeresztjével tüntették ki. 80. születésnapja alkalmából a múlt év végén a svájci magyar nagykövet Luganóban adta át neki a Pro Cultura Hungarica Emlékplakettet a magyar kulturális tevékenysége elismeréseként. 2010. január 13-án a budapesti Petőfi Irodalmi Múzeumban ünnepélyes keretek között mutatták be három új kötetét: *Magyarok Dél-Svájcban*, *Elvárzsolts kert* és *Éjbe szórt szavak*.

Saáry Éváról *Százféle szerelem* címmel a Magyar Televízió készített és sugárzott portréfilmet. JÁNOSI ANTAL

Búcsú a betű szolgálójától Molnár József (1918–2009)

A 20. századi magyar irodalmi élet és művelődéstörténet-írás egyik látszólagos rejtélye, hogy Molnár József 2002-ben még csak második könyvét jelentette meg a magyar parasztmozgalmak és szociáldemokráta munkásszerveződések kapcsolattörténetéről, s benne a főalakról, Achim L. Andrásról. Csak két évvel volt fiatalabb, amikor napvilágot látott első könyve, Misztótfalusi Kis Miklós életrajza. Harmadik könyve, amely – mint az első – 84 éves korában hagyta el a nyomdát, végül az életútját kevésbé ismerő olvasó számára is felfedte e művek késői kiadásának legfőbb okát: „A betű szolgálatában. Negyven év az Új Látóhá-táráért és a nyugati magyar irodalomért” fő- és alcím nem is fejezhetné ki pontosabban azt az eltökéltséget, amellyel szerzője pályafutásának leghosszabb szakasza-ban elsősorban mások betűit csiszolta, gondozta – saját nyomdájában.

Sosem szabadultam attól a benyomásomtól, hogy lehetek pillanatnyi, mi több, órái, hetei, akár hónapjai is, amikor szívesen beállt volna emigráns pályatársai-nak azon – nem túl hosszú – sorába, akik szerencse-sebb körülmények közepette élhettek írói, szerkesztői vagy tudományos hivatásuknak. De azt is kiérteni-kiérezni véltem megnyilatkozásaiból, hogy a kétkezi nyomdai munkát minden vele járó nyűg ellenére hajlandó volt bevetni saját alkotói egyéniségének élteté-sére és fejlesztésére. Munkásságának egyik legértéke-sebb vonása, hogy erre képes is volt – amint azt a szak-ma nemzetközi berkeiben is jegyzett nyomdász- és betűtörténeti értekezéseinek a sora bizonyítja.

A betűt szolgálta, de nemcsak az ólomból szedettet, hanem a kimondottat is. Molnár József az élő szöveg-gel is mesterien bánt. Szeretett vitatkozni s néha ve-szekedni is. Olykor indulatosnak tűnhetett. De az ő indulatait az őszinteség fűtötte.

Megnyugtató volt tapasztalni, hogy nem csak más nemzetek fiait illette kritikával, ha úgy gondolta, hogy van miért. Sőt: elsősorban magyar vonalon bízott a bírálat tisztázó és építő erejében, kereste a csiszoló-dás útjait. Amikor nemzedéke a második világháború

előtt és alatt zászlót bontott, általában egy nemesnek remélt – és sok esetben nemessé vált – feladatra köte-lezte el magát: arra, hogy viselje saját nyelvi-kulturá-lis közösségének gondját-baját, de hogy osztozzék a nemzet bizakodásában és örömeiben is. Ezt a szemlé-letet ma idejétmúltnak is szokták nevezni. Ettől azon-ban Molnár József kiváló érdeme marad, hogy mind-végig magyar közügyekben gondolkodott. Biztos va-gyok abban, hogy nagy örömmel bizonyosodott vol-na meg afélől, hogy a magyar közélet ezt az eszméisé-get a maga útkeresései során a megújítható értelmisé-gi magatartásminták között fogja szamba venni.

A „Magyar Grafika” 36 (1992) évfolyamának 2. szá-mát kísérő melléklete a Molnár József döntő jelentő-ségű közreműködésével Nagybánya mellett 1991-ben alapított és berendezett Misztótfalusi Kis Miklós Gyű-teményt méltatta. A betűt, Münchenben s innen immár Erdélyben is szolgáló művésze, aki bizonyára nem egy-szer hadakozott a nyomda ördögével, most éppen azon vers címe fölött fedezte fel nyomát, amelyet a költő neki, „Tótfalusi Kis Miklós méltó és hűségese tanítvá-nyának” ajánlott. Az 1992. május 8-án dedikált példá-nyomba kézzel, Versal-lal hozzáírta a nyomtatás során kifejejtett szerzői nevet – Kányádi Sándorét. Ezt a pót-lást azonban csak néhány nappal ezelőtt, 2009. decem-ber 11-i müncheni búcsúztatására készülődve vettem észre, amint a folyóiratban lapozgatva felelevenítettem együttműködésünk emlékeit. A vers címe „Kököporsó”. Úgy idézi fel a 17. századi tipográfus mester emlékét, mintha a történet a 21. században is megismétlődhet-ne (a most fából ácsolt koporsótlól eltekintve):

„a világnak olyan / szegeletiben élünk / ahol csak holtunkban / adják ki a bérünk
a mi ünnepeink / feketével írvák / támaszaink mo-hos / sírkövek és fejfák
és egy kököporsó / magasra emelve / mintha a szel-lemnek / ravatala lenne
fölötte Szenczi-gond / Apáczai-bánat / s protestáló hitük / mit reánk testáltak”.

K. LENGVEL ZSOLT

Helytálló közvetítő

Györgyey Klára (Budapest 1936. május 23. – Wallingford, Connecticut, 2010. január 11.)

Az 1956 utáni helytállók, közvetítők egyike volt Györgyey Takács Klára író, kritikus, műfordító is, aki mint későbbi férje, a volt recski rab Györgyey Ferenc is, ugyancsak 1956-ban, a Külkereskedelmi Főiskola hallgatójaként menekült el Magyarországról. Az Egye-sült Államokban a Yale Egyetemen angol nyelvből, színműirodalomból, történelemből szerzett diplomát, majd az egyetem oktatója lett. 1990-től az orvostudo-mányi humán program igazgatójaként gondozta az egyetem híres előadás-sorozatát. Minden évben két magyar előadót is meghívott. A Menekült Írók PEN-szervezetének elnökeként államfőkkel, miniszterelnö-kökkel levelezett, harcolt a legkülönbözőbb nemzeti-ségű üldözött, bebörtönzött írókért. A Nemzetközi PEN-ben tagja volt annak a bizottságnak, amely meg-fogalmazta és eljuttatta az UNESCO-hoz a kis nyelvek védelmének memorandumát. Tagja volt a Nobel-díj jelölőbizottságának is.

Györgyey Klára nagyszámú tanulmányt, cikket, kritikát, esszét írt és publikált jeles magyar és rangos amerikai folyóiratokban. Huszonkilenc magyar szer-ző, köztük Eörsi István, Karinthy Ferenc, Örkény Ist-ván, Spiró György, Szakonyi Károly színműveit, írása-it jelentette meg angol fordításban. 1992-ben Ady-éremmel, 1993-ban a Köztársasági Érdemrend kiske-

resztjével tüntették ki a magyar irodalom angol nyelv-területen való népszerűsítéséért.

Könyvei: *Ferenc Molnár* (angolul, 1980), *Mol-nár Ferenc* (magyarul, 2001); *Arrogáns alázattal* (1987); *A mirror to the Cage* (szerk., 1993); *Sze-rel-metes szurkapiszka* (1997). Fontos része legutóbbi kötetének a színház, mert mint Pomogáts Béla írja róla: “Györgyey Klára a magyar irodalmi és színházi életet messziről figyel, mégis jól figyel: pontosan is-meri a jelenségeknek azt a furcsa hálóját, amelyet a mi itthoni közelségünkől talán nem is lehet olyan hitelesen átlátni.”

A kötet “határon túli” színházi világról szóló feje-zete amerikai drámákról, színházi bemutatókról szól (köztük Györgyey Klára fordításában angolul – többek közt Washingtonban, Seattle-ben és a Yale Egytemen – bemutatott magyar darabokéről), de részletes híradást nyújt a Magyarországot környező országokról is.

Györgyey Klára szerelmes lelkesedéssel ígé-nyes, helytálló és közvetítő munkássága értékker-mető életművet alkotott. Példaértékűt is egyben: így is lehet világrészek, nemzetek, kultúrák, nyelvek és iro-dalmak között minőségi értést, értékelést, tehát a hu-mánusabb jövő jobb esélyeit munkálni.

NAGY KÁROLY

MI - HOL - MIKOR? Kulturális kaleidoszkóp

Alsó-Ausztria
Ö. von Horvath, Kasimir und Karoline, színmű – St. Pölten, Landestheater Niederösterreich; febr. 9., 26., márc. 13.
H. Söderberg, Gertrud, színmű egyszemélyre – St. Pölten, Landestheater; febr. 4., 16., 20., 23., 27., ápr. 14., 15., 17.
A. Lindgren, Die Brüder Löwenherz, gyermekszínmű – St. Pölten, Landestheater; febr. 13., 20., márc. 5., ápr. 30.
E. Kálmán, Die Bajadere, operett – Baden bei Wien, Stadttheater; febr. 6., 7., 20., 21., 25., 26., márc. 6., 7., 13., 14., 19.
Testvér, testvér, modern tánc – St. Pölten, Fest-spielhaus, Box; febr. 26.
W.McGregor, Entity, modern tánc – St. Pölten, Fest-spielhaus, Großer Saal; ápr. 10.
Terra Nova Sinfonia Antartica, multimediális koncert – St. Pölten, Festspielhaus, Großer Saal; febr. 25.
Lura, koncert – St. Pölten, Festspielhaus, Großer Saal; febr. 13.
Bill Frisell Trio, gitárkoncert – St. Pölten, Festspielhaus, Großer Saal; febr. 19.
Fawzi Chekili, koncert – St. Pölten, Festspielhaus, Bühne im Hof; febr. 27.
Klasszikus koncert: L.v.Beethoven, F.Schubert és J.Brahms – Grafenegg, Auditorium; febr. 27.; St. Pölten, Festspielhaus, Großer Saal; márc. 1.
Kincsek birodalma, sorsokban gazdag, Alsó-Ausztria, kiállítás – St. Pölten, Niederösterreichisches Landes-museum; ápr. 11-ig
Fanny Elßler, kiállítás – St. Pölten, Stadtmuseum; márc. 15-ig
Ironimus, kiállítás – Krems, Karikaturmuseum; jún. 15-ig
A szépségtől a csúfságig, kiállítás – Krems, Forum Frohner; febr. 28-ig

Bécs
G.V. Bellini, I puritani, opera – Wr. Staatsoper; febr. 3.
H. von Kleist, Amphitryon, színmű – Akademietheater; febr. 9., 28.
Th. Mann, Professor Unrat regénye alapján, **Der blaue Engel**, színmű – Theater in der Josefstadt; febr. 7., 8., 12.
Y.Reza, God of carnage, színmű – Vienna’s English Theatre; márc. 6-ig
Vesko Stambolov, zongorakoncert – Musikverein; febr. 11.
Ludvig v.Beethoven, koncert – Radiokulturhaus; febr. 15.
Gustav Mahler, koncert – Wiener Konzerthaus; márc. 25., 27.
F.Schubert és E.W.Korngold, koncert – Musikverein; máj. 31.
Dzsesszkoncert – Musikverein; febr. 18.
French Connection, koncert – Musikverein; ápr. 19.
U.Horner, Die Zirkuskuppel klingtl, zenés színmű gyermekeknek – Musikverein, Metallener Saal; febr. 16., 17., 18., 19., 20., 21.
Thomas Bernhard und das Theater: Salzburg-Wien, kiállítás – Österreichisches Theatermuseum; júl. 4-ig
Kontroverzia. Vita. Ellentét., kiállítás – Kunst Haus Wien; febr. 11. – jún. 6.
Vermeer. A festőművészet, kiállítás – Kunsthistorisches Museum; ápr. 25-ig
A császár megbízása. Jakob és Rudolf von Alt, kiállít-tás – Albertina; febr. 10. – máj. 25.
Jenő herceg – hadvezér és filozófus, kiállítás – Unteres Belvedere und Orangerie; febr. 12. – jún. 6.
Láttad az én hegyeimet, az Alpokat, kiállítás – Jüdisches Museum; márc. 14-ig
Az aquarell poéziája, kiállítás – Leopold Museum; febr. 26. – máj. 24.
A szemekkel eszünk. Étkezés a csendéletben, ki-állítás – Bank Austria Kunstforum; febr. 10. – máj. 30.
Chawan, teakiállítás – Museum für angewandte Kunst; 2010. márc. 28-ig
Jahrhundertwende in Wien, koncert és szavalt – Musikverein; máj. 26.

Elhunyt Szörényi Éva

Életének 93. évében Los Angeles-i otthonában el-hunyt Szörényi Éva Kossuth-díjas színművésznő. Szörényi Éva egyedülálló, szakmai színvonalában és hosszában egyaránt kiemelkedő pályát futott be. A Színművészeti Akadémia elvégzését követően a Nemzeti Színház tagja volt 1956-ig, amikor a forradalom leverése után el kellett menekülnie hazájából. Ezt kö-vetően életét a szülőföldjüktől távol szakadt magya-rok összefogásának szentelte. Életének üzenete, hogy magyarságát minden körülmények között, minden nehézség ellenére megőrizte. Szörényi Éva egyedülál-ló, szakmai színvonalában és hosszában egyaránt ki-emelkedő pályát futott be. A Színművészeti Akadémia elvégzését követően 1956-ig a Nemzeti Színház tagja volt . A forradalom leverése után el kellett menekül-nie hazájából. Ezt követően életét a szülőföldjüktől távol szakadt magyarok összefogásának szentelte. Éle-tének üzenete, hogy magyarságát minden körülmé-nyek között, minden nehézség ellenére megőrizte.

Burgenland
F.C. Winter, Schöne Überraschung, zenés komédia - Eisenstadt, Kulturzentrum; febr. 20.
Das Schweigen der Händler, Andrea Händler kabaré műsora – Eisenstadt, Kulturzentrum; febr. 25., 26.; Kulturzentrum Güssing márc. 6.
Heiteres Bezirksgericht, humoreszk – Mattersburg, Kulturzentrum; febr. 25; Kulturzentrum Güssing; febr. 27.
P. Sauvil, Schwarzgeld für weiße Tauben, komédia – Mattersburg, Kulturzentrum; márc. 12.
Ránki Dezső romantikus műveket zongorázik – Raiding Lisztzentrum; márc. 21.
Elena Denisova hegedül a Gustav Mahler zenekar kí-séretében – Raiding Lisztzentrum; márc. 20.
Erlebnis NETZ[werk]E, kiállítás – Eisenstadt, Burgenländisches Landesmuseum; febr. 16. – márc. 3.

Felső-Ausztria
J. Offenbach, Les Contes d’Hoffmann, opera – Linz, Landestheater; febr. 12., 14., márc. 1, ápr. 18., 30.
P.I. Csajkovszkij, A hamupipőke, balett – Linz, Landestheater; febr. 11., 12.
Adalbert Stifter Haus – Linz, Stifterhaus, egész évben kiállítás, felolvasás; febr. 1., 8., 9.
Asta Gröting, Skulptur und Video, kiállítás – Linz, Lentos Kunstmuseum; febr. 26. – máj. 9.
Trautenfels kastélymúzeum – Trautenfels, Landschafts-museum Trautenfels; virágvasárnaptól okt. 31-ig

Karintia
James Matthew, Barrie, Peter Pan, német nyelven Erich Kästner-től, zenés mese – Klagenfurt, Stadttheater; febr. 2., 3., 4., 5.
Kindertheater in Villach – Villach, Congress Center; febr. 16., 17.
K. Renard, Ganze Kerle, Travestishow – Klagenfurt, Stadttheater; febr. 6., 9.

Salzburg
Marilyn, balett – Salzburg, Landestheater; febr. 10., 20., márc. 18.
F. Dürrenmatt, Das Versprechen, színmű – Salzburg, Schauspielhaus, Studio; márc. 5., 7., 9., 10., 11., 13., 16., 20., 21., 22., 23., 25., 26., 31.
P.Blaiker, Ritter Kamenbert, színmű, gyermekszínház – Salzburg, Schauspielhaus; febr. 1–10.
Josef Stoitzner, tájképek, csendélet és belsőépíté-szet, kiállítás; Salzburg, Museum Salzburg; máj. 30-ig

Stájerország
A.Dvorak, Rusalka, opera – Graz, Operaház; febr. 25., 27., márc. 3., 12.
Molnár F., Liliom, színmű – Graz, Schauspielhaus; márc. 12., 13., 19., 23., 31., ápr. 14., 15.
Klasszikus koncertek a Stefania Teremben – Graz, Stefaniensaal; febr. 22., 23., márc. 22., 23., 29.
A császár új ruhái, H.Chr. Andersen meséje új zenei formában gyermekeknek – Graz, Dom im Berg; márc. 3.
Parodienzirkus Bisenz, kabaré – Leoben, Congress Leoben; márc. 12.
Nemzetközi Sporttánc Verseny – Bad Waltersdorf; febr. 26.
Nagy Sándor, kiállítás – Leoben, Kunsthalle; márc. 21. – nov. 1.
Catch me!, kiállítás – Graz, Kunsthaus; febr. 6. – ápr. 25.

Tirol
W.A.Mozart, A varázsfuvola, opera – Innsbruck, Landestheater; febr. 12., 22., 28., márc. 7., 8., 12., ápr. 1., 28., 29.
C. Zeller, A madarász, operett – Innsbruck, Landes-theater; febr. 5., 21., 25., márc. 14., ápr. 11., 18., 30.
O.Wilde Bunbury, Ernst sein ist alles, komédia – Inns-bruck, Kammerspiele; febr. 6., 14., 26., 27., márc. 6., 7., 21., 28.
Vasánapi matinék, koncert – Innsbruck, Konzertsaal des Tiroler Landeskonservatoriums; febr. 7., márc. 23., ápr. 18.
Sankalpa: Lichtspiele von Shekhar Kapur und David Adjaye, kiállítás – Wattens, Swarovski Kristallwelten; júni. 19. – nov. 7.

Vorarlberg
KUB Projekt Antony Gormley/Horizon Field, kiállítás – Kunsthaus Bregenz; aug. 31-ig

Válogatta Homonnay Lea

Az Ausztriai Magyar Egyesületek és Szerveze-tek Központi Szövetsége gondozásában Benedek Elek meséit tartalmazó CD jelent meg. Megrendelhető a szövetség email címén: zenralverband@aon.at

Háztartási munkát, beteg- és gyermekfelügyeletet vállal otllakással június, július, augusztus hónapokban, középkorú, precíz megbízható nő magyar és osztrák családoknál. E-mail: zolcskat@hotmail.com ++

Versek a tengerről

A tenger a végtelenség, a szabadság, a szépség, az idők szinte elképzelhetetlen távolának jelképe.

Az ókorban élő Propertius Itália dicséretében ír a tenger tarajló hullámainról, Vergilius meg a Cynthia Baieban című versében egy léha lányról szól, aki „az isteni tenger százalakú tancát lejtí.”

Az angol költők is gyakran írnak a tengerről: Matthew Arnod a doveri partról, a tengeri dagályról, a brit tengerparti sziklákról, John Masefield a ”tengerlázról, matrózdalról”, Moro az óceánról, Londonban, Keats pedig a tenger szépségeiről vall. Wondsworth A velencei köztársaság halálára ír verset - „a Szabadság gyermekének, a vad, örök tenger lett hű szerelmese.”

A francia irodalomban Baudelaire egyik leghíresebb verse Az albatrosz. A vizek nagy madarát légi hercegnek nevezi a költő, akit a

matrózok kígyónyolnak, amikor a hajó fedélzetére hozzák. Ilyen a költő sorsa is. Verlaine tengeri képet fest szavakkal: „reng és bűg a tenger”. Rimbaud Tengeri verset ír: „amerre a gát pillérei állnak, / s szögletükön tombolva a fény örvénye viharzik /” . S „a részeg hajó jön, a tenger szemein csók volt az éjsztét.” José-Maria de Heredia nagyobb versiklusban mutatja be Görögországot és Sziciliát, a háborgó tengert, a korallzátonyt. Cocteau pedig Tavasz a tenger fenekén címmel ír verset.

A Nobel-díjas olasz Quasimodo Hallom a tengert című versében így vall: „Már hallom éjszakákon át a tengert,/ lágy zúgás, fenn és lenn, fővényparton végig.” Nem felejtí a „sírály-panaszt”, az emlékek visszhangját, a sötét tengermorajlást.

A magyar költők is gyakran szólnak a tengerrel, Velencéről. Az egyik legszellemesebb rímjátékot Kosztolányi Esti Kornél című ver-

sében találjuk: „Te régi századok lelence, / Azúr, aranyló, mély medence, / Gyémántokkal rakott szelence / Ha nem leszek, mondd, elfeledsz-e, / Velence?” Márai Odüsszeusként veszi észre a szírének énekét és a viharos tengert: „Az ősz tenger feltárta rémes torkát. / Az ének távolodott. Vijjogtak a vitorlák.”

A tenger kapcsán az egyik legtragikusabb, legszomorúbb versidézet Mandelstamé, a Sztálin-ellenes verset író, száműzött, szibériai foglytábor megjáró orosz költőé, aki Voronyezs mellől, „az ember örök tündökletes, déli toszkán halmairól” és a tengerrel álmodik. Így kiált fel:

„Orvost! Jótanácsot! Embert!”

Mandelstamot utoljára a rabtársai látták egy Vlagyivosztk mellett foglytáborban, ahogy a jégtömbbé fagyott szemétdombon hulladékot keresett...

SZEKÉR ENDRE

LIPÓCZI SAROLTA

Az emigráns lét dokumentuma

A (Bécsi) Magyar Híradó (1957–1980) arculata

Dr. Lipóczi Sarolta, irodalomtörténész, főiskolai tanár (Kecskemét) 2008-ban MÖB/CH-ösztöndíjas-ként az 1956 utáni ausztriai magyar emigráció irodalmának kutatásával foglalkozott Bécsben. Érdek-lődése homlokterébe került az emigráns újságírás két terméke is, a (Bécsi) Magyar Híradó és a Nemzetőr, amelyekről az Ausztriai Magyar Egyesületek és Szervezetek Központi Szövetsége felkérésére 2008. november 20-án előadást tartott. Azóta is folytatott kutató-munkája során készült az alábbi írás. (Szerk.)

Alapítás, célok, munkatársak

A nyugat-európai magyar emigráció hírlapírása történetében fontos helyet foglal el a rendkívüli történelmi helyzetben létrejött (Bécsi) Magyar Híradó. (Lásd: *Ötven évvel ezelőtt indult*; Bécsi Napló 2007/jan.-febr. sz. és *Ötven éve indult meg a Bécsi Magyar Híradó*; u.o., 2007/máj.-jún. sz.).

A statisztikai adatok szerint a magyar menekültek száma 1956. dec. 31-én elérte a 153.690-et. (V.ö.: <http://www.natarch.hu/szemle/20023/soos.htm>) Az emigráns magyarokat segítő 26 segélyszervezetet fel-ölelő Osztrák Nemzeti Bizottság és az Osztrák Szakszervezeti Tanács az ENSZ Menekültügyi főbiztosának támogatásával 1957. január 11-én magyar nyelvű újságot indított útjára Bécsi Magyar Híradó címmel. A lap alapítását Fritz Molden, a „Die Presse” tulajdonosa kezdeményezte, rajta kívül Otto Molden, a Nemzeti Bizottság elnöke és Fritz Kammerer, az Osztrák Szakszervezeti Tanács főtitkára segítettek létrejöttét. A nyomtatást a bécsi „*Die Presse*” nyomdája végezte.

Miután az Osztrák Nemzeti Bizottság 1961-ben megszűnt, a lap tulajdonos és kiadó egy évig Fritz Molden, majd 1962-től 1980-ig, a lap megszűntéig a „Bécsi Magyar Hírlapírók Köre” volt. A főszerkesztői feladatokat 1957. augusztusáig – Paál Szabolcs néven- Szöllősy Pál, 1957-58-ig Ilosvay Ferenc, 1958-59-ig Sebestyén György, 1960-tól pedig 1979-ben bekövetkezett haláláig Klamár Gyula látta el. Felelős szerkesztőként az alapítás idején Ilse Barkata, majd 1957–1968-ig – haláláig – Edit Vasváry és 1972-ig – ugyancsak haláláig – Fóti József dolgozott. (V.ö.: Borbádi Gyula: *Nyugati Magyar Irodalmi Lexikon és Bibliográfia*. Hítel, Budapest, 1992)

A szerkesztőbizottság tagjai Sebestyén György (1964-ig), Eugen-Géza Pogány (1968-ig) és Fóti József (1972-ig) voltak. 1972-től Klamár Gyula főszerkesztő egyedül végezte a világ öt földrészén élő magyarokhoz eljuttatott lap szerkesztését. (V.ö.: Juhász Sári, BMH, 1980. jan. 1.) A lap munkatársai közé tartoztak még – többek között - Czettler Péter, Domahidy Miklós, Ferenc János, Gosztonyi Péter, Gömöri György, Halász Ernő, Hanák Tibor, Juhász Sári, Nagy Judith, Surányi Imre, Vándor Györgyi, Varga József és Varga László. (V.ö.: Borbádi Gyula i. m.) A szerkesztőbizottság tudósítókka, levelezőkkel is dolgozott. Szép számmal említhetnénk továbbá neves magyar írókat, költőket, akiknek művei – a szerkesztőség válogatása alapján - megjelennek a lapban.

A kiadás első időszakában 100 000 példányban, hetente kétszer megjelenő hírlapot egy féléven át ingyen osztották az ausztriai magyar menekülttáborokban. (V.ö.: Borbádi Gyula i. m.). A folyamatosan változó körülmények következtében 1958-1962-ig az újság hetilapként, ezt követően pedig **Magyar Híradó** címmel 1980. január 1-ig, az utolsó számig, - ezidőtájt már csak 8 000 példányban - havonta egyszer jelent meg.

Emigrációs politika

Az ausztriai magyar menekültek sorsával kapcsolatos alapvető információk iránti igények kielégítésére létrejött lap emigrációs politikáját illetően közel állt a

New York-i Magyar Bizottsághoz, ami az 1956-os forradalom utáni magyarság érdekeinek ENSZ-beli és más nemzetközi fórumokon történő képviselésének hangsúlyozását, a magyar kérdés és a magyarországi fejlemények állandó figyelemmel kísérését, valamint a politikai irányzatok együttműködését tűzte ki célul. (V.ö.: Borbádi Gyula: *A magyar emigráció életrajza 1945-1985*. Európa Kiadó, Budapest, 1989. 298.o.)

A lap működésének első éveiben információkkal látta el a 257 menekülttábor lakóit a letelepítéshez vagy kivándorláshoz, beszámolt a táborok életéről és a magyar menekültek érdekében tett intézkedésekről, tudósított a magyarországi és a nemzetközi eseményekről. A nemzetközi élet híreit – előírás szerint - az Osztrák Sajtóügynökség (APA) híreiből választotta. Írásokat közölt Ausztria történelméről, kultúrájáról. Első száma pl. Theodor Körner, az Osztrák Szövetségi Köztársaság elnökének 1957. január 4-én bekövetkezett halála alkalmából tartalmaz nekrológot, amelyben méltatja az elhunyt elnököt, mint katonaviselt, politikusi pályára termett, köztisztelőben álló személyt, aki köztársasági elnökként nagy szerepet játszott abban, hogy Ausztria szabad és független ország lehessen. „*Halálát a magyar nép is őszintén gyászolja, mert... a népek barátságának és a magyar nép jobb sorsának nagy támogatóját temette el Ausztria.*” (BMH, 1957. január 11.) Theodor Körner nevéhez több, a magyar menekültek befogadását segítő rendelkezés kapcsolódik.

A (Bécsi) Magyar Híradó szemléletmódját az 56-os forradalom eszméihez való hűség, az állampolgári jogok, a szabadság és függetlenség tisztelete és a magyar kultúra ápolásának szándéka határozta meg. Elutasította a magyarországi diktatúrát és bírálta annak kiszolgálóit. Az egykor Nagy Imre oldalán álló emigránsok vagy emberarcú szocializmus híveiként vagy a polgári eszmények hitvallóiként, magyarként és európai-ként határozták meg magukat. A szerzők - Magyarország tragédiáját és az emigráns sorsot elemezve - írásaikban gyakran merítették erőt a magyar történelem nagy alakjainak példájából. Szívesen méltatták István király művét és idézték Széchenyi gondolatait. A magyarországi történelmi és politikai eseményekről egyértelmű állásfoglalást tartalmazó híradásokat közöltek. Pl. Nagy Imre és társai kivégzéséről a lap gyászke-retes írásban tudósított. (BMH, 1958. június 28.) A szerkesztőség nagy hangsúlyt fektetett a forradalom nemzetközi visszhangjának bemutatására is (pl. Albert Camus, Hugh Seton-Watson, Luigi Fossatti írásai).

A főszerkesztőként is közreműködő Sebestyén György és Ilosvay Ferenc nagyhatású cikkekben foglalkoztak meg az 56-os emigránsokat foglalkoztató legfontosabb kérdéseket. Ilosvay Ferenc: *Miért is menekültünk?* (BMH, 1957. okt. 15.) és *Rabok legyünk vagy szabadok?* (1957. okt. 25.), valamint Sebestyén György „*Európa, hol vagy?*” című (1957. okt. 25.), a forradalom első évfordulójára megjelentetett írásaikban pl. a bebörtönzöttekkel való együttérzést, a forradalomért hozott áldozat értelmét, a magyarok hőstettét európai-ságukért, Európa felelősségét és az európaiságba vetett hitet emelik ki. „*Magyarnak s európaianak lenni egyszerre: földrajzi helyzetünknek, történelmünknek és minden lelki rezdülésünknek következménye; ezért az egyszerű tényért a magyarságnak fegyverhez kellett nyúlnia.*” (Sebestyén György, *BMH*, 1957. okt. 25.) Évzáró összegezés és újévi programadó Sebestyén György: „*Újévi beszélgetés Széchenyivel*” c. írása (BMH 1957. december 26.). „*A szélszóró nemzet milliók közösségét a nemzeti ünnepek kötik össze.*” - állapítja meg Sebestyén „*István király látomása*” (BMH, 1962. aug. 15.) címmel publikált vezércikkében, amellyel a nemzetet fenntartó történelmi tudatot kívánja erősíteni az államalapító bölcs felismeréseit idézve.

A (Bécsi) Magyar Híradó fontos színtere volt a magyar szellemiséghez, kultúrához tartozás kifejezésének. Színvonalas válogatást közölt a magyar irodalom kincseiből, köztük emigráns költők és írók műveiből. A szerkesztő tudatosan nyúlt pl. Balassi, Kölcsey, Arany, Ady, Karinthy verseihez. (Pl. Arany János: *Széchenyi emlékezete* c. verse az 1958. június 28-i számban Nagy Imre gyászolására jelent meg. *Te sem hal-tál meg, népem nagy halottja! ...Egy nemzet gyásza nem csak leverő: Nép, mely dicsót, magasztost, í g y magasztal, Van élni abban hit, jog és erő!*) A lap tükrözte a kortársak tiszteletét Illyés Gyula, Németh László és Kodály Zoltán iránt. Szerepet vállalt a Magyarországon betöltött írásközlésében és az emigrációban élő alkotók - pl. Gömöri György, Határ Győző, Sulyok Vince, Parancs János, Tollas Tibor, Monoszlóy Dezső, Márai Sándor - műveinek bemutatásában. Az emigráció első éveiben írt versekben az aggodalom az otthon maradt társakért és a haza sorsáért, a honvágy, a haza elvesztése iránti fájdalom és egyben a szabadság megtalálásának kifejezése dominált. („*Európa! Fájdalmas kincs vagy te - magyar üldözöttnek.*” Jánosfalvy Albert (Svájc): *Megtalált Európa*; BMH, 1958. május 7.) „*Életem értelmének tudlak, drága szabadság!*” (Sulyok Vince / Oslo: *Dagály* c. verse. BMH, 1958. dec. 6.) Később e gondolatokhoz az integrációval járó nehézségek, a nyelvváltás, a „kettős élet” ábrázolása társult. Az irodalmi rovatok messze túlmutattak a lap első számában a szépirodalmi művek közlésével vállalt célon, a „tábo-ri élet” sivárságának enyhítésén.

A Híradó tájékoztatta olvasóit a magyar kultúra eseményeiről is a nagyvilágban, pl. emigráns szerzők könyveinek megjelenéséről, előadásokról, hangverseinyekről. Figyelemmel kísérte az emigráns zenészekből álló Philharmonia Hungarica zenekar nagysikerű szerepléseit, a sportesemények között pl. Puskás Ferenc sikereit vagy a kecskeméti Ceglédi József atléta felkészülését az olimpiára. Foglalkozott az emigránsok nyelvmrolmánság jelenségével is. (*Gyermekek a né-m nyelvtengerben*; *BMH*, 1959. júl. 1.) Egy ideig mellékletként működött a Svájci Magyar Híradó.

A (Bécsi) Magyar Híradó azonban korántsem nevezhető olyan radikális lapnak, mint az ugyancsak 1957-ben Bécsben alapított – és Kecskési-Tollas Tibor főszerkesztő közreműködésével - 1963-ig Bécsben szerkesztett, de Münchenben kiadott Nemzetőr, amely a „*Szózat*” első sorát választotta mottóiként és „*A magyar szabadságharcos írók lapja külföldön*” önmeghatározást használt.

A (Bécsi) Magyar Híradó funkciója a 60-as évek elejétől az emigránsok helyzetének változásával módosult. A menekülttáborok lakóinak száma lecsökkent, a menekültek integrálódtak Ausztriában és a világ különböző országaiban. Erősödtek a hivatalos és személyes kapcsolatok Ausztria és Magyarország között. 1964-ben az osztrák-magyar diplomáciai kapcsolatok nagykövetségi szintre emelkedtek. A hetvenes évek elejétől Magyarország más nyugati kapcsolatai is javulást mutattak.

Az emigrált magyarok azonban továbbra is tele voltak kételyekkel a magyarországi viszonyokat illetően és sokan nem is tudtak kiegyezni a magyarországi helyzettel. Abban hittek, hogy kritikái magatartásukkal befolyásolni tudják az otthoni bel- és külpolitikai döntéseket. (V.ö.: Borbádi Gyula: *Az emigráció életrajza 1945-85*. Európa Kiadó, Budapest, 1989. 254. o.)

A kételyeknek a (Bécsi) Magyar Híradó is hangot adott. De működési terepe a politikai színtérről egyre inkább a magyar kultúra ápolásának területére helyeződött át: a magyarság, mint szellemi, kulturális közösség működésére, az anyanyelv, a magyar hagyományok, a magyar kultúra megőrzésének, ápolásának, a magyar

nemzeti identitás átélésének igényére és az ezekkel kapcsolatos szerepvállalásra. Ennek megfelelően a lap beszámolt pl. az 1960-ban Szépfalusi István vezetésével Bécsben megalakult *Bornemissza Péter Társaság* munkájáról, a magyar szellemiség egységét megvalósítani szándékozó programjairól, az 1964-ben létrejött „Europa” Jugend-, Kultur- und Sportverein” (később „*Euro-pa*”-*Club*) magyar kulturális összeföveteleiről és a *Bécsi Magyarok Kultúregyesületének* tevékenységéről. Tájékoztatót más nyugat-európai magyar kulturális egyesületek és társaságok, irodalmi műhelyek tevékenységéről is, pl. az Új Látóhatár (1958) a Magyar Műhely (1962) c. folyóiratok megjelenéséről.

Az anyagi támogatás hiánya és a csökkenő példányszám következtében azonban a lap egyre nagyobb nehézségekkel küzdött. Klamár Gyula, aki 20 évig a lap főszerkesztője volt, hosszú időn keresztül fent tudta tartani a Híradót, amelynek jellegét személyisége is meghatározta. Klamár Gyula „*Szeizmográfyszerű érzékenységgel reagált a legkisebb híre is, amely a magyar olvasót érdekelhette.*” (Juhász Sári, BMH, 1980. jan. 1.) A kortársak visszaemlékezései alapján a főszerkesztőt humanizmus, magyarságszeretet, az európai kultúrához való ragaszkodás és a politikai tolerancia jellemezte. (V.ö.: Gosztonyi Péter, BMH, 1980. jan.1.) Egy pályatárs megállapítása szerint „*Klamár nem magyar politikai lapot akart kiadni, hanem olyan magyar újságot, mely csak kényszerítésgből lát itt napvilágot, melynek a jelen politikai konstellációban a külföld a legmegfelelőbb megjelenési hely, hiszen csak így tarthatja meg függetlenségét, párton-kívüli jellegét és egységülly tárokvó objektivitását.*” (Hanák Tibor, BMH 1980. jan. 1.)

A 30 évvel ezelőtt megszűnt lap 23 éves történetét felidéző írásunkat annak utolsó számából idézett gondolattal zárjuk: „*Egy oldódó, biológiaiilag és eszméileg is gyengülő emigrációban a toleráns európai magyarság örzőjének lenni nem könnyű feladat.*” (Bücsü az olvasótól; BMH, 1980. jan. 1.)

JELEN SZÁMUNK KÉPEI

Amennyiben jobban körülnézünk az ausztriai magyarok háza táján, mindig akad felfedez-nivaló, ha nem is közvetlen nyelvi átöröklés terén. MILETICS Peter is közéjük tartozik: apja 1956-os magyar, ő már nem beszél magyarul, de rákérdezve említi családi kötődését, Magyarország iránti érdeklődését. Mégsem kizárólag ezért érdemes órá figyelní, sokkal inkább művészi felállása az, ami növekvő érdeklődésre számíthat. Az 1972-ben Bécsben született fotóművész nagyon sokoldalú pályán mozog, ami nál inkább is érthető, mivel ez számára nem is annyira kereseti lehetőség, sokkal inkább szenvedélyből szegődött ehhez a műfajhoz. Számos, főként Ázsiában tett utazásai során egyre inkább kibontakozott, kifejlődött azon egyéni kiválasztási képessége és látásmódja, amin keresztül látja és láttatja a megörökített tárgyakat, embereket, eseményeket, jeleneteket.

Széles látószögében keresgélve egyik összetett tárgysorozatából válogatunk jelen számunkba mellékleteket: a bécsi Prater egzotikusan eleven arculata jelenül meg egészen külön világot jelentő „berendezésével”. Égészen természetes, hogy a mai technikai felszereltséggel nem nehéz kiváló minőségű felvételeket készíteni, a művészi mégis az „átlagos” jellegzetesség avatásában és kivetésében rejlik. Miletits Peter szemével másként jelenül meg a Prater, mint amikor valaki csupán szórakozási, kikapcsolódási szándékkal vetődik oda. Miletits Peternek sikerül az Óriáskerék bemutatásától valamennyi felvételen át az egzotikus világ valóságosságát megláttatni.

Rapaich Richárd (1937–2009)

Ismerőseink, barátunk vagy családunk tagja, ha el-megy, égi mezőkre költözik – mi leszünk kevesebbek. Az ő hiányukkal s azzal, amit belőlünk magukkal visz-nek. Nélkülük maradunk hiányosak. Mostantól Rapaich Richárral. Az 1956-os forradalom vizuális kép-ém-lé-keit keresve ismertem meg a mindig segítőkész, a leg-apróbb részletre is gondosan ügyelő, az 1956-os forra-dalmat, élete legfontosabb eseményét és élményét zsi-gereiben őrző magyar történelmi család tagjaként.

Budapest nemcsak szülővárosa, de a legelementá-risabb emberi és művészi élményeinek fundamentu-ma, sőt, élet-fonala legradikálisabb megváltoztatásá-nak is okozója egyúttal. A családjuk kitelepítése miatt a tanulásban három év késedelmet szenvedett 19 éves ifjú kétszer rugaszkodott neki a határnak: '56 novem-ber végén sikertelenül, ám '57 januárjában átjutott Ausztriába, onnét Franciaországba.

A Lille-i Ecole des Beaux-Arts-on (1957–1961) dísz-tőművészetet tanult, majd reklámgrafikusként dolgo-zott, ám mégis gobelinművészként vált ismertté mind-két hazájában. A szülőföldjéhez fűződő szoros érzel-mi, kulturális kötődése művei egy fontos rétegének is egyedi vonásokat kölcsönöz (Attila 1978, *Pannónia*, 1978, *Corvina* 1980, *Radnóti Miklós emlékére* 1994, stb.). Az 1956-os forradalom szerinte „kollektív ese-mény volt”, és „akik rész vettek benne, azok sorstár-sak”. A Pesten átélt élményei és emlékei akkor mozgó-sították művek létrehozására, amikor Budapestről megkapta 3 tekeres előhívatlan filmjét, az 1956. októ-ber-novemberében készült rajzait és az okt. 25-én este papírra vetett följegyzéseit. A forradalom képi rögzí-tői között is páratlan Rapaich: Weltax Junior fényké-pezőgépével 45 fényképet csinált, és október 24-25-én 11 helyszíni rajzfelvételt: „vizuális sokkokat rögzí-tő gyorsírásos jegyzetlapokat” (és 1958-ig további har-minc képet) készített. A forradalomtól fölzaklatott lé-lekkel írta okt. 25-én este: „a történelemkönyvek leg-frissebb lapjait nyomják most füsttel és vérrrel”.

Emblematikussá vált fotója a fölbolydult, roncsolt EMKÉben a nyugodt újságolvasó, avagy a Szentkirályi utcában széülőtt házhomlokzat. E fényképeket később rajz-sorozaton, pasztell-kompozícióikban és gobeline-ken is földolgozta. Utolsó évtizedének részleteiben is ki-bontott, újraélt témája ugyancsak 1956 lett. Hitelesen tudta megidézni szavakkal is (*Veszélyes képek*, 2005, rendező: Kecskeméti Kálmán, operátor: Gulyás János).

Az utóbbi években még az aggódoó tekintetében is volt valami erősödő remény, volt bizalma arra, hogy az igaz-ságosan ítélező történelem segíti egybegyűjteni és be-mutatni 1956 Képtárá egyútt soha nem látott teljes mű-tárgykollektíóját, közöttük az ő műveit is. Ezeket még vele együtt láthattuk a Szabó Ervin Könyvtárban. Egyik utolsó kiállítása is forradalmas szülővárosát idézte: *Budapest 1956 La Revolution hongroise*.

SÜMEGI GYÖRGY

„Híven, becsülettel, vitézül!”

1881-től e jelmondat alatt/szellemében közel hatvanöt esztendeig szolgálta a mindenkori magyar államot a magyar királyi Csendőrség (1918 novembere és 1919 márciusa között a ki-rályi jelző nélkül, 1919 márciusa és 1919 augusz-tusa között pedig a testület tagjainak egy része „vörösörként” az új hatalmat). Tagjai minden helyzetben és minden körülmények között a fennálló törvények és jogszabályok betartatá-sára voltak kötelezve.

Tevékenysége, a magyar történelemben ját-szott szerepe nem kevés érzelmet váltott ki és vált ki napjainkban is mindazok körében, akik a csendőr szót meghallják.

De m i s volt a csendőrség? Európai hagy-o-mányokra és példákra épülő, a magyar vidék közbiztonságát a korábbi időszakokhoz képest, addig elképzelhetetlen módon garantáló kato-nailag szervezett őrtestület? A magyar nép el-nyomására, a paraszt-, munkásmozgalmi meg-mozdulások letörésére létrehozott erőszak-szervezet? A magyar állam mindenek felettisé-gét (is) garantáló sajátos fegyveres erő?

Megannyi kérdés tehető fel és megannyi vá-lasz adható a megfogalmazott kérdésekre.

A történetírás feladatai kell, hogy legyen meg-fogalmazni ezeket a kérdéseket és azokra hite-les, szakszerű válaszokat adni.

S miként teheti meg ezt?

Bemutatja az idestova hatvanöt esztendeje megszüntetett „katonailag szervezett őrtestület” létrejöttének okait, körülményeit, a közbizton-ság feletti öröködése során alkalmazott módsze-reket, a testület tagjainak mindennapjait, a má-sodik világháború éveit tragikus történéseiben vállalt szerepét és mindazt, ami ennek a min-denkori magyar állam legmegbízhatóbb és leg-határozottabb rendvédelmi testületének a tör-ténetéhez tartozik. S teszi mindezt harag és el-fogultság nélkül, mert ez az alapja a hiteles, őszinte és kritikus történetírásnak.

Mérlegelési lehetőségek, az utasításokban, jogszabályokban előírtaktól való eltérésre joguk nem volt, lett légyen az elkövető általi cselek-mény egyszerű kihágási eset, vagy a XX. száza-di magyar történelem tragikus eseményében, a magyarországi zsidóság gettókba tömörítésében és a deportálásban való közreműködés.

Utóbbi esetben ugyanúgy jártak el, mint min-den más feladat végrehajtásakor: határozottan, szigorúan, a kapott parancsok, utasítások mér-legelése nélkül.

S hogy voltak a testület tagjai között olya-nok is, akik visszaéltek a helyzetükkel és egyé-ni eljárásuk ma is eltérendő? Voltak, s többek között ez is az 1881-ben, majd 1922-ben tör-

vénnyel létrehozott testület 1945-ös, miniszter-elnöki rendelettel történt megszüntetéséhez vezetett.

A volt magyar királyi Csendőrség Magyaror-szágon maradt, illetve oda visszatért tagjai szin-te kivétel nélkül a társadalom perifériájára szo-rultak, életük végéig örök bélyegként maradt rajtuk: csendőr.

E testület egykori tagjai voltak azok, akik a szovjet hadifogságból a legkésőbb térhettek haza és a hazatérésük után még Kazincbarci-kán, Tiszalökön építhették a szocializmust. Ők voltak azok, akik a nyugati hadifogságból haza-érkezve, például 1946. január 18-án Komárom-ban kiválogattattak, az Igmándi erődben mez-telenre veztekettek és botokkal egész éjszaka verettek, ahogy a következő napokban is.

A magyar királyi Csendőrség története része a magyar múltnak, része a magyar rendvédelem történetének. A testület teljesítményének szak-mai értékelése, a szervezet felépítésének érde-mi tanulmányozása, a bűnmegelőzésben és bűn-üldözésben hasznosítható módszereinek az át-vétele még napjaikig sem történt meg. Pedig le-hetnének a múlt tanulmányozásából leszűrhe-tő, átemelhető tanulságok!

Ahogy tanulságul szolgálhatna a testület meg-szüntetése és tagjai kollektív elítélése, illetve a részleges „rehabilitáció” megtörténte. Mind-ezek után, ami még ránk vár: a testület törté-ne-tének hiteles bemutatása, a múlt történéseiből levonható tanulságok hasznosítása, a bűnök em-lékezetben tartása!

Ha ez így van, akkor elmondható, adott eset-ben is a „sine ira et studio” elvét kell alkalmaz-ni, ami valamennyi hozzátérő. Ennek az elvnek a szem előtt tartásával született meg a magyar-oroszági Rubicon folyóirat 2010. évi 1. száma – A csendőrség története 1881-1945 felirattal a címlapon –, amelynek írásaiban a szerzők – Csapó Csaba, Kaiser Ferenc, Kovács Zoltán And-rás, Molnár Judit, Szakály Sándor és Zlinszky János – talán elsőként tettek kísérletet arra, hogy egy sokszor és sokak által csak elítélt, míg mások által kritikátlanul csodált szervezetet – a volt magyar királyi Csendőrséget – hiteles, ko-rabeli történeti források segítségével, annak minden pozitív és negatív tulajdonságának a megjelenítésével bemutassanak.

Lehet, hogy elfogultnak tűnik az állítás, de az írásokat olvasva úgy tűnik: sikerrel tettek ele-get vállálásuknak a szerzők és talán ez a temati-kus szám újabb szakmai – és nem politikai! – vitákra ösztönözheti a kutatókat és a viták er-deményeként újabb tényeket tárhatnak az érdek-lődők elé.

ÚJ KÖNYVEK

BEDER Tibor: Apadó fájdalom. Pro-Print Ki-adó, Csíkszereda 2009, 285 old.;

BÖRÖNDI Lajos: A páva szeme. Sodalitas, Wien 2010, 63 old.;

JAKAB Attila: Vergődésben. Magyar kisebbsé-gek “történelmi” egyházai az átalakuló Európá-ban. Problémátár. eökk, Budapest 2009, 319 old.;

JOTISCHKY László – SÁRKÖZI Mátyás (szerk.): Októberi Tükör. A Magyarok Angliai Országos Szövetsége Évkönyve. Kiadó Pátkai Róbert. Budapest 2009, 218 old.;

MÉSZÁROS László és SZŐCS Géza (szerk.): Az én hazám. Hetvenhét Kárpát-medencei ma-gyar fiatal érzelmei, gondolatai nemzetről, ha-záról, jelképeinkről. Harmadik Évezred Soro-zat. Magyar Múzsza Könyvek, Kecskemét 2009, 312 old.

NAGY Károly: Amerikai magyar szigetvilágban. Nap Kiadó, (Szekszárd) 2009, 156 old.;

ÓDOR Bálint – Dr. SZESZTAY Ádám (szerk.): Nemzetpolitikai konszenzus dokumentumokban. A KMKF együttműködési stratégiája és szakpo-litikai koncepciói 2004-2009. HVG-ORAC Lap-és Könyvkiadó, Budapest 2009, 181 old.;

TÖRZSÖK Erika –PASKÓ Ildi – ZOLNAY János (szerk.) Cigánynak lenni Magyarorszá-gon. Jelentés 2008. Út a radikalizmusba. eökk, Budapest 2009, 247 old.

BÉCSI NAPLÓ

AZ AUSZTRIAI MAGYAROK LAPJA

Kiadja az Ausztriai Magyar Egyesületek és Szervezetek Központi Szövetsége

Levelezési cím: A-1011 Wien, Postfach 358.
Web: www.becsinaplo.eoldal.hu
www.fkkk.tvn.hu

Tel./Fax: 00 43 1 532 60 49
E-mail: becsi-naplo@aon.at

Zweimonatsblatt der Ungarn in Österreich.

Eigentümer, Herausgeber, Hersteller und Verleger: Zentralverband Ungariseher Vereine u. Organisationen in Österreich.
A-1010 Wien, Schwedenplatz 2/I/8.

SZERKESZTŐ BIZOTTSÁG:

Borbándi Gyula (München), Gömöri György (Lon-don), K. Lengyel Zsolt (München), Monoszlói Dezső (Bécs), Papp László (New York), Pomogáts Béla (Budapest), Sárközi Mátyás (London), Sulyok Vince † (Oslo), Szabó A. Ferenc (Budapest), Szakály Sándor (Budapest).

SZERKESZTŐSÉG:

Benyák Mária, Böröndi Lajos, S. Csoma János, Deák Ernő (főszerkesztő), Ferenczy Klára, Fetes Kata, Fundarek Anna, Kántás János, Radics Éva, Rumpler Diána, Varga Sándor.

GRAFIKAI SZERKESZTŐ: Uzsák Zoltán
GAZDASÁGI INTÉZŐ: Deák Sonja

BANKKONTO: 004-46793, BLZ: 20111, Erste Bank der oesterreichischen Sparkassen AG., Hauptanstalt A-1010 Wien, Graben 21.
IBAN: AT572011100000446793 • BIC: GIBAATWW

ELŐFIZETÉS egy évre: Ausztriában 12,- Euro, Magyarországon 2100,- Ft, Nyugat-Európában 18,- Euro, vagy annak megfelelő összeg, tengerentúl 25,- Euronak megfelelő összeg, Szlovákiában egyes számok eladási ára: 1,- Euro.

TERJESZTŐINK:

Amerikában: Andrew Rekay, 3996 Oakmore Rd. Oakland, CA 94602-1856
E-mail, az újság számára: BecsiNaplo@yahoo.com
Bankátutalás: Hungarian Freedom Fighters Inc. San Francisco Area Chapter, 3996 Oakmore Rd. Oakland, CA 94602-1856

Angliában: Hungarian Book Agency, P.O.B 1956, Durham DH1 2GA.

Hollandiában: Dr. Piri Zoltán. Croeselaan 254. NL-3521 CL Utrecht. E-mail: pirizoltan@hotmail.com
Kanadában: Pannonia Books Ltd., 472 Bloor St. W. 2nd floor, Toronto, Ontario M5S 1X8.

Magyarországon: Librotrade Kft., H-1656, P. O. B. 126, H-1173, Budapest, Pesti út 237. Bank folyó-számla: KHB Rt. 10402166-21638181-00000000.

Németországban: Dr. Klement Kornél, BUOD, Ringstrasse 16, D-63128 Dietzenbach

Svájcban: B. Szabó Péter, Magyarház Alapítvány / Ungarnhaus Stiftung Buchmattweg 4, CH-8057 Zürich Bankszámla: UBS AG, 8098 Zürich Konto Nr. 100 100 01F EBAN: CH06 0023 0230 1001 0001F

Svédországban: Szöllösi Antal, S-127 24 Skär-holmen, Box 176. PlusGiro† Nr.: 756987-4.

Névvel vagy betűjellel megjelent cikkekért szerzőik felelnek és nem feltétlenül fejezik ki a szerkesztőség véleményét. Kéziratokat nem őrzünk meg és nem küldünk vissza.

Gefördert aus Mitteln der Volksgruppenförderung
Druck: ALWA & DEIL Druckerei Ges. m. h. H.
A–1140 Wien, Sturzgasse 1a

KOVÁCSNAY ENIKÓ

Máli néni és a mesék bölcsessége

– Adta teremtettle!

Ha tudnátok, hányszor elhangzik ajkáról ez a mondat! A kettős állítmányú szisszenet úgy száguldozza be a két kis szobát, mint kieresztett fullánkú, mérges darázs. Így kiált fel Málika, ha kifut a tej, ezt mondja, ha a szomszéd macskája belepiszkol maroknyi virágágyásába, s így horkan föl, ha nem indul a kiszolgált Volvo.

– Újat kellene venni – mondom, s arra a szép C30-asra gondolok, amellyel nemrég a szomszéd fiút láttam beállni a parkolóba.

– Amíg meg tudom javítani a régit, addig az is jó – s már szedi is szét az autó levegőszűrőjét. Közben, per-se, morgolódik.

– Még hogy újat! Ebben téved a nép, látod-e! Mindég mindenből újat akar, ha egy kicsi baj van a régivel. Nem működik az autóm, kicsereletem, addig jó a feleségem, újra nőstülök. Nem elég kényelmes a házam, eladom, nem elég „demokratikus” a hazám, elhagynom...

Visszateszi a kitisztított szűrőt, s az öreg Volvo köhögve válaszol az indítókulcs biztatására.

Máli rongyba törli összepiszkolódott kezét, kárvallottan nézi lepattogzott körömlakkját, aztán lecsapja a motorháztetőt.

Már régen a konyhában ügyködünk, mikor újra megszólal. – Ami az autót illeti, valóban ki kellene cserélnünk. Amit viszont az autó kapcsán mondtam, arról még beszélünk kellene.

Nézése súlyos, szinte lehúz maga mellé a konyhaszékre. – Annyi mindent el szeretnék mondani neked! Bonyo-lult, de megpróbálom érthetően...

Egelőre sem érthetően sem bonyolultan nem hallani sem-mit, gondolkodik.

Aztán megiscapsk megszólal.

– Szereted a meséket, mármint a népmeséket, királyfival, kondással, sárkánnyal, ugye?

Bólintok, de meglep a kérdés, jó ideje kinőttem már eb-ből a műfajból. Mintha belém látna.

– Tudom, tudom, most úgy gondolod, hogy az gyerek-eknek való, pedig nem. Régen felnőttek meséltek felnőttek-nek. Na, szóval, mostanában még a meséket is újraköltik, mindenféle tanulságos meg bugyuta történettel vannak tele

a gyermek- meg felnőttkönyvek, s közben fényév távolságra járnak a népmesék mitikus-mágikus világától.

Az én fejemben még mindég a Volvo C30.-as képe forog három dimenzióban, s nem értem, mit akar Máli a mesével.

– Emlékszel még a pástorfiúra, aki leejtette a botját egy lyukon, s utána ment az alsó világba?

A C30-asból hirtelen táltosparipa lesz, s mint a gondo-lat, röpít zülemig házáig, szülőházban könyvespolcig, pol-con könyvig, könyvben meséig:

– A táltos kecske!

– Az az! – derül föl öreg barátóm arca. – Hát, ide hall-gass! Az a mese egymagában egy beavatási szertartás an-nak, akinek van sütnivalója hozzá. Tele van szimbólummal, s ha azokat megfejted, megtudod az élet titkát.

Elszorítja a csöpgető csapot, hogy ne zavarjon.

– Én sokáig értelmeztem rosszul. Ne kövess el ezt a hi-bát te is! Az élet utazás, tapasztalatszerzés, önmagunk korlátainak leküzdése. Figyeld csak meg, ezekben a mesék-ben a hősnek soha nem kell senkivel versenyre kelnie. Csak önmagával. Saját nagylelkűségét, bátorságát, eszességét, vágyainak leküzdését kéri tőle számon a mesebeli utazás akadályai. Nos, eddig meg is értettem az üzenetet, s maga-mon kívül soha senkivel nem keltem versenyre felnőtt éle-temben. Valamiben viszont igen nagyot tévedtem.

Tekintete hideg s tárgyilagos, mint diagnóztis fölállí-tó orvosé:

– Amikor elhagytam a hazámat, azt hittem, alsó világot a felső világért, és sokáig egy törekvésem volt: gyűjtögetni a tapasztalatot (megszerezni az aranyalmákat), s aztán haza-menni – hogy, ugye, értelme legyen a mesének. Tévedés volt, mekkora tévedés!

Tárgyilagos tekintetében valami meglóban. Új gyógy mód fölfeledzésének csillanása?

– Tudd meg, fiam, kozmikus dimenziókban mindegy, hogy Magyarországon, Erdélyben, vagy Svédországban keresed-e a szerencsédet. Alsó világnak számít mind. Pedig be so-káig hittem, hogy valami mást tartogat a sors nekem itt. Hogy valami jobbat, valami hasznosabbat kaphatok a Balti tenger partvidékétől, mint amit a Küküllő menti dombok adhattak volna. Micsoda badarság volt!